

Prologus septimi libri

245

ea pœcula dolor et passionum. Secundo quod est amor virtutis ad uxorem ut amore ei amorem suum patrem paterat et propter eam patrem matrem et patriam derelinquit. Tertio illud dominum: Quem relinquit homo tecum. Hen. iij. Sic Christus tantum dilexit ecclesiam ut relinqueret quodammodo patrem; quod cum in forma dei esset. et equalis patri exinanuit semetipsum tecum. Et Christus nec a propria natura se diuiserit: nec eam in seminorauerit ex natura humana. Reliquum matrem ipsam sequitur decessus morte domini. Tertio reliquit patriam. scilicet celestem in mundum descendendo: ut dicat celum reliquias in quantum naturae celestes vel angelicam non assumptas. Tertio quod maritus uxore ex celo magna corripit et castigat. Sic Christus castigat ecclesiastis tribulationibus eam exponens: quod totum est ex amore: ut sic perficiatur et adulterio amore nudo non adherat. Quarum quia maritus uxori custodias ponit et dat: sic Christus ecclesiam dat custodias angelorum et platorum. Quinto quod maritus uxor gelosus affarum aspectus ingressus et egredens diligenter considerat. Et sic Christus operatus mores et vias fidelium ut tandem per qualitatem sua remuneret vel puniat. Et dico specialiter fidelium: quod alii non habebunt iudicium. Illa qui non credit iam iudicatus est. Debet ergo ad ipsius sponsi gloriam ita uero te.

Explicit liber sextus:

Incipit prologus libri septimi:

Inquis fui
rit inter vos propheta dominus in visione apparebo ei: aut per somnum loquar ad illum Iacob. r. vii. Quia a deo hoc contulit enim: ad quandam finem supernaturalem quam comprehensionem rationis excedit: sed illud Isa. lxxij. Oculus non vidit deo absque te que per parasiti expectantibus te. Finem autem optinet esse per cognitionem his quod habent actiones suas dirigentes in ipso. Pluraque alia cognoscere oportet quod ad dictum finem expeditum: ut sunt articuli fidei vel gratie sacramenta ad quem etiam comprehensionem non sufficit ratione naturalis. Necesse erit prouersus fuit hoc ad salutem: ut de hominibus sublimibus rebus eruatur a deo. Unde dicitur Eccl. iij. Plurima su-

pra sensum hominis ostensa sunt tibi. Sed quod lex divinitatis est sanctissima: putat beatus Dionysius docet: oportet quod reducantur insinuata media in suprema: prefatorum mysteriorum noticia non est immediate quodbuslibet a deo inspirata: sed quibusdam primis sublimioribus viris: quod prophete vocati sunt et eis mediatisbus ad alios derivata. Unde prophetae olim videntes vocabant: quod videbatur quodammodo ceteri non videbant. Modus igitur inspirationis alphabeticus quod sive de prophetis in mysteriis divinitus sive edocti: duplex in verbis prophetis fuisse declaratur. Illa autem eis vigilantibus per visionem innotuerunt oracula: quae ad modum tangit proximum cum dicitur: Si fuerit inter vos propheta domini per visionem apparebo ei: aut eis dormientibus per somnum et apparuerint fantasmarum quodammodo subiungit dicens: Aut per somnum loquar ad illum. Porro illa que per visionem oracula vigilantibus apparuerunt prophetis: quoniam quodammodo per quasdam formas sensibiles exterioribus reputabantur specibus: et sic ad sensum danieli apparuerunt: et Balthasar et manuelus quodammodo in pariete scribens: Daniel. v. Quoniam vero per imaginarias formas eis omnia sunt siue omnia divinitus impressas non per sensum acceptas: utputa si aliquis cecidit nato imprimentem in imaginatioem colorum similitudines. Aut etiam ordinatas divinitus ex his quod sunt per sensibilia accepte sicut Hieremias videt olla a facie acclamationis sue censas: ut habeat Hieronim. i. Quoniam vero per intelligibiles formas mentibus eorum impressas illis innotuerunt: ut illis precipue patet: quod scientiam vel sapientiam inserviant a deo accessum velut salomon et apostolus. Et hinc est quod Augustinus distinguunt triplicem visionem, scilicet sensibilem: imaginariam et intellectualem. Sed norandum est quod in visione sensibili vel intellectuali propheta siue videt ipsum nequam abstrahent a sensibus: cum aliquod per sensibiles species meti representaretur: prophete siue homini species essent ad speciem diuinam formatae: sicut fuit ruber a deo oculus moysi: siue per alias causas carent in esse: producetur: sed secundum quidem dei ad designationem prophetice aliquod ordinatur: sicut per actionem eius significabatur ecclesia. Sicut non erat necesse ut alienum fieret ab exterioribus sensibus per hanc prophetam mens illustrabatur intelligibili lumine aut informabatur speciesbus intelligibili: quod in nobis perfecti iudicium intellectus habet per præmissionem ad se.

5

Prologus septimi libri

sibilia q̄ sunt p̄ me n̄c cognitiōis p̄ncipia. Sz cū reuelatio siebat prophetica p̄ formas imaginariae necesse erat fieri abstractio nē a sensibilibus; vt talis apparitio fantastica nō referet ad ea q̄ exterius sentie bant. Sed adhuc abstractio talis a sensibiliib⁹ sic q̄s fiebat p̄fecte; vt ip̄e p̄phā ab/stractus nihil penit⁹ p̄cipie sensib⁹. Q̄s vero impfecte siebat: ita vt aliqd sensu p̄cipere: s̄z nō plene discerneret et q̄ p̄cipie bat exterio ab his q̄ imaginabili intriceo videbat. An Aug. dicit. xij. sup. H̄. Sie videntq̄ sp̄u s̄nt imagines corporo q̄cād modū corpora p̄ corpus; vt similē cernat et aliqd h̄o p̄sens et absens aliud sp̄u tāq̄ oculis. Talis tñ alienatio sensu non fiebat in ip̄is cū aliqd inordinatiōe nature su cut in furiōis vel arrepticiis accidit: s̄z cū modestia debita r ordine fiebat: aliquā q̄dē ppter p̄teplatiōis veberētūmū siē de ip̄e tro legit. Act. x. q̄ dū ip̄e oraret in cenaculo factus ē in excessu mēr⁹ t̄c. Aliquā ve ro fiebat diuina v̄tute: fin illud Eccl. i. Facta est sup eū ibi man⁹ dūl t̄c. Circa illa do q̄ p̄ somniōz fantasmata hoib⁹ inno teſcūt: est insup attendendū: q̄ somnia se ptē ex causis generali in homib⁹ fiunt. Q̄nq̄ enī st̄ngūt s̄onia et diuina reuelatione. De enī angelōz misterio nōnūq̄ quedā in somnis hoib⁹ reuelat. An Job. xxix. Dicis q̄ p̄ s̄oniū i visione nocturna q̄n irruit sopor sup hoib⁹ et dormiūt i lectu lo: tūc aperit aures viroz et crudelē eos instruit disciplina. Et aduertēdū ē q̄ h̄mōi somnia q̄nq̄ ondūnū expressa et apta sicut Mat. ii. Dicis q̄ angel⁹ dñi apparuit in sōnis Joseph dices: Surge et accipe puer et matrē et fuge in egyptū t̄c. Q̄s vero s̄nt metaphorica sub q̄busdā similibus vi fa: s̄i patet Iudicij. vii. De s̄onio cuiusdā de castris madian qd̄ gedeō audiuit: in q̄ ut ibidē expōls sub s̄lititudine hordeacij pa nis ip̄ius gedeōis gladi⁹ ē ostēsus. Dic at bear⁹ Grego. q̄ sancti viri talia s̄onia q̄ in eis diuinit̄ s̄nt a s̄onijs alijs q̄ vel s̄nt ex illusionib⁹ demonū: vel ex alia cā pueniunt qdā sapoz intimo vt nō decipiant di scernūt. Q̄s aut̄ st̄ngūt s̄onia ex demo nū immissio: q̄ nōnūq̄ opatiōe demonum aliqd fantasie hoib⁹ apparēt in q̄bus eis aliqd reuelant̄. interdū q̄dē de sp̄ualib⁹ in terdū h̄o de corporalib⁹ q̄ tñ ip̄is hoib⁹

cōiter s̄nt occulta et nō solū de p̄sentsbusse sed etiā de futuris: et p̄cipue illis hoib⁹ qui cū eis habēt pacta illicita tacita vel ep̄fī sa. Et enī intellectus demonū sit ordīne na ture suplorū q̄ intellectū h̄umanus: qdā coḡ scunt demones sua naturali noticia q̄ s̄nt ab hoib⁹ cognitiōe remota: et talia nōnūq̄ hoib⁹ p̄ sonia reuelat. Aliquā q̄dē illa futura quoq̄. s̄. Ipī idē postea s̄nt cā vel ea q̄ rū signa p̄noscūt q̄ tñ hoib⁹ s̄nt occulta. Immitūt quoq̄ demones interdū qudā somnia vera vt magis eis fides p̄st̄ali q̄n̄ vero somnia falsa et deceptio qb⁹. s̄. P̄fidentes in illis turpiter illudunt. ppter qd̄ dī Eccl. x. iii. q̄ multos errare fecerūt somnia: et exciderūt sperātes in illis. Q̄n̄ q̄ aut̄ causant̄ somnia ex celesti ip̄ssione. Et enī celesti corpora cause s̄nt effectuum naturaliū q̄ in istis inferiorib⁹ fiunt p̄ motū suū et lumē: relinquit ex ip̄ssione et ipsoz qdā dispositiōes in aere siles illis effectibus q̄ postea st̄ngūt. q̄ q̄dē dispositiōes in somno mediātē cōdē acre ad caput dor miētis pueniūt: eiusq̄ imaginationē imūtā: ita vt ex ip̄ssione h̄mōi a corpib⁹ cau satā celestib⁹ eidē dormiēti aliqd fantasie appareat celestū dispositiōi forms. Et sic a dormiētib⁹ ex ip̄ssione celesti corporū futuri qdā s̄oniūt euent: q̄. s̄. ex diuina ip̄o z causari naturali p̄st: vt s̄nt. s̄. tēp̄ statē et pluviēt h̄umanū egritū dies corporū: et etiā rex sterilitates ceteraq̄ ip̄is similia q̄ celestū causalitatē subdūt. Perci pluviēt aut̄ imitatiōē p̄dīcte p̄cipue in sō no: q̄ tūc sopritis actiōib⁹ sensuū et intelle ct⁹ opatiōe vacāte ac etiā tumulū v̄l'st̄ pitū exterioz occupationū cessāte fataſia magis viger. Patet iḡ q̄ h̄sonia ab his q̄ s̄nt ex inspiratione diuina duplicitis distin guunt. Proto q̄dē q̄ hec nō p̄t ēē vera signa nisi tñ illoz euēniuz q̄ ip̄a celestia corpora cause s̄nt: s̄z illa q̄ causant̄ a deo ip̄sp̄ate p̄st̄ ēē de q̄buscūt. Secūdo q̄ illa etiā q̄nq̄ deficiūt p̄cipue circa ac̄ huma nos s̄ne q̄ act⁹ h̄umanū ex libero pcedūt arbitrio q̄ celestū dīctiōi nō subdit: s̄ne q̄ h̄o sapiēs p̄ p̄udētia sūa interdū etiā p̄t ip̄az causaz celestū ip̄ssione obulare. An. Ptole. i. Centilogio dīc q̄ anim⁹ sapi entis iuuat et ip̄edit celestē effectū. Sz illa s̄onia q̄ immitūt a deo deficere nō p̄st̄: hec enī ad prophetiā p̄tinētē q̄ Cassiodo. dīc

Berlini

De visionibus et somniis

246

Prophetia est diuinā inspiratio rex euentū immobili xitate denūciās. **A**nciq; qz sōnia homī ex pcedētib; cogitatiōib; sive locutōib; orinūt; occurrit ē dormiēti fantasma pueniēta v̄l similia eis circa que ei cogitatio vel locutio fuit in vigilia immorata. et qz talū somnio p̄ cā nō est cā futuroū euentū ad ipsos euētū futuros vñ si siml̄ currat erit qd casuale. **S**z nondū q interdū i somnio pcedēti cogitatiōib; homī reuelatio diuina r̄ndet; ita q fm Grego. **A**nciq; fuit hōl sōnia ex cogitatiōe simil̄ reuelatiōe; et tale fuit sōnū nabu chodonoſor quod habuit de statua. **A**nde daniel dixit ei: Tu rex cepisti cogitare in stratu tuo quid eset futurum post hec; et q revelat mysteria ostendit tibi q vētura sunt z. Dañ. ii. Et tūc hmōi somnia vera sūt et Inter pphetie mysteria cōputantib; quāc; ille q talū sōnīat xp̄beta nō dicat. **A**nciq; vero somnia fūnt ex intrinseca affectione sine talis affectio sit circa spūalia sicut studiosus somniat de lectiōe vel disputatiōe; sine sit circa corporalia sic auarūs de pecunia somniat homo famelēs de cibo et sic de simillib; Et hmōi somnia p̄similiſ sic et pcedētia p accidens se habet ad ipsos futuros euentū; et casualib; occurrit cū eis quia sōli indicatiā sūt extrinsecas affectiōes periles. **A**nciq; aut̄ somnia causant ex studio et exercitatiōe. **M**ā artifices et officiales frequēter habet somnia de artificiis vel officiis suis. **M**ā qz dispositio aliqui operationib; pcedit i vigilā; tūc motus dispositiōis eiusdem etiam in somno aliqui postendit vel reprēsentat ipsam operationē; et ad hūc modū etiā sōnia referunt q ex aliis pcedēti sollicitudine generant; sive de mulierib; q de viris absētib; multū sollicitans; nō nunq; accidit somnia de reditu ipso ritu de similib; **A**nciq; xō contingūt somnia ex corpali dispositiōne. **M**ā ex interiori dispositiōe corporis formatur aliquis motus in fantasía dormientis eidēs dispositiōi pueniēs; sicut nō nunq; homī in q frigidi humores abūdāt occurrit et appetit in somniis q sit in aqua vel nīne; et ppterē dicūt medici q ad interiorē dispositiōe corporis cognoscendā ē attēdēdū ad sōnia. Possunt igit̄ hmōi somnia vērā significationē habere nō solū de

dispositione p̄senti; sed etiā de euentu lassitudinis vel sanitatis future; seu etiā effectus cuiuslibet ad quē hūi cause virtū se extenderet potest. **Q**uia igit̄ in pcedētib; libris sūt de rebus sensibiliib; exempla introducta. Restat nūc fm ordinem a principio libri p̄missum de reb; imaginabiliib; alijs similitudines ponere. Et quia omnia generalē somnia p formas imaginarias fūnt; qz nūl sūt aliud somnia q̄ fantasmatā apparetia. i. q̄ forme rex imaginarie intrinsecus apparetēs. Et qdā etiā visiones vt dictū ē p formas hmōi fūnt; vñ visiones imaginariæ a doctorib; appellantur. **I**decreto in hoc. viii. li. de visionib; imaginariis et somniis q̄ diuinā scriptura recitat exempla inducent; quāc; enī ex visionib; falsis et somniis plerūq; fallacib; multi decipiant. ppter qd Ecc. xxviii. dicitur: Vana spes et mēdaciū insensato viro et somnia extollūt iprudentes. Quasi q apprehendit vmbra et psequit vētū; sic et q attendit ad vīla mēdatia. Ille tñ visiones vel somnia q̄ sacra scriptura refert; cuz ex diuinā reuelatiōe puererit fallaciā vel vanitatem nō p̄tinēt; h̄ xitate et utilitate sūt plena. **Q**uia vero vt ex dictis apparet ex dīneris aliqs causis de qbusdā futuris effectibus tam vera q̄ metaphorica somnia p̄monstrant. **I**decreto a p̄tis P̄bis de interpretātis hmōi somniis p modū arti regule sūt inuente q̄ etiā a sacris doctorib; in aliquib; approbant. **A**n̄ etiā Aristo. in fine tractatus sui de diuinatiōib; somniorum breuibus licet verbis ostēdit q̄s ē artificioſimus iudep ad somnia exponendum. **Q**uare nos inter somniōz exēpla q̄ de sacra scriptura ponemus etiā de signationib; varijs p̄similiū somniōz nō asserendo; sed referendo tācū distinctiones aliquas et notulas inseremus. Nam interpretationes aperte similitudinariū somniōz etiam si quis illas credere non vēlit; ad h̄ tamē predicatorib; utiles esse possunt; q̄ eis viam et modū aperiāt ad sacre scripture metaphorās aptius exponenduz cu tam scripturarum q̄ somniōrum metaphore per adaptationes quādam cōgruas exponantur. Sicut etiam in sacra scripture apparet de illis sōnīs que Ioseph et daniel interpretati sūt. Licet igit̄ interpretationib; talib; cōtūm somniōz nō sit q̄

5 2

Liber septimus

ad res somniatas fides adhibēda: de factis modū tamē adaptatiōis attendere: q̄ sit p̄ similitudines ḡruas sacre scripture doctribus vtile reperit. Modū aut̄ in sup̄o rībus habitū in his citā exēplis fernabim̄ exēpla, s. sub capitulis varijs & capitulo vñ materias sub alphabeti litteris ex ordine collocantes. **Capitulum:** I

Hreg.iiij.oudunt. **P**rimū ē eoz celiſtis
do. ex eo q̄ dicunt ēc ſup capita aialū. i.
ſup mētes boīm ſenſu vīentū. **S**um ei in
pīti vita in cognoscēdo aniales. i. ſenſua
les; q̄ oīs nīra cognitioni oris a ſenſu. **A**c
etīa est intelligere ſine ſā ſatimatē; vñ q̄ ipſi
angeli q̄ ſūt penitus in corporei neq̄ ſenſu
apprehenditū; neq̄ etīa ſantafatimatisbus. i.
vñ ſā ſancti ſantafatimatisbus. i.

Angeli quedā
de diuinis secretis nobis reue-
lant et quedā nobis occultant:
quod ostendit ex vīsiōe imaginaria
q̄ habet Ēsate. vi. Abi vidit dominū sedē
tē sup soliū excelsū et elevatū et plena erat
omnis dom⁹ maiestate ei⁹ et ea que sub ipso
erant replebat tēplum et seraphim stabant
sup illud: sex ale vni. et vi. alteri: duab⁹ ve-
labant faciē eius et duab⁹ velabāt pedes
eius et duabus volabāt. Hec et vīsio a hea-
to Hieronymo allegorice exponitur vole-
te p̄ sedēntē sup soliū excelsū xp̄m signifi-
cari. Per soliū ad excelsū et elevatū signi-
ficari a gelos i q̄b⁹ s̄d⁹ sedere: fm̄ illis.
Ps. lxxix. Qui se. su. che. t̄c. Per domū
aut supiore ecclēsia triumphatē q̄ dei mate-
stare implet. Per tēplū vero inferius si-
gnificant inferiores creature: s. corporeis q̄
inferiori mō pticipant diuinā bonitatem.
Hui⁹ aut sedētis sup thronū facies diui-
nā signat essentiā: et ea q̄ in eternitate fue-
runt ante mūdi cōstitutionem. Per pedes
no signant ea q̄ post mūdi cōlumnationēz
erunt in gloria beator⁹ et in penis dānatō
rū. Per media vero ea q̄ in cursu tpls me-
di⁹ agunt. Seraphin ḡ faciez et pedes se-
dentis sup thronū velare dicunt: qr̄ in yste-
ria eterne deitatis et futurē beatitudinis et
misericordie dānatōis nobis ad plenū
nō reuelant. Sz duabus alijs medijs vo-
lare dicunt: qr̄ de his q̄ medio tpe agunt
nos. Etū opus ē ministerio angeloz utrui-
mur: inf qs seraphin p̄matū tenet. Tola⁹
ergo eoꝝ p̄cepsim reuelatiōis ī nos deno-
strat: que etiā recti motū ipsoꝝ Diony. iij
c. de diuinis nōibus nominat. Ille ange-
li assimilant firmamētō et crystallo de q̄ ha-
bet i vīsiōe imaginaria. Eccebi⁹ q̄ legit:
Eccl. i. vbi d̄: Similitudo sup capita aīa-
liū firmamētū quasi aspectus crystalli hor-
ribilis et extētū sup capita eoꝝ delup. In q̄
quidē vīsione de angelis fui expositione

De visione
magnis credidit ad nutum ut Aug.
Nam unius citius conuenienter
et diligenter analitus adhuc effe-
re videntur. sed dicit utr. ex p.
autem latitudine nature et sepe
fervido incepere subtilitas
Quoniam enim hoc dicit in caro
in puluis mere copiundem ut
superbae infidelis et sine fine leti-
tando fine defectu multa vide-
tur in eis delectatio sine am-
pliori capta est animis isteque
iudicata sensu nostris metu ex-
Capitulum:
Habent autem sequentia
les illi locutus de
eis in ratione beat. Jobannis Te-
mudo et vidit similitudines loca-
tus illis quae paratis in puluis et lig-
amentis sanguineis siles auro et fidei
et capillis et brachii capillis quo
cuperat eis sic leonum cratibus
et canticibus ferrebat et vorabat
equos multos currentes
et debetur candas siles scopul-
os in cauds suis platis ex
multis medibus. v. et habebat
ad puluis suorum nomi nesciunt
magnum aut apollionis et latine
et canticum. In hac enim ratione
est quod dicitur antipatrum. **N**ec
decederunt neccari. Sed dicit quod il-
lum imaginari que respondeant
ad puluis suorum et quod respon-
dant et tali est illa est. Quoniam
vocant quod salier in aliis in
terris in terra per ariditatem. **P**lus
terrena et cedrae. et si signifi-
catur etiam retro longior
in cedrae multi dictores et
etiam haec. **L**ux cordes sui
et puluis qui locutus est locutus
Jobinus erat et dedit et locutus
et intelligibiana corrupcio quae
erat et quod non corrupcio multa in
tempore ab antipatrum posca
et educatores ad modum locutaria
et isto cadet et locutus est
et per pauca doctrina coenit
ratione. Jobus baptista et ob-
ligatus. Concedit et locutus est

De visionibus et somniis

247

angelis obediunt ad nutuz ut Aug^o. dicit: **Q**uarto inuit eriam eoz beatitudo ex eo q^o sup^o capita animalium adhuc esse memoran^t. Bis em^m ap^bha b^d dicit ut ex p^rio ostē datur sublimitas nature ut supra ostēsum est: ex secundo incōprehensibilitas glorie. Quis enī ut Greg. dicit in carne corruptibili postrus mēte cōprehendere valeat q^o ē angelorū ineffabilis t sine fine leticia: que beatitudine sine defectu: vñlē videre creatoris atq^o in ei^d delectatio et sue imutatioē p̄sistere: iug^m capita q^o animalium sūr: q^o nūc eo rū gaudia sensu nostray mētū excedunt.

Capitulum: II

Hatichristiani q^o antip^o sequētur erūt sumi les illis locustis de q^obus ha betur in visione beati Johānis Apōc. ix. vbi dicit q^o vidit similitudines locustarū q^o erāt siles eōs paratis in plū t sup^o capita earū tanq^z cozone siles auro t facies earū sic facies hoīz hēbāt capillos sic capillos mulier et dētes eaz sic leonū erāt hēbāt loricas sic loricas ferreas t vñlē eaz sicut currū equo^r multo^r currentuz in bellū t habebāt caudas siles scopiōib^r: et aculei erāt in caudis eaz ptas eaz no cere hoībus mēsibus. v. t habebāt sup^o se regē angelū abyssi cui nomē hebraice laabodon: grecē aut appollion: t latine hūs nomē extermināt. In hac enī visiōe tangunt. p^d dītōes antipianorū. **P**rima erit desideriū nocendi. **A**ā dicit q^o ille locuste. Imaginarie q^o q^os representabantur antipiani erāt siles eōs tē. Qui pmo iō locuste vocant: q^o saltēt in altū p^r supbiauit et cadēt in terrā p^r auariciā. Plus enī dili gunt terrena c^z celestia: q^o significat c^z ral locustarū q^o sunt retro longiora. Tales sunt mō in eccl^eia multi doctores t p^dica tores. **S**h. Iau. iii. Custodes tui q^o locuste et p^rult tui q^o locuste locustarū. Johel. **I**. Behdu eruce cōdēt locusta. Per eru cā ei itelligib^r humana corruptio q^o mores de prauat: t qdā nō corrūpt malis morib^r: **S**ed decipient ab antipianis p^dicatorib^r. Qui p^dicatores ad modū locustarū alte saltabūt: q^o cito cadēt: q^o p^r Heliā t Enoch destruet paua doctrina eoz: in cui^r rei si gnificationē. Iobes baptista q^o ē helias vt d^r Mat. i^o. comedebat locustas. Et hinc

est q^o virga moyſi virgas mago^r deno^r bat: Exo. vii. Iste q^o locuste dīt q^o erāt su miles equis paratis in plū: q^o erūt cū impetu t sine discrecio^r curretes in cōcula tionē electorū. Equi enī equalē currūt t irruunt in hostes t ciues: t sic illi nō atten dent q^o opprimēt t cōculēt dūmō nō faciat q^o volūtate. Erūt q^o similes eōs propter velocitatē: a tricotatē t impetuositatē: que omnia ostēdūt desideriū nocendi et exaltandi nomē antixpī. **S**ecunda cōditio erit gloria triūphi. Ande dicit super capita eaz. i. sup^o doctores sive p̄ncipes eōrū tanq^z corone. i. p̄mia vel honores. p^r vi cōtria habita p^r eccl^eia tanq^z fuerit ve ra victoria inimicoz: s^r reuera erūt corone. i. gloria seu victoriā d^r p^rcipitatiōe sancto^r q^o similes auro. i. vere sapientia: quasi dicaret suis doctoribus victorias attribuet et ipsi eis p̄mia eterna p^rmittent: de b^r q^o p^r suam sapientia eccl^eia vicerint. S^r reuera nec doctores eoz victoriā: nec ip̄i premia eterna recipient: s^r vtric^r eterna supplicia sentient. **T**ertia cōditio crit studiū appa rendi p^r hypocrisim: dū dicit t facies carū sicut facies hominū: q^o eōs extēt^r apparet boni^r interius erāt mali. Sūt autē in facie homis tria. s. oculi nares t os: in quibus notan^r intelligētia discretio t eloquētia q^obus isti videbūnt posse. ppter q^o etiā multos seducent. **A**ī facies eoz anti christiano^r p^dicato^r sicut facies hominū. i. intelligentes discreti t eloquētēs apparet: sed tū nō vere erūt quod notat hec dictio sic. **Q**uartā cōditio erit conat^r mali ciam suā abscondendi. **A**n dicit q^o habebant capillos sicut capillos mulier. i. habebant crines feminos molles in vita luentes t apparetēs t ad terrā dependētes in quo notat auaricia. Colla tegentes i^r q^o fallacia: q^o sicut capilli tegūt turpitudinē ita isti suo^r mo^r abscondēt impuritatē. **I**tem capilli eoz sūt minores q^o adhētes sibi decipient subtrahentes sibi vigorēt fidei t virtutē subtiles in malis sibi inuicē coherentes t adiuvantē se defendentes. **Q**uia oēs tales erūt molles t fluxibiles in osse vitiū sicut mulieres: t iō dīt et habebant. i. habebūnt capillos. i. discipulos adherentes sibi: sicut capilli adhērent capiti q^o sicut capilli mulier molles efficiētūt t flexibiles ad oē malū. **C**ui^r

5 3

Liber septimus

ta conditio erit crudelitas aperte pseque-
di. Unde subdit: et dentes eorum sicut dentes
leonum erat. qui dicat: Si per homines falsi ostenta-
tionem et veri malum occultationem ledere non
poterit: tunc aperte seculeris in electos lani-
tes eos et deuorantes quasi leones sine villa
contractione. Vel per dentes locustarum intel-
ligunt etiam doctores eorum: qui exponunt eis
scripturas et incident eis panem meditacionis.
De istis dentibus sed Job. xxix. Contere
bam molas iniqui et de dentibus illius au-
ferebam predam: Ecclesiastes. Et dentes leo-
nis dentes eius interficientes animas hominum.

Sexta codditio est obstinatio in malo pse-
uerandi. Unde dicit quod habebant loculas fer-
reas. et corda in malo obstinata sententijs
deceptorum munita. Habet enim ei corda ita
dura ut sagittis sacre scripture penetrari
non possint: Job. xl. Cor. el. induxit
qui si lapides et strigiles qui malleatores incus et
postea subdit: Reputabitur quasi paleas fer-
rum et quasi lignum putridum est: non fuga/
bit eum vir sagittarius. Ecclesiastes. xliij. Sicut lo-
rica inducit se aquis. et cordibus frigidis et
gelatis. et peccato obstinatus: et dicit locicas
in plurali. propter duritiam intellectus ad cre-
dendum verum quod dicit tarditas et propter duri-
tiam affectus ad amandum bonum quod ex frigi-
ditas. **S**eptima codditio est in ordinatio
clamandi. Unde sequitur. Et vor alarum eorum
et rationes eorum quibus quasi quibusdam aliis
eleuabantur ut iusti et sapientes credantur a
multis: sicut vor currunt equorum multorum
currentium in bellum: quia sicut diversi cur-
rus diversis viis et a diversis equis tracti
cum impetu currunt in bellis contra eandem
personam. Sic antipidiani diversis erroribus
infecti et diversis rationibus promuniti cur-
rent vnam inter cetera ecclesias expugnans
datur quod vor clamosa et impetuosa et irra-
tionabilis erit et multiplex erit: unde signum
Indicium. xv. Propter multas caudas vulpis
inuenient ligatas: sed habentur faces diversas.

Octava conditio erit astutia decipiendi.
Unde subdit quod habebant caudas similes
scorpionibus. et doctrinas blandas et dece-
ptorias: Isaia. ix. Propheta dicens meditaci-
um ipse est cauda. Vel caudas vocat princi-
pes illius temporis qui ad modum caudarum bla-
diendo et terredo multos querentes: quas
caudas antipidiani sibi associabant contra
ecclesias pugnantes. **M**ona codditio est vio-

lentia malorum defendendi quod sicut per potentiam
principum et astutiam pseudo predictorum. Unde se-
quitur et aculei erant in caudis eorum. et principi-
bus illius temporis: vel aculei in caudis. et blasphemie
dicunt: arguties: et astutie in fine predictionis
eorum. Sicut enim aculeis pungit equus vel
asinus non recalcitrat. Sic predictores fas-
ci sanctos illos qui tunc tempore erunt: arguties: et
blandicias pungent quibus possunt mouere
eos a vera via et a recto trahere facere de-
uiare: sed frustra taciturnitate rete atque oculos pen-
etrantur ut dicunt. Proverbs. j. **D**ecimo ostenditur
in quo habebunt potestam nocendi hominibus. scilicet car-
nalibus mensibus quinq[ue]: sed quinq[ue] sensus
corporis quod peccant. Alia tamen littera habet
mensibus sex. scilicet etatibus secundum quod
est de permissione etiam electi tribulantur. In se-
ptima autem erunt securi. Deus. xv. Cum sex annis
seruierit tibi in septimo dimittes eum liberum.

Tandem decima codditio est instigatio sine lug-
gestio diaboli. Propter enim peurantem et insu-
gante faciet hec principes et pseudo predicto-
res. Unde sequitur ostenditur quod erunt
peccatores et ad quid tendent. scilicet ad oppres-
sionem sanctorum quod quidam poterit diabo-
li auxilio. Unde subdit quod habebat supra
se regem: non quia ipse eos regat: sed quod eis
dominabitur: Job. xl. Propter etiam rex super
omnes filios Iudee. angelum ab ypsi. et diabolo
lum qui est de abysso inferni. et sine ipsis et
candore omnis bonae. Et si aliquis se transfigu-
ret in angelum lucis. ii. Cor. xi. Qui nomen
hebreorum laabadon aliqui libri habent ha-
badon: sed vera littera est laabdon. Unde
Hieronymus dicit quod laabdon hebreus
cum est et interpretat exterminans. Et ideo
debet dici laabdon non habadon: grece
autem apollon quod interpretatur latine exter-
minans. Unde tres linguae principie ponit
ut in omnibus linguis versutia diaboli intelle-
cta vitetur. Et hoc principium est: quod in illa tri-
plici lingua euangelica doctrina scripta est.
Mattheus enim in lingua hebreorum. Lucas
et Iohannes in greca. Marcus vero in la-
tina scripsit euangelia. Unde et titulus
crucis hac triplici lingua scriptus fuit Job.
xix. In omni autem lingua nomen diaboli
dicitur exterminans: quia de omnibus aliis
quid exterminat. et extra terminos catholice
fidei ponitur in terra exterminans. scilicet in Israe-
l quasi exiles a patria sua relegat. Propter

Dei. Exterminant eum aper a
tempore: qui erit per operem
sanctorum anti-martyrum. Sed item
obstante prophetis. Sed id est in
Capitulo.

Postoli
Historia. vita apostolorum in
qui determinavit in
scripturam quod daberet Zacharias. et
agno: et esse eum ascensione
suum: et ipsius dicitur inter myri-
adas profundi: eponit cum equi
caballo. Unde enim resiliens: et
procedens: Dicit enim per vocem
sue ratio significatur mysterium
et aliante sive equum rufum
et canum velutinam: id
et languine passionis Christi
affilios in eum rufum offendit:
quod rufelutatus in aliis
et aliante inter mixtum. Lan-
thus qui erant in profundis
et in capitulo ministrabat
hunc et ceterum et apote-
los iniquorum mundum. et
punctum. Quo alii martyris
victoria et signum dauer-
tis virginitatem et doceri
victoria puritate ab aliis excede-
runt. **C**apitulum:

Habemus de cibis
one illius mulieris
qui imaginaria beatissima
in diebus Signum magnum appa-
rebat amicta sole et una hab-
bita capite et co. et stella. xij. i
et deinde maria fuit affumata
et immobilitate et obnoxia et
solitudine considerat officium
religiosum. Signum inde magni-
ficat. Signum inde magni-
ficat. Deinde fuit mag-
nifica virgo apparuit in e-
sternis et videlicet nobis
cum figura diuincta fuit cru-
cifixa pistumcrux fuit et cum
cristofixa fuit circuli in ta-
lita virgo fuit sancta ma-
gna significativa. Propter eni-
m illa maris dirigunt nam

De visionibus et somniis

248

Ixix. Exterminavit eū aper a silua: id est
antirps q̄ dicit aper, ppter ferocitatē: sil-
uaticus autē sine silueter dicit ppter in-
buanitatē. *Sap.* in. Ab itinere iusto abie-
runt in extermīnum: id ē in infernum.

Capitulum.

III

Hostoli t̄ apo-
stoli virt̄ assimilat illis equis
qui describunt in visione ima-
ginaria: que habet *Zach.* i. vbi dicit: *Ali-*
di p noctē t ecce vir ascendetis sup equum
rum: t ipē stabat inter myrtēa q̄ erant
in profundo: t post eum equi rufi t varii
t albi. Hanc enim visionem *Glossa* sic ex-
ponit: *Dicit enī q̄ per noctem in qua cer-*
nitur visio significatur mysteriōz obscuri-
tas. *Ait* autē sup equum rufum salvator
noster est, cuius vestimenta: id est caro ru-
bea est sanguine passionis q̄ sicut b adhuc
possibilis in eq̄ rufi ostendit: ita i *Apoca-*
lypsi lā resuscitatus in albis demonstra-
tur. *Hic* stat inter myrtēa. *I. angelicas po-*
testates q̄ erant in p fundo: qz adhuc ei-
dem in carne positio ministrabat. Post eū
fuerunt autē equi: id est apostoli t aposto-
li virt̄: qui totum mundum. *I. orbē* pera-
gradabant. Quoz alij martyrio rufi. Alij vi-
ta t doctrina t signoruz diversitate varij.
Alij vero virginitate t doctrine integrita-
te: t cordis puritate albi extiterunt.

Capitulum:

III

Asumptio bea-
te Marie describit in appariti-
one illius mulieris de q̄ agitur
in visione imaginaria beati *Job.* *Apoc.* xii.
vbi dicit: *Signū magnū apparuit in celo*
mulier amicta sole t luna sub pedib⁹ ei⁹
et in capite ei⁹ co. stella. xii. *Abi ostendit*
q̄ beata maria fuit assumpta ut illis: subli-
miter: mirabiliter: honorabiliter. Utilit̄
quidem si consideres officium: qd. s. oñdit
in signo. Signuz inq̄t magnū apparuit er-
go beata virgo apparuit in celo: id est as-
sumpta est vt esset nobis in signum. Sunt
enim signa directiua sicut eruces in biujis
et signa p̄sistentiua sicut termini in agris
et ostensiua sicut circuli in tabernis. An-
de beata virgo fuit signū magnum: id est
magna significans. *Ipsa* enī nos dirigit
sicut stella maris dirigit nauigātes. *Ipsa*

nos a peccato diuidit: sicut facit aurora q̄
diuidit diem a nocte. *Ipsa* etiā pro nobis
filio pectus et vbera ostendit. *Unde ipsa*
est vt altera Hester que apud regem pro
nobis assūtit. **S**ecundo fuit assumpta
sublimiter si consideres situm: quia appa-
ruit in celo scilicet empyreō t hoc fuit in
assumptione. *Po. vij.* Eleuata est magni
ficentia tua: id est virgo te magnificans su-
per celos. *i. super angelos.* Et apparuit in
celo tanq̄ regina in throno ad cōregnā-
duz scz filio suo qd̄ figuratū fuit. *iii.* *Beg.*
ij. *Abi* dicitur q̄ positus est thronus ma-
tri salomonis: que sedit ad dexteraz eius.

Item apparuit tanq̄ aduocata in cu-
ris ad interpellandum scz pro mūdo. An-
figurata est in illa sapiente muliere thecūt
te que intravit ad interpellandum pro absa-
lone. **I**tem apparuit tanq̄ hospita ad re-
colligendum scilicet ingredientes: t ideo in
assumptione eius cantatur euangelium
de *Martha* q̄ xp̄m recepit in hospitio suo.
Intrauit inquit ielus in quoddam castellū
et mulier qdaz mar. no. exce. illū in. do. su-
am. *Lu. x.* Sic beata virgo hospita ē cele-
stis: recolligēs t recipies eos q̄ saluant: q̄
scz significant in ielu ingrediētē castellū.

Tertio assumpta emirabiliter q̄ appetet
li p̄sidereremus sexū quia mulier. Mirū ei
est valde q̄ mulier appetat in celo q̄ ho-
minē expulsa de paradiſo. **S**z nota q̄ bea-
ta virgo dicit mulier discretiōe sexus: nō
corporis fractiōe. *Ecc. xxvij.* Sicut sol ori-
ens mūdo in altissimis det: sic multer: bo-
ne spēs in ornamenti dom⁹ ei⁹. **O**namen-
tū enī domus ecclie est exēplū virginita-
tis ei⁹. **A**el sicut sol oriens i alto existēs il-
luminat mūdū: sic maria in assūptiōe ales-
dens illuminauit celū q̄ de dom⁹ dei. **A**llī
Maria interpt̄at illuminatrix. **I**ste dī mul-
ier plis fecunditate nō mēl fragilitate: iō
ip̄e xp̄s ea mullerē vocauit: *Job.* xix. in
cruce pendēs dixit: *Mulier ecce fil⁹ tu⁹.*

Iste nō ex peccato t multiplicitate: sicut
mulier q̄ erat in ciuitate peccatriz: scz port-
us ex virtutē singularitate: *Judith.* x. **A**d
est talis mulier sup terrā in aspectu in pul-
chritudine t in sensu verboz. **Q**uarto
fuit assumpta honorabiliter: qd̄ patet si co-
sideres ornatiū sive corporis: quia amicta so-
le: sive pedū qz lū sub pedib⁹ ei⁹: sive capi-
tis qz in capite ei⁹ corona stellaz. *xij.* **A**les-
5 4

Liber septimus

dicitur ut pie creditur in celo amicta sole. i. cuius
 corporis glorificatio quod consistit in quantum do-
 ritur ei. s. claritate: agilitate: subtilitate: et
 impassibilitate: quod omnia in sole significantur.
 Cuius radens est clarus et agilis. Ut subli-
 to ab oriente ad occidente volat. Ita subli-
 lis quod intrat vitrum sine eius lesioni. Ita im-
 passibilis: quod nec gladio nec lapide potest le-
 di. propter quod dicitur. Mat. xiiij. Fulgebunt insi-
 stent sol. Abi dicit Beren. Quis erit splen-
 dor ariani qui solis splendorem habebit lux
 corporum? Fuit etiam beata Virgo in celo milita-
 tis ecclesie amicta sole. i. maria castitatis
 claritate. habuit enim castitatem nobilissimam
 clarissimam et sanctissimam. Clara enim est et alta
 si bene serueat continetiam coniugalium; sed cla-
 rior et altior continetiam viduorum: clarissima et
 altissima est virginalis continetiam. i. Cor. xv.
 Alia est claritas sol: alia luna: alia stellarum.
 Claritas enim solis est continetiam virginalem. Lu-
 ne continetiam viduorum. Stellarum continetiam sin-
 galis. Deus tu has habuit beata Virgo. Fu-
 it enim omnia: fuit viduata: fuit Virgo. Ut
 ipsa dicitur. Eccl. xxij. In me ois gratia. s. et vir-
 ginitas et omnia et viduitatis. Secun-
 do describit ornamenti pedum cum deo: et luna
 sub pedibus eius. i. ois defectus et imperfectio.
 Sunt enim quantum generat defectum boni.
Primus est supbia. Ps. vi. Inimici de-
 fecerunt frumenta in fine. Ita defectus desi-
 gnatur in luna: quod dicebat Regina celi a
 paginis. Hier. viij. At faceret placentas
 regine celi. Supbia enim vult placentas au-
 dire et appetit regnare. Hanc lunam. i. defec-
 tum supbia suppeditauit beata Virgo per ve-
 ram humilitatem: de quod dicitur. Luce. s. Quia re-
 spectum humilitatem ancille sue. tunc Secun-
 dum est impatieta: Job. iiiij. Venit super te
 plaga et defecisti. Hoc virtus designat in lu-
 na cum deo: quod luna queritur in sanguine. s. p.
 Impatiencia et iracundia in quod sanguis ebulli-
 lit: vel per quam sanguis effundit. Hac bea-
 ta virgo suppeditauit quod tota patiens et mi-
 tis fuit. Unde ipsa dicitur. Eccl. xxij. Sparsus
 mens sup mel dulcis. Tertius est auaricia:
 Esai. xl. Deficient pueri et laborabunt. i.
 auari: quod ad modum puerorum plus diligunt po-
 num et palium quam regnum celorum. Hic defectus
 significatur in luna quod celypca ex umbra ter-
 re. i. luna. vel ecclesia ex auaricia terreno-
 rum. Mar. xij. Luna non habet splendorem
 suum: sed habet defectum beata virgo suppe-

dit autem per paupertatem et temptum terrenorum
 Cant. iiiij. Tota pulchritudo es amica mea et
 macula terrene auaricie non est in te. Quar-
 tum est vanitas glorie: Ps. lxxvij. Defecerunt
 in vanitate dies eorum. Non defectus designatur
 in luna mutabilitate: quod et palis gloria insta-
 bilis est. Eccl. xxvij. Stultus sicut luna mu-
 rat. Hac suppeditauit beata Virgo: quod nun-
 di gloria desperat. Desperit enim omni glori-
 am exteriorum querens solum interiorum. s. scie-
 tie: Ps. xlivj. Omnis gloria eius filie regis
 ab initio recte. **H**ora etiam quod quantum sit quod spe-
 diunt defectus. **P**rimus est patientia. Iacob. i.
 Patientia opus perfectum habeat: ut sit perfec-
 tio et integrum in nullo defectu. Secun-
 dum est spes constantia. Esai. xl. Qui sperant
 in domino mutabunt fortitudinem: assumunt pen-
 nas sicut aquile currunt: et non laborabunt:
 ambulabunt et non deficit. **T**ertius est me-
 moria dominice passionis. Heb. xiiij. Recor-
 gitate enim quod taliter sustinuit a peccatis ad
 uerlus scientiam contradictionem ut non sati-
 gemini animis vestris defectu. **Q**uartus
 est desiderium inquiriendi deum: Ps. xxiij.
 Inquerentes autem dominum non deficit omni bo-
 no. sim illa littera. Sal. vij. Bonum autem fa-
 cientes non deficit: tunc enim suo metu non deficit.
 Et hec omnia fuerunt in beata
 virgine. **T**ertio describitur ornamenti ca-
 pitis: quod in capite eius coro. stel. xij. In quo no-
 tur plena anime beatitudine que consistit in
 duodecim gaudiorum paradisi: quod intelligent
 per duodecim stellas. et Apoc. viij. signatur
 per duodecim fructus ligni vite: et corona
 duodecim stellorum est pennitas duodecim
 gaudiorum quorum duo oriuntur a deo. s. gaudi-
 um de visione deitatis et gaudium de visi-
 one humanitatis. Alia duo a loco. s. celo
 empyreo quod est beatorum locus: vnu de
 spacioseitate: aliud de speciositate. Duo a
 portio: vnu de cōsortio angelorum: aliud de
 cōsortio hominum. Alia duo a mundo: vnu
 de creaturaru pulchritudine: aliud de sta-
 bilitate. Ita alia duo ab inferno vnu
 ab enatione aliud de clausione. **I**ta alia
 duo a seipso: vnu de stola anime: aliud de sto-
 la carnis. Vel per hanc duodecim stellas cor-
 rone intelligi. xij. praeceptiu gratia quod
 habuit beata virgo: quaz quinque auen-
 turi sibi singulariter. **P**rima est spiritualis
 electio dei prioris ad operem filii sui. Gen. xxij.
 Virgo que egreditur ad hanc ledum aqua-

De visionibus et somniis

¶ ipa est quaz pparauit dñs filio dñi nři
i. xpo Ps. cxxii. Elegit eū dñs i habita-
tione sibi. Secunda est filij dei spūalis de-
sponsatio. i. Cor. xi. Despōdi vos vni vi-
ro virginē castā exhibere xpo. In veteri
enī testamēto sumus p̄t̄fex non ducebat
vrouē nisi virginem. Tertia spiritus san-
ctus secundario. Mat. i. Inuenta ē in utero
habens de spiritu sancto. Quarta filij
dei conceptio et p̄turatio. Esa. vii. Ecce vir-
go concipiet et pariet filij et vocabis nomē
eius emmanuel. i. nobiscum deus. hoc est ī hu-
mana natura deus. Quinta est dei re-
fectorio. Cant. ii. dilectus me⁹ mihi et ego
illi q̄ pascitur inter lilia. i. inter virgines
vel inter vbera sine brachia xginis. Se-
xta ē dei meditatio. i. Cor. vii. Mulier in-
nupta et virgo cogitat q̄ sunt dñi ut sit sā-
cra corpore et spū. Septima ē in libro vi-
te inscriptio. Apoc. iii. Habet paucā no-
mina in sardis. i. in virginibus que nō in
quinauerunt vestimenta sua. i. corpora et nō
delebo nomina eorū de libro vite. Octa-
ua est celi ornat⁹ et pulchritudo. Ecli. xlviij.
Spēs celi gloria stellaz. i. virginū que di-
cuntur stelle: qz de die nō lucet: sed in ve-
spere incipiunt apparere. i. in p̄tū latet: sed
in fine apparetur qd sūt. i. Job. iii. Filij
dei sum⁹: sed nōdum apparuit qd erim⁹.
Nona est pfecta xpi assimilatio: Apoc.
xiij. Virgines ei sūt et sequūt agnū qdūcūt
erit. Decima est noui cantici decantatio
qd sole virgines decantabūt. Apoc. xiiij.
Cantabunt seti canticū nouū: Ps. cxxxvij.
Quō cantabim⁹ canticū dñi in terra alie-
na. i. in carne corrupta. Undecima ē ma-
loris fructus. pmissio. Mā fructus tricesimus
viduis: centesimus autem virginibus:
Mat. xij. Duodecima est duplicitis coro-
ne adeptio. Mā ipsis debet aurea et auro-
la. i. Mach. liij. Omauerūt faciem templi
coronis aureis. Facies q̄ est nobilior et al-
tior pars corporis signat corpus virginale
qđ est nobiliss et altius mēbrū ecclesie:
quā omauerūt nō tantū corona vna: s̄z co-
ronis aureis. Duream enī p̄ charitate et
aureolam p̄ virginitate recipiūt: h̄ licet co-
petant etiam alijs virginib⁹ singulariter
cōpetunt etiā beate marie. Et iō tales. xij.
stelle dicunt̄ eē in corona capit⁹ et: qz ipa
ē im̄ virginū primiceria et regina. ¶ 5. V

H 5 **Paricia assumi**
lat illi amphore quā p̄ visiones
imaginariam Zacharias. p̄pha
vidit ut habeat Zach. v. Ibi ei legit q̄ cū
p̄pha petiūtset ab angelo: Quid est h̄ qđ
egredit. Angel⁹ r̄sidit: Nec ē amphora egre-
dens et dixi: hec ē oculus eoz in vniuersa
terra: et ecce talentū plūbi portabat: et mu-
lier vna sedes in amphora medio et dixit: h̄
est impietas: et piecit ea in medio ampho-
re: et misit massam plumbeā in os eius. Et
ecce due mulieres egredientes spū i alis
earū et habebat alas quasi milui: et leuaue-
runt amphorā inter celū et terrā. Et infra
subditur: Iste d̄cerūt amphorā ut edifice-
tur ei domus in terra sennaar. Et stabilia-
tur et ponat ibi sup basē suā. Hec enī vīlio
moralē fīm verbū Grego. sic exponit: quia
p̄ amphoram intelligit auaricia q̄. s. velut
amphora p̄ cupiditatis ambitū os cordis
apertū tenet. Nec etiā d̄r oculus eoz i vni-
uersa terra. Cū qz auaricia itēdit solū circa
vībilīa et eterna. Ps. xvi. Oculos suos
strauerūt declinare in terrā. Cū qz auari-
cia habet oculos aptos circa terrena: sed
circa celestia clausos. Usi licet sint hebe-
tes et ceci in bonis: tū i malis sūt putigiles
et astuti. Per talētū aut̄ plumbi intelli-
gitur auaricie granitas. Aggrauat ei au-
aricia grauter et vehemēter cor auari. Ps.
liij. Filii hominum v̄sq̄ grani corde tē.
¶ autem mulier. i. impietas i medio am-
phore sedere d̄r: significat et auaricie sem-
per impietas teneat. Sed q̄ massa plūbea
in os eius mittit: signat et impietas auari-
cie pēti sui pondere grauat. vel forsan si-
gnificat et in auarice vītu lingue domina-
tur: qz ppter lucrū dīcūt mendacia et piu-
ria et hmōi. Per duas autē mulieres itē-
ligunt̄ duo vitia impietati auaroz cōlun-
cta. s. supbia et vanā gloria: q̄ in alis: id est
opib⁹ suis dicunt̄ habere spū malignū:
qz. s. in actidib⁹ suis satiane volūtati de-
seriūt de q̄ d̄r Mach. xij. Cū īmund⁹ spi-
ritus exierit ab homine ambulans p̄ loca i
aquosa querens tē. Unde eaz ale dicunt̄
esse sicut milui q̄ semper student rapine pul-
lorū. et iō diabolū designat q̄ semper inten-
dit ad rapinā bonoz et captiuitatē puulo-
rū. i. hūllū suis debiliū. Usi supbi et vani-
gloriosi habent alas ad modū milui: qz. s.

Liber septimus

et opa similia sunt opib⁹ diaboli. Quod
aut̄ he mulieres eleuauerūt amphoram: si-
gnificat q̄ supbia ⁊ vana gloria eleuāt ani-
mā ad appetitū ⁊ ambitionē honorū ⁊ di-
gnitatis ⁊ sublimis. Dicit aut̄ q̄ tenebant
amphorā inter celū ⁊ terrā: qr illud qđ in
ter celum ⁊ terrā est ima deserit: s̄z ad sup-
bia minime prigit. Et iō supbia ⁊ vana glo-
ria ita menē eleuāt ut quoslibet proximos
qđi despiciēdo delerat: ⁊ alto gloriam do-
tant: ita q̄ nec in proximis eq̄ilitate fraterni-
tatis tenet: nec ad summa ptingere pualēt.
¶ Per hoc aut̄ q̄ ei dom⁹ i terra seminaar cō-
stituitur fetor sine abhominatio ip̄⁹ signi-
ficaet: qr seminaar interpretat sine vocat fe-
tor coz. illa sicut bonus odor ex virtute: ita
econtra exit fetor ex virtute. Radix enī oīm
malorum est cupiditas. An quia q̄slibet
malū p auariciā generat: idcirco dianū ē
ut dom⁹ auaricie in fetore cōstituas. ¶ Itēz
semnaar vallis ē latissima q̄. p cōfusione me-
tiū ⁊ lingua babylon dicta ē. An quia
p auariciā ⁊ impietate oīa mala certus est
exurgere merito hec in babylone phibens
tur habiteare. Caplsm: VI

Arnales boni
c nes assimilant equis in visione
beati Jobis imaginaria q̄ habe-
tur Apo. i.e. vbi dicit: Vidi equos in vis-
ione t qui sedebant super eos habebat lor-
icas igneas t biacynthinas t sulphureas t
capita equorum erat tanq̄ capita leonum: t de
ore iporum pcedebat ignis t fumus t sulphur:
ab his tribus plagis occisa est tercia pars
hominiū de igne t fumo t sulphureo pce
deabant de ore iporum. Potestas enim equorum
in ore iporum est t in caudis eorum. Nam caude-
rorum similes serpentes habentes capita t
bis nocent. Ideo equos istos intelligunt
holes carnales q̄ nō rationes: s̄ sensuali-
tem sequuntur t carnē. An. Ps. xxij. Hol-
te fieri sicut equus t mulus in quibus nō
est intellectus. Equites autem sedentes super eos
sunt demones q̄ dicuntur habere loricas
igneas inquantū insinuāt ad auraricās t
designatur auraricā p̄ loricā: qz rotū corpū
ecclēsie quasi tegit. Nam a malorū vīcī ad
minorē a prophetā vīcī ad sacerdotē omnes
auraricā student: vt dicitur Hieremie. vi.
¶ Itē biacynthinas iquātū eleuat ad va-
nitatis supbia. Biacanthus enī colorem

babet aereli et designat vanitatem. Ites sulphureas inquantum insciunt per ferentes luxuriam. Et bene hoc loca. i. virtus et armatura dicit esse equitum. i. de monum: q;ta libus vitiis ecclesiis impugnant ynielius suggesto: id ad qd ipsius animu magis vident esse pelliu. Consequenter detribuntur peccata malorum. i. principum et prelatorum carnalium: quia dicit qd capita eorum. i. principes et rectores malorum erant et capta leonum. Hoc. quia lanata et fetentianant per crudelitatis violentiam. fetent per carnis luxuriam. Sunt enim mali rectores carnales et crudelis: sed qd non solum inseparabili sunt sed etiam subiectos ad malitiam impelunt et cogunt: subdit qd ex ipso. s. Uel in peratio vñ cominatio vel suadendo vel regredendo pcedit ignis avaricie: sumus superbie et sulphur luxurie. Et ab his tribus plagiis. i. vitiis occisa est spiritualiter tertia pars hominum. i. oes reprobti. Nam prima pars est innocentium: secunda penitentium: tertia reprobitorum in peccatis istis puerantur et bisoli occidunt: siue de igne avaricie siue defumo superbie: siue de sulphure. i. ferore luxurie: etiam dato qd de ore ipso procedat. i. Et etiaz ad talia a maioribus inducuntur siue verbis siue exemplis. His ei duo bus modis possunt etiam maiores insciere minores siue verbis percipiendo aut etiam suadendo. Et ideo subdit qd potestas eorum in ore ipso est. s. principiū precipientium aut suadientium siue exemplis post se trahendo: et quantum ad hoc subdit: in caudis eorum. In exemplis: vel ore dicit quantum ad maiores percipientes et monentes: in causis quantum ad minores offendentes et eos sequentes. Uel pos intelligi gula. Eccl. vi. Omnis labor hominis in ore eius: si est alia non implet. Per caudam vero intelligitur luxuria. An legit Iudicij. xv. Qd samson accepit trecentas vulpes et caudas earum ligauit ad caudas et facies ligauit in medio quas igne incendit: diuisitque huc et illuc discurrentes. In his duobus vitiis multus consistit potestas diaboli et ministeriorum eius: quia per hec duo vitia percipie coarctantur. Et subdit qd caude eorum similes erant serpentiibus: qd luxuria a principio habet volupatem: sed postea penitendum: et ideo assimilatur serpentibus: qui ut dicit Hlosa. Bladiuntur in facie et occulte immittunt venenum.

Devisio

Onfortat
domini ad bene op-
erum pium
luna templi aperte-
re, de qua habeat Gen. vii, 3
naturam purissimam; dicit g-
loriosus ad sanctam et rufam
miserabilem aream. Ego pos-
sum tu magna nimis. Id
miseris quid aliud mil-
tibus obliens et peccato-
rum misericordia, peccato-
rum clegerat, addidic-
tum autem decessit semper
quae heres me erit. Si
non facius et ad cum
heredes tuos sed qui es-
timas ibi homines, etiam illi. Sufficie te-
stis potest. A dicit Christus.
Dirigat ad eum ego de-
ter chaldeos ut darem
in possidere Iham. In q-
uam et dominus ad eum
fecit et genio possumus
ad eum dicere. Ihesus da-
me. Quia fuit de me
dixi. Toll timore et
miserere credendo timo-
timur. Secundo tamen
peccationem. Ego inquit
propter te. Ego mibi in
te non timere non debet
miserere. Tertio ut certe ppe-
cione operanti in perfec-
tum certum ego. Qd. qd
in possidere. Item mere-
catores mei. Si enim est
mercede sit ea cuiuslibet
mercedem copiosam
hanc nec oculis vidi
nece in eorum dominis ut
autem dous diligenter se
mille fuit de successione

De visionibus et sonnijs

250

rum. Sed iste caude habent capita in quibus nocent: Et hec sunt exempla maiorum quibus minores corruptunt et occidunt sequentes: sive in luxuria sive in auaricia: sive in quoque alio virtu.

Ca. VII

Onfortat deus hominem ad bene operandum promisit premium et certificando de eo. Cuius exemplum appareret in visione abrae, de qua habet Hen. xv. In qua primo promittitur premium: quod dicit quod factus es sermo domini ad abraam per visionem dices: Noli timere abraam. Ego protector tuus et merces tua magna nimis. Dixit abram: Domine quid dabis mihi ego vadam abs liberis et filiis procuratoris domini mei iste damascenus elegeret. addiditque Abraam: Mihi autem non dedisti semen: et ecce vernalis meus heres me erit. Statimque sermo domini factus est ad eum dices: Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras: et ait illi. Suspicie celorum et numerum stellas si potes: et dixit ei: Sic erit semen tuum. Dixitque ad eum: Ego dominus qui eduxi te de re chaldeoribus et darem tibi terram istam et possideres ipsam. In quibus verbis aduerte quod dominus ad confortandum abraam fecit ei trium promissiones de quibus Apls ait Hal. iij. Abrae dicte sunt promissiones tria. Prima fuit de cedre ope ris. cum dixit: Noli timere tecum. Secundo cum cōfōrmat excludendo timorem. Noli inquit timere. Secundo eum securat. pmitendo ptectionem. Ego inquit pector tuus. Ps. xxv. Esto mihi in deum pectorum et vere timere non debent: qui tales pectorum habent. Ps. lv. Dominus mihi adiutor non timebo: quid faciat mihi homo. Tertio ei testificat. pponendo mercedem. Sed attende qualēmercedem promittit bene operanti in persona Abrae: quod mercedem certam quod ego. scilicet decipere vel fallere non possum. Item mercedem ppterias: quia merces tua. Sic enim est omnis generaliter: ut sit etiam cuiuslibet singularitatis. Item mercedem copiosam: quia magna nimis. Nam nec oculus vidit: nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que perparuit deus diligentibus se. Secunda pro missio fuit de successione heredis:

quia dixit ei dominus: Qui egredies te vel ro tuo ipsum habebis heredem. In quo signatur quod datur vincitur illa hereditas ex propria meritis non ex alienis. Nam meritus hominis est ei sicut filius cui debetur hereditas. An Apls. i. Co. iij.. Anusque ppterias mercedem accipiet finis suū laborem. et loquitur de adulis scens est de parvulis. Tertia promissio fuit de multiplicatione seminis. Dixit ei ei: Suspicie celorum et numerum stellas si potes: si erit semen tuum. Per stellas celi possunt intelligi angeli qui sunt in celo. Per semem vero meritus vite ex quo, si recolligunt fructum mercedis ecclesie. Tunc enim semem hominis ad modum stellarum celi multiplicatur quando homo per vite meritum in celo angelis coequatur. Uel quia stelle cell sunt incorrupte lucide magnae: et tantum in apparentia parvae. Tunc enim semem hominis ad modum stellarum celi multiplicatur: quando meritus operum eius est incorruptus per intentionem lucidum per discretionem: magnus per dilectionem apparentie parvus per hanc militatem. Quarta promissio fuit de terra promissionis. An dixit: Ego dominus qui eduxi te de re chaldeoribus et dabo tibi terram istam. Terra ista est corpus quod tunc pacifice possidet vir iustus: quando per diuinam gratiam est de re chaldeorum eductus: id est de incendio carnis. Chaldei enim sunt motus carnis: quo per re. l. incendium est concupiscentie insatiatione a quinque hominibus divinitus eruitur non potest terrae corporis sunt pacifice possidere. Secundo abraham certificatus est per sacrificium. scilicet de promissione impleta. Testivit enim signum non ex dissiden tia promissionis: scire volens modum impletionis dices: Unde scire possum quod possessurus sim eam? Et tunc iussit ut offerret sacrificium ut in ipso sacrificio signum acciperet. Unde precepit ei ut immolaret vaccam et capram et artem et omnia trima et insuper turturam et colubras: quod sequenti mane acceptit omnia hec et diuisit per mediū: et utrasque partes contra se altrinsecus posuit: aures autem non diuisit descedentesque volucres celi super cada uera et abiebat ea abraham. Cumque sol occubuisse sopor irruit super abraham et horrorem magnus et tenebrosus invaserit eum: et istud fuit aliqua pars signi vari. Hoc ergo est sacrificium iusticie quod deo offerri debet. Nam in vacca significat obedientiam: et hanc est tri

Liber septimus

ma sive triennis sez per subiectionē tripli-
eis humilitatis videlicet superiori pari t ife-
tior. Sic enim decet nos iplere oēm iustici-
am. In capa xō significat penitentia que
etiam debet esse triennis: sicut tria in quibus
consistit penitentia. In dolore tristis: in
pudore confessiois t in labore satisfactiois.
In ariete vero intelligis simplicitas q̄ eti-
am debet esse triplex: qz ē triplex gen⁹ sim-
plicitatis xtra triplex gen⁹ duplicitat. s.
heresis t hypocrisis t ambitiois. Dupli-
cas heresis immiscer falsa veris. Dupli-
cas hypocrisis bona malis: honesta inho-
nestis. Duplicitas ambitiois tendit ad du-
plice finē. l. luci tpalis t pmij celestis vo-
lens duob⁹ dñis seruare: h̄z diuinitus abraam
ea p mediū. Nā obediētia diuidēda ē vt fi-
at in his. s. q̄ sūt h̄m deū nō xtra dei. Sil-
pnia ē diuidēda vt fiat cū discretio ita vt
sit ratioabile obsequiū nostrū t occidatur
edom in valle salinæ vt sic occidat occupi-
scientia q̄ nutrita natura. Ma oīs victimæ
est sale saltatoria: qz in oī opere ē discretio
adhibenda. **P**te simplicitas diuidēda est
vt nō sit fatua h̄z religiosa vt sit sanctitas
nō fatuitas: vt sit simplicitas columbe cuius
asturia serpentis: ne sit sicut equ⁹ t mulus
in quibus nō est intellectus. Sicut ei mu-
lus cui insidiebat absalon ipm derulit in
suspensiū: sic fatua simplicitas multos p-
cipitat in infernū. In columba aut̄ designa-
tur charitas: qz columba felle caret t grega-
tim volat. In turture vero designat casti-
tas. H̄z has aues Abraā n̄ diuisit: qz cha-
ritati t castitati ab omib⁹ t oī tpe ē insiste-
dum. Nā castitas cōperit nō solū xginib⁹
et viduis: h̄z etiā suo mō cōiugatis. Ael iō
fit diuissio aniāliū t nō auī. Quia p ania
lia intelligunt acutū: iō quo x sollicitudo di-
uidit ad multas: h̄z p aues intelligunt con-
templatiū quo x tota intēcio fertur i vnū:
Ps. xxvi. Anā petij a dño t. **A**n dñs di-
xit Marthe: Turbar erga plima: b̄ qua-
sum ad actuā. Porro vnū est necessariū:
hoc quātū ad cōtēplatiā. **T**l i turture si-
gnificat vita solitaria: qz turtur soliuaga i
solitudine gemit: sic solitarius debet gene-
re lucru penitentie: Hier: xv. **M**ō sedi in cō-
silio ludientiū: t gloriatus sūt a facie man⁹
tue. sedebā solus qm̄ cōmunitate replesti
me. Habes ei p̄ciosū balsami liquorē i va-
se fragili: nō debet se ponere i pressura ho-

Devisio
nibus

De visionibus et somniis

basset sol. sop. ir. sup abra. et hor. mag. et
tre. inua. e. Sepe enim post sacrificium boni
operis vel deuotio et ferventia orationis ne p
elationem menses eleuerit occidit sol. i. extingui
tur fons deuotio et irruit in aniam so
por torporis: ita ut anima quasi seipsam ma
gno stupore horret et quasi quodam tenebra ti
mois et dubitationis eam inuadat. Et hoc fa
cit deus ut ipsam in humilitate seruet ne
fructu sacrificii, i. boni opis meritum per elas
tionem patet.

Caplui: VIII

Contemplatio avi

Ceta qualis esse debeat ostenditur per
exemplum in somnio iacob quod de
scribitur Gen. xxvii. Abi deo et vidit in so
nus scalam stantem super terram et cæcum eius
tangens celum: et angelos quoque dei ascendent
es et descendentes per eam: et dominum innixum
scale dicentes sibi: Terram in qua dormis tibi
dabo et semini tuo. Erunt semini tuis qua
si puluis terre et dilataberis ad orientem
et occidentem et septentrionem et meridiem. In quidem
omnino primo tangit contemplatio suum
virtutem quod est charitas. Hec enim scala est per
quam ad celos ascendit: hec ex vita prestat
super terram. scilicet quantum ad amorem proximi. Alia
autem scilicet summa attigit celum. scilicet amor dei.
veraque enim pars patinet ad vitam contemplati
onis. An Beda dicit per prophetam vita est
amor dei et proximi tota mente retinere. Vel
hec contemplatio scala est scriptura diuina
que quidem stat super terram in quantum est practi
ca instruens de humanis: sed summa attin
git celum in quantum est speculativa instruens
de divinis. Vel tangit terram quantum ad te
stamentum vetus in quo promittebatur propria
lia. Celum vero attingit quantum ad nouum
in quo promittitur celestia. Huic scale duo la
terae sunt sensus lateralis et spiritualis. Sunt etiam
huius scale. xij. inter scalaria quod oportet predictos
eum sive prophetatores ascenderes. confessio. con
fessio: oratio: gratiaractio: intellectus perser
tatio: dubio et inquisito: littere expositio: predi
cacio: predicandi discretio. scilicet pueris alta
itudibus infima: et eterne pene cominatio:
glorie promissio: predicatio obseruatio: con
stantie fortitudo: prosperis et aduersis. Huic
scale innixus est deus sicut suo spiraculo:
quod ab eo inspirata. Apk. ii. Timoth. iii.
Ois scriptura diuinis inspirata est. Vel sic
huius speculo in qua per prophetatos aspicit et co

gnoscit. scilicet Cor. xij. Idem nam per speculat
io. Quidam autem dicunt quod scala per quam marie
ascendit virtus contemplationis et deuotio hoies est
crux Christi: sed licet fuerit super terram materialis
ter erecta: virtualiter tamen fuit usque ad celum
recta: quod ipsam nobis est celi ianua ap
erta. Duo autem latera scale huius fuerunt duo
principalia ligna eius: unum per altum: aliud per
transversum. Gradus huius scale sunt penes
quas Christus sustinuit. scilicet in capite spinarum cor
onationem: in facie sponto sedationem in ma
nibus clavorum constructionem in dorso et corpo
re flagello et vibrationem. In latere lacce ap
portionem: in pedibus clavorum perforationem in
quibus ossibus alia deuota et prudens mira
da contemplari: huic scale innixus est deus in
passione: sic enim in initio suo cubiculo quod in ea
dormivit per mortem. Huius scala est ut quidam expo
nunt est claustrum pniae: cuius duo late
ra sunt vilitas et asperitas: per vilitatem nec glo
ritur affectatur: nec igitur iniuria formidatur: per aspe
ritatem vero mollia pertinet: et molestias pse
pendunt. Hec scala stat super terram hirundinum
er attingit celum perspectio. gradus autem eius
sunt septem: huiusque quatuor numerantur. iij. Petri.
i. Vos inquit curam oculum subinferentes misera
te in fide verae beatitudinis. In beatitudine autem scilicet:
sciencia autem abstinentia: in abstinentia patientia:
in patientia autem pietate: in pietate autem
fraternitatis amorem: in amore autem fraternali
charitatem. Huius scale innixus est deus: sic
exemplar suo exemplato: quod Christus dedit ex
plum viuedi in paupertate obedientia et carita
tate. Alij autem exponunt quod huius scala est beatam vir
go quod super terram fuit per prophetam mundanorum ce
lum attingens suscipiendo deum: tunc enim incli
nauit celos et descendit. huius scale latera
sunt humilitas et obedientia: gradus fuerunt in
ea dono et beatitudine: huic scale innixus est deus si
cuit suo thalamo in incarnatione. Ps. xvij.
Christus tanquam sponsus procedens de thalamo
suo. Sed etiam tangit in hunc sonio Jacob con
templationis motus. Motus enim prophetationis triplex est secundum Dionysius. rectus et obli
quis et circularis. Rectus est motus tangens per
angelos. scilicet prophetatores ascensionis: obliquus
tangens per descensus: quod illi qui ascendit sursum
cum delcedunt motum suum reflectit et obliquat a
sursum in deorsum. Motus autem circularis tangit
tum cum subdit: dilataberis ad orientem et occi
dente septentrionale et meridionale. Per
huius quatuor partes celi circularis solitudo

Liber septinius

ef. Igis isti angeli sūt p̄eplatiū t̄ spūa-
lesq; sūt q̄si hoies celestes t̄ angeli terre-
stres: hi ascēdūt p̄eplādo t̄ delectēdūt se
humiliādo: t̄ sic dīc Amb. Qui vult per
scālā ascēdere: optet q̄ manib⁹ t̄ pedibus
se teneat man⁹ opa pedes cogitationes t̄ af-
fectioes. Tel ut aliq̄ exponūt. Isti angeli
sūt plati q̄ ascēdūt p̄ p̄eplationē t̄ desce-
dunt p̄ actionē. Tel angeli sūt p̄dicatores
q̄ q̄icq; dūt ascēdere p̄dicādo sublimis: q̄n
q̄ descedere p̄dicādo humiliā. Sed ē motus
terti⁹: qz dilataberis ad orientē. s.p origi-
nē x̄tūt t̄ occidentē occasū vitioz ad me-
ridiē p̄ feruorē affectionū: ad septentrionez
sue aglōne p̄ expugnationē diabolicaluz
suggestionū. Tertio tangit p̄eplatine
vite fructus cū dixit dñs: Hēn. xxviiij. Ter-
rā in q̄ dormis tibi dabo. Terra ei bec ce,
lestis p̄tia ē in q̄ erit pfecta quies: fīm illō
p̄s. iiiij. In pace in idipm do miātā. I. mēs tā.
q̄ in puluinari se ponere vt quiescat a tem-
poralium cura. Hanc dabit nobis deus si
in ea p̄ p̄eplationē t̄ desideriūs pegrina-
mur t̄ queramur: Hēn. xvij. Dabo tibi ter-
ram pegrinationis tue. Quia vero in p̄di-
cto somnio dī: q̄ iacob vidit innixum scāle
dicēt sibi t̄c. Notandū ē quod sī dicit
sommioz interpretes apparitioz dñi in som-
nijs p̄t habere variā expositionē v̄l signi-
ficationē. Mā dñs p̄ somniu aliq̄ appa-
ret vt tacens: aliqui vero vt loquens: aliqui
vero vt patiens. Quādo igis alici p̄ som-
niū dñs appetet vt tacēst nibil loquens:
si ille q̄ b̄ vidit peccator ē significat q̄ con-
uerter ad dñm: t̄ finiet in penitētia dies su-
os. Si vero sit iustus t̄ sanctus: significat
q̄ glorie eius augmēto apud dñm. p̄ficiet:
gaudiū habiturus. Si x̄o talis q̄ hoc vi-
det sit homo i potestatestitutus puta rex
vel p̄ncips: significat q̄ inueniet gaudiū
et victoriaz de iniuncis. Q̄icq; vero domi-
nus p̄ somnium appetet vt alicui loquens
et tūc sive loquaf aliquid p̄tinēt ad futuroz
p̄missionē sicut locutus est h̄ Jacob: siue
aliquid p̄tines ad querētē: sicut aliquā
do loquatur p̄tōribus siue ad fortationez
sicut aliquādo loquatur iustis tribulatis t̄ i
afflictōribus positis: vel alio quoctū mo-
do loquaf quicq; dicit tenendū ē. Quā-
doq; vero dñs in somnijs appetet vt cru-
cifitus vel imago ipsa crucifixi: t̄ tunc vt
dicit signat patiētā t̄ victoriā in tribula-
tiōibus. Tel si q̄s videat in somnio se ado-
rare imaginem domini nostri iehu xp̄i aut
osculef aut deprecepit: si qđem rex ē t̄ ipē in
ueniet victoriaz de iniuncis t̄ gaudium in
gloria sua. Mā crux post crucifixionē xp̄i
maximas victorias designat t̄ ois calamis-
tas amissiones. Quod si aliq̄s de populo
lauerit: hic cōsequit gaudiū t̄ p̄ q̄ iterpel
lauerit obtinebit. Sed si soli videat ima-
go xp̄i absq; cruce minus erit gaudiū vel
victoria. Et nota etiā hic de imaginib⁹
quod illi que in somnio apparent sine au-
to significant euentū rex p̄torem. Nam
ille que apparent cū auro quādoq; tribu-
latione portendūt. Nec dicit somnioz in-
terp̄tes: que ego referendo tantū nō asse-
rende hic pono: an vera vel falsa sim fate
or me nescire. Dicit Aristo: de somnijs qđ
neq; est eis totaliter credendū: neq; tora-
liter discredendū. Et idēo eueniētia som-
nia vt ipē dicit: neq; idonē ē cōtemnere
neq; oportet ab eis facile p̄suaderi: p̄ci-
pue q̄r spirit⁹ mēdax plerunq; in vīsōe vī
sommio vt possit decipere hominē i forma
xp̄i legif̄ apparere. Sic enī beato Marti-
no p̄ exteriōrē visionē sēsibilē i forma xp̄i
apparuit purpuratus quem tamē ille p̄
spiritū cognovit atq; cōfidit. In vītis q̄
ex patrū refertur: q̄ monachus qđā audi-
ens facta magna moyſi cordū sp̄i cepit ei
p̄ferre xp̄o: q̄ sequente nocte p̄ somniū vi-
dit moyſen cū choro angelorū stantē i ve-
stibus albīs: xp̄im vero nigris induitū vi-
dit in choro hoīm: ppter qđō insipiens no-
nachus a fide xp̄i delipuit t̄ fact⁹ ē iudeo.
Capitulum: IX
Orpus christi
e sub sacramēto assimilati libro
quē vidit Jobes Apōc. v. Vidi
in q̄t libru q̄ erat scriptus intus t̄ foris si-
gnatum sigillis septē. Dicit ei corpus xp̄i
liber intus scriptus: qz videlicet in se cō-
nit consolations t̄ suauitates notabilis
mirabiles. Et iterū scriptus foris: qz sacra
mētis visibilib⁹ tegit. signatū aut̄ sigillis
septē ponit. ppter septem mirabilia q̄ sūt
ibi. Primum est q̄ fit de pane nō mutatū
sed manēs idem t̄ ponit q̄ obdusam ex-
pli: sic cognitio mea mediātē voce fit tua
manēs mea. Secundū est q̄ tāta magni-

Orpus christi
sub sacramento assimilat i libro
quod vidit Iohes Apoc. v. Vidi
inquit librum quod erat scriptus intus et foris si-
gnatum sigillis septem. Dicil ei corpus Christi
liber intus scriptus: quod videlicet in se conti-
net consolations et suauitates notabiles
mirabiles. Et iterum scriptus foris: quod sacra
metis visibilibus tegit. signatum autem sigillis
septem ponit. propter septem miracula quod sunt
ibi. Primum est quod fit de pane non mutatur
sed manes idem et ponit a quibusdam ex-
empli: sic cognitio mea mediata voce fuit tua
manes mea. Secundum est quod facta magni-

De visionibus et somniis

252

tudo sub tam parua spē tota latet. Et ponunt quidā exemplū sicut in parua pupilla oculi tōus mons magnus recipit vel videretur. **Tertium** ē q̄ totū corpus p̄ os hominis intrat nō diminutū eadē potētia ut quidā dicunt qua clauso vtero de virgine exiuit et etiā de sepulchro. **Quartum** ē q̄ comedit nō consumptū t̄ nō diuidit. Et ponunt aliqui exemplū in sensu visus sicut: viro herbe ab oculo videntis quasi qdā ei⁹ cibis suscipit: nec tñ ipa herba ministratur vel diuidit. **Quintum** ē q̄ ab imūdis tangitur sine dragione suis: sicut lumen solis recipit in re fedā nec tñ fedat. **Sextū** ē q̄ a pluribus sumis t̄ in plurib⁹ locis cōficit: nec augē tñ vel minuit: sic si multe candele ab una accendantur illa una propter hoc nec minūche augeat. **Septimum** ē q̄ est ibi qualitas sine quāto: cul⁹ exempluz p̄spie nō ē natura dare v̄l alicubi repire.

Capitulum:

X

Dicitur illis locustis: de q̄bus agitur in visiōne sancti Jobānis Apoc. ix. Abi d̄ vidisse q̄ exierunt locuste in terrā data ē illis potestas sicut habent potestate scorpiones terre: et p̄ceptū ē illi nō lederē fēnū terre nec oē viride neḡ oēm arborē nū hōes q̄ nō habēt signū dei in frontib⁹ suis. **Abi** p̄mo nota demonū elationē p̄ similitudinē locustar. assimilātur enī demones locustis t̄ ppter ascensū sup̄b̄: q̄ locuste in altū salūti: et sic demō p̄sup̄biā Esa. xlviij. In celū p̄scendam r̄c̄. H̄c ppter casū ruine: q̄ locusta post salūtū nimis cadit. Esa. xliij. Quō cecidisti de celo lucifer r̄c̄. Itē ppter continuationē maličie q̄ nota in longitudine crurū posteriorū: q̄ semp in malicia p̄seuerat. **Sed**ō attēde de demonū tentationē: q̄ exierunt in terrā. s. ad tentādū hōes: t̄ dicitur exire s. a dei ordinatiōe. **De** enī tētatiōes nr̄as ordinat in bonū nostrū t̄ pfectū. s. ab hac intentiōe diabol⁹ exit: q̄ in suis tētatiōib⁹ nō nostrū p̄fectū: s. casū t̄ detrimētū intēdit. Exierunt etiā de celo vbi creati fuerūt s. de empyreō: qn fuerūt electi p̄ sup̄biā in terrā. iad tentādū hōes q̄ habitant in terra: eos enī q̄ sūt in celo tētarē vel moletare nō p̄nt. **Alii** pars eoz relicta ē in B̄ere caliginoso ad tētāndū nos q̄ sum⁹ in

terra. **Tertio** considera dīmīnā p̄missionē: q̄ data est illis p̄tās. s. tentandi p̄missiōe. Grego. **L**icet diabolus afflictionē iustoꝝ semper appetat: tamē si ab auctore nō potest statē nō accipit ad tētatiōis articulū: nullaten⁹ cōualescit. **Sequuntur**: Sicut habēt potestatē scorpiones terre. Scorpiones sicut Holſa dicit facie blandiū: s. cauda pūgūt occulē. Et ita faciūt demones tētantes: q̄ a principio porrigūt delectationē: t̄ i fine inducūt cruciatū t̄ afflictionē: t̄ sicut non sentis puncio acus: sic nec pūctio scorpio nū: s. postea paullatū diffūdit p̄ totū corporis t̄ mortis pūctus: t̄ silt decepti a demōibus qn p̄cecat nō sentiunt deceptionē sed tādē miserabiliter puniunt. **Postū. v.** Fauis distillāt labia meretricis t̄ nitidi us oleo guttur eius: nouissima aut̄ illius amara quasi absinthiūz. **Quarto** nota diabolice maličie refrenationē: q̄ p̄ceptū est illis ne lederēt. Et hoc p̄ceptū ē demōnum refrenatio ne tñ noceat quātū vellēt vel quātū possent si p̄mitterent: q̄ nullus eis posset resistere. Restringūt autē eorū potestas s. electos t̄ saluando: quox qui dam sūt incipientes t̄ isti intelligunt p̄ fēnū: quidā vero p̄ficientes t̄ isti p̄ viride. Quidā dō p̄fecti: t̄ isti p̄ arborē designātūr. Et nota q̄ nō dixit ne eos p̄uterēt s. ue tangerēt: s. ne eos lederēt: q̄ sancti t̄ p̄cutiunt interdū exterius t̄ tangunt interius. s. dū tentant: s. nō ledunt in mētibus s. et p̄tis p̄sentiāt: vel vt finalis percāt: Job. iiij. **Dixit** dñs ad satan: Ecce in manu tua ē: verūtū aniam illi⁹ serua. Et per ista tria designant tres ordines saluādōrū. s. **N**oe Daniel t̄ Job. i. cōingati q̄ terre adherent t̄ designant p̄ fēnū. Et cōtinentes q̄ viroꝝ corporis seruant. Et iō designant p̄ viride. Et plati q̄ designant p̄ arboreis quāp̄ rami refrigeriū p̄stant alijs. **E**st ergo sensus p̄ceptū est illis. s. demōib⁹. i. coartata est potestas eoz ne lederēt fēnū terre. i. cōingatos in ania: s. in corpore affligant t̄ iterdū corporalia auferāt: neq̄ oē viride. i. p̄tinentes vigore pudicitie virentes: neq̄ omnē arborē. i. platos folijs verbōrum suorū alios sanātes: t̄ fructus operum satiātes: umbra expēloꝝ vel cōsolatōne alios recreantes: nūl tantū homines ab humo dictos. i. carnales. i. Corintb. iiiij. Cum sit inter vos celus t̄ contētio nonne

Liber septimus

carnales estis: et si hominē ambulatis q
nō habet signū dei in fronte sua. i. in aper-
to b signū est thau. qd b figurā crucis et ē
vltima lra in alphabeto hebreoꝝ et nomi-
natur sine interpretacō confirmatō. Unde si-
gnificat ipm finalē penitentiā q confir-
mat hoīem in bono: b aut signo liberant
dēs qui illud h̄s: Ezech. ix. Signa thau
sup frontes viroꝝ gemētū et dolentū sup
cunctis abominationibꝝ q fuit t̄c. Et infra
oēm sup quē videtur thau ne occidatis. Et
b signū debet haberi nō solū i corde s̄ eti-
am in frōte: vbi ē locus erubescet: et etiā
locus manifestus vt. s. nō erubescat bō fa-
cere penitentiā apte et nōm xp̄i apte p̄dica-
re. Itē de mones conant marie ip̄dicare
p̄dicatoress quod oñditur ex visiōe b̄ti Jo-
hannis q̄ habet Apoē. vn. vbi d̄: Vidi q̄
tuor angelos stantes sup q̄tuor angulos
terre tenentes q̄tuor vētos terre ne flaret
sup terrā neq̄ supra mare neq̄ supra vllā
arborē. Per istos q̄tuor angelos intelligunt
vniuersi demones q̄ dicunt q̄tuor: p̄
pter naturā numeris q̄tēternarius multū
dūlūsiblēs ē et ip̄i nō intēdūt nisi dūlūsiblēs
facere. Itē q̄ternarius nō est numerus so-
lidus s̄ supficialis. Itē suggestio demō-
nū supficialis ē nō habēs soliditatē. Itē
dicitur q̄tuor: q̄r quattuor enāgipue ipu-
gnant et q̄tuor vīta p̄cipue suggerūt duz-
tentant: vel q̄r q̄tuor p̄tes mūdi fideles
tentant. An sequit stātes sup q̄tuor agu-
los terre. i. i quattuor: p̄tibus mūdi immo-
rantes vt oēs tentent: vel b̄ d̄ q̄r ip̄i demo-
nes laborat vt ponat hoīes in angulis. i.
in sordibus p̄tōꝝ. Mā in angulo sunt sor-
des: vel in angulo duplicitatis. Sequit te-
nētes q̄tuor vētos. i. tenētes et p̄sidiētes
oēs p̄dicatores ecclēsias: q̄ dicuntur q̄tuor:
quia debet habere q̄tuor virtutes iusticiā
fortitudinē tēperantia et prudētia: vel do-
ctrinā q̄tuor euāgelioꝝ q̄ significat Hen.
i. p̄ quattuor flumina paradisi: vel q̄ dñt
p̄dicare p̄ q̄tuor climatedū mūdi: et dicunt
venit: q̄r nubes. i. peccatores in pluvias la-
chrymaꝝ dissoluunt. Itē q̄ terre humi-
ditates desiccāt. i. carnis voluptatē et mē-
ris cupiditatē et debis q̄tuor vētis dicit:
Job. xxiij. Qui facit ventis pond̄ et aq̄s
appendit in mētura. Sequit ne flarent iu-
per terrā. i. sup illos q̄ ad modū terre sunt
arabiles vomere p̄dicationis et susceptiblēs

Doctores noui
testameti assimilant illis anima-
libus q̄ describūtur in pma vissi-
one libri. Ezech. i. ubi dicit: Et de medio
eius similitudo quattuor animalium tē. In cu-
lus visionis serie introducunt h̄ aialia ut
copulata ut figurata; ut pénitentia; ut mota
et ut inflammata. Ostendunt ḡ pmo suis
se copulata; qz q̄tuor. Ad dicit q̄ de me-
dio eius. Ignis sicut Grego. exponit q̄ su-
pra p̄misserat et ignis inuoluēs similitudo
quattuor animalium. **D**icit ergo considera
tria: primo locuī q̄ congruit sanctoꝝ docto-
rū p̄bationi. **N**ec enim originis sue eges-
tione sanctoꝝ doctoꝝ est de medio ignis.
s. tribulatiōis sue p̄secutiōis. **E**ccl. xvii.
Uasa figuli. i. doctores xp̄i. p̄bat foran-
tribulationis; si enī estuāt ut p̄ impatiē-
tiā nō destituantur. **E**ccl. li. In medio ignis
nō sum estuata dicit doctoꝝ ecclēsia. Et iō
dr. Proph. xix. q̄ doctrina viri. i. virilis do-
ctoris p̄ patientiā noscitur; Hc. Tāto mi-
nus vniq̄s ostendit doctus quāto mi-
nus patiēs; neḡ enī potest veraci bona
docendo impēdere si viuēdo nescit aduer-
sa equanimiter tolerare. Perfecti enī do-
ctoris est sic aliorū hominū improbarē
patientiā sufferere; vt se nouerit ab iniō sa-
pienter obseruare; nec enī propria mudi-
cia sine tolerantia sufficit neq̄ tolerantia
sine mudiicia valet. **E**st de medio ignis. **I**ex intimo feroze amoris sacerdoti doctores p̄-
cedunt ad opus p̄dicationis. **S**ed oī
gutur numerus q̄ competit doctoꝝ erudi-
tioni; qz quattuor sue ppter doctrinā q̄

De visionibus et somnijs

253

moꝝ euangelioruꝝ quam predican: sive p
per quadruplicem intellectuꝝ scripturarum
quas explanat: sive propter quatuor mun
di partes quas suis doctrinis illustrant:
que etiam significantur per quatuor qua
drigas: Zach. v. 1. Tertio ponitur tropus
similitudo que competit eorum perfectio
ni: quia similitudo erat animalium. In ani
malibus enim est perfectio: moꝝ et sensus:
quia scz sancti doctores viget sensu discre
tionis: et motu boni operis. Ipsi eni sunt
animalia quibus dñs manu sue largitatis
aperit: et eis benedictione sive gratie afflu
erit suudit. Ps. cxliii. Aperi tu manu tu
am et imple omne animal benedictione.

Secundo introducunt hec animalia ut figurata habeant ens. **C**um ad communem figuram similitudinem hominis. **E**t premitur quod similitudo dominis erat in eis: siquidem in sanctis doctoribus est similitudo hominis christi. **V**nde Grego dicit quod sancta animalia hec non essent nisi christi similitudinem habuissent. **C**ompetit ergo omni sancto doctori ut assimilem christo homini: **F**in illud Mat. xiiij. **O**mnis scribadoct*r* in regno celorum similis est homini patris familiis christi. **D**ebet enim christum imitari et assimilari in vivendo: sicut Paulus faciebat qui dicebat Hal. q. **A**ttio autem iam non ego: vivi vero in me christus. **P**rem in descendendo suae predicando: sicut idem dixit i. Cor. xliiij. **R**os predicant **r**ipon crucifixum tecum. **I**ste faciendo. i. Cor. xi. **I**mitatores mei electi sicut ego christi. **T**item in patiendo. **V**nde idem Paulus Hal. q. dixit: Christo consumus sum cruci. **D**einde describit hoc aiani figura specialiter quo ad partes eorum. **S**equitur ad facies: quo ad manus: et quo ad pedes. **P**rimo enim quo ad facies potest quod erat in eis quadruplex figura: scilicet bonis et leonis a dextro, virtuti sue bouis a sinistro: sed aquile delup. **P**er hanc ergo quattuor facies dicunt quidam mysticos p^{re}figuratos quatuor euangelistas scilicet per faciem hominis Matthaeus: qui ab humana christi generatione euangelium inchoauit dicens: Liber generationis iesu Christi tecum. **P**er faciem vero leonis Marcuz: quia a rugitu deserti euangelium incipit dicens: Vox clamans in deserto. **P**er faciem autem bouis Iacobus: quia a sacerdotio Zachei incipit principium dicens: Fuit sacerdos agnus tecum. **N**isi sacerdos erat boues imolare: **S**i per aquile faciem Jobes accidit: scilicet al-

tius cōtēplādo volavit. sūn enī gēlūm ab
eterna verbi generatiōe inchoādo dicēs :
In p̄ncipio erat verbū t̄ vñbū erat ap̄d de-
um r̄c. Dicit autē q̄ q̄ttuor facies vni; qz
omnes quattuor euāgelistē locuti sunt de
vno. s. de christo. vel ille quattuor facies
cōpetūt vni. i. xp̄o. Quidē dīc h̄lo. Mat̄
ē vt h̄o passus ē vitūlū: resurrexit vti leo;
ascēdit vt aq̄la. Et ideo fm̄ h̄re. H̄o t̄ leo
dicēt cē a dētr̄: qz xp̄i natūrātā t̄ refur-
rectio erūt omnī generatiō leticiā q̄ p̄ de-
xterā intelligit: s. vitulū dī esse a sinistr̄: qz
mors xp̄i aplis tristiciā fuit: q̄ tristiciā per-
tinet ad sinistr̄: qz sinistr̄ dicim̄ qd̄ adū-
fū depurat: vt dicit gloſa. Aquila aut̄ di-
cīt esse desup: quia ascēdēt xp̄i significat
in altū: fm̄ illud. Ps̄. lxxij. Ascēdisti in
altū. Job. xxix. Numq̄d ad p̄ceptū tuū le-
uabif aquila. **M**oralis aut̄ doctor eccl̄ia-
sticus debet esse vt h̄o fm̄ rōnēm viuēdo.
Scōm rōnē dico a deo p̄ fidē illuminatāz:
t̄ fm̄ diuīa p̄cepta regulatām. iuxta illud
Ps̄. xcij. Beatus h̄o quē tu erudier̄ do-
mine: t̄ de lege tua docueris eū. **I**te dī es-
se vt leo: cētatiōib̄ relisēdo: t̄ aduersa nō
metuēdo: Prōo. xvij. Iust̄ quasi leo cō-
fidens absq̄ terrore erit. **I**te vt vitulū se-
ipsū sacrificādo de talib̄ vitulīs dī Ps̄.
l. Tunc imponent super altare tuū vitu-
Ite dī elevet aquila sublimis x̄plādo:
v̄l cōsiderādo at x̄platiōne t̄ amore dei. puo-
rādo. Deus. xxij. Sīc aq̄la. puocās ad vo-
lādū pullos suos. Al̄ dī doctor cē vt h̄o p̄
prudentiā: vt leo p̄ fortitudinē: vt vitulū
p̄ cōfēratia: t̄ vt aquila p̄ iusticiā. Quidā
x̄o vt dicit Hiero. p̄ quattuor facies intel-
lerūt quattuor elementā q̄ dicunt inesse
vni. qz in vno corpe boīs vnuunt. vñ. **H**
uis in mūdo maiorū sint disticta: in mūdo
eti in mūdo. l. in homine sūt vnitā. Alij x̄o
p̄ has quattuor facies q̄ttuor p̄ncipiale ac-
cipiūt ale passiōes. s. gaudiū: tristiciā: spēr-
t timore. quarū qd̄ sūt de bono vt gaudiū
um de p̄senti bono: t̄ spes de futuro. Alle
sunt de malo. s. vel p̄senti vt tristiciā: v̄l fu-
turo vt timor. Et lō quedā dicunt esse a de-
xtris: qd̄ x̄o a sinistr̄. s. sup has dī eē rō-
eas modificās t̄ regulas: t̄ lō facies aquilā
le dicēt esse desup. Et nota q̄ iste facies di-
cunt extētē desup: qz in ottimib̄ intēctio et
x̄platio letōr̄ lūp se cēdit. sīc dī Grego.
Item describitur figura eorum quātū ad
manus: quātū habebant manus ad modū

Liber septimus

hominis. vñ dicit q̄ man⁹ bois sub pénis eoz. Ebi nota q̄ libet doctor debet habere man⁹ bois. i. ova bona. s. vt nō solū bōa dicat: s̄ etiā faciat. h̄ illō: Epit̄ iesus face re t̄ docere: Eccl. i. Gregorius in Pastora. Predicatoz quibus plus actib⁹ q̄ vocibus intonet: t̄ bene viuēdo vestigia sequacib⁹ imprimat q̄ loquēdo q̄ gradian⁹ oñdar: s̄ debet esse man⁹ homis. i. ova fm̄ rōnē fa cta. Bp̄s Ro. xii. Bonabile obsequiū ver strū. sed dicunt man⁹ ee sub pénis: qz dz es le virtus opis sub volatu cōplatiōis. l. vt sub cōplatiua sit etiā actina: t̄ dñt ee ma nus in q̄tuor partib⁹. qz sez quatuor modis p̄ opera vite actiue. p̄mīs seruit. s. vñ q̄tū ad animā: vt doceō: cōsulēdo: t̄ ali as sp̄iales elemynas ipendēdo. vñ q̄tū ad corp⁹ viuū. s. reficiēdo: vestiēdo: t̄ alta necessaria ministrādo. vñ q̄tū ad corp⁹ de fūcū. s. cōponēdo: t̄ sepiēdo: t̄ hm̄l. vel q̄tū ad res tpales exteriores. sic defendē do tpalia iura ecclie vñ aliarū psonaq̄ t̄ hu siuīodi. vñ fm̄ Hr. dicunt eē in q̄tuor pti bus: qz sc̄i enā geliste q̄ fuerū p̄mi docto res noui testamēti op̄ extēriōris doctrie q̄ q̄tuor ptes mūdi diffudēt. s. p̄ oratē: occidentē: meridiē: t̄ septētrionē. Itē describitur earū figura q̄ ad pedes: qz pedes corū pedes recti. t̄ plāta pedis eoz quasi plāta pedis vituli. In pedib⁹ s̄i dicit Slosa ī telligunt gressus opex: ita vt s̄i q̄ man⁹ i telligunt opa que ordinant ad primū: ita p̄ pedes intelligunt opa bois q̄tuz ad seipm. Si enī aīal gressib⁹ pedibus p̄git ad locū: ita etiā homo spiritualis opib⁹ cē dit in deū. vñ Bug⁹. dicit q̄ deo qui vbiq̄ est nō locis appropinquam⁹: sed bois stu dijs bonisq̄ actionib⁹. Et ideo s̄i sine pe dibus corp⁹ homis nō p̄git. Sic etiā fides hominis sine operib⁹ nō p̄ficit. Iaco. ii. Fides sine operibus mortua est. Sed in istis pedib⁹. i. opib⁹ debet esse rectitudo intētio nis. s. vt recta intētione fiant. vñ Eccl. i. Or: P̄edes eoz pedes recti. s. p̄ rectā iten tione: qz qualis est intentio tale ē op̄: Eccl. li. Ambulanit pes me⁹ iter rectū. Itē debet esse in eis maturitas moderatioz: quia cu quādā maturitate. i. grauitate t̄ mode stia debet erexit t̄ p̄ficere op̄ intētū. vñ dicit q̄ plāta pedis eoz quasi plāta pedis vituli. Vituli enī siue bones vt dī Grego. cu qdā maturitate siue grauitate incedūt.

vñ etiā in plāta pedis vituli signa fortis do labore: qz vituli siue bones fortis ha bēt pedes vt ipse Grego. dicit. Itē in hoc designat discretio circūspectiōis: ex eo q̄i pedib⁹ vituli est vnguū discretio. Ex q̄bus pater q̄ ova docētū debent esse recta. gra uitia: fortia et discreta. Tertio hec aīalia describunt etiā esse pénas. vñ dicit q̄tū or penne vñ t̄c. vñ circa eoz p̄ penas nota quatuor. primo distinctionē: qz quatuor penne vñ. s. ac modū alaz. Itē quatuor penne sunt quatuor cōdīcioz q̄ necessarie sūt cūlibet cōtēplā: vt p̄ volatū cōtēpla tōis possit ad diuinā leuar. Tertia pēna ē mentis vir⁹ p̄ quā. s. ala ad volatū cōtēplatiōis disponit. Est enī anime cōtēplatiōis necessaria vir⁹ moralis: ex eo q̄ virtutes morales vehementia passionū reprimunt et sedant exteriorum occupationū tumultus q̄b⁹ abstrahere intētio ei⁹ ab intelligibili bus ad sensibilia: Eccl. xlviij. Homines di uites in virtute pulchritudinis studiū habē tes. Studiū enī pulchritudinis est studiū cōtēplatiōis qd̄ cōpetit hominib⁹ virtutib⁹ abūdantib⁹. Secunda pēna ē mēt̄ act⁹ quo sez cōtēplatio incipit. Et talis act⁹ est lectio: oratio t̄ meditatio t̄ binōi. Nā in le ctione mēl informat: in oratione elevatur: ī meditatiōē āt infāmat: fm̄ illō Ps. xxxvii. In meditatiōē mea exardest ignis. Tertia pēna est gradus cōsideratōis: quo sez oīsiatē anima cōtēplādo. p̄greditur. Et nota q̄ habet cōtēplatio diuersos gradus quib⁹. s. ala in del cognitionē ascēdit. fm̄ illō Ps. lxxxiij. Ascētōis ī code suo dispōnit in valle lachrymarū. vñ Bi chardus de sc̄o victore sex gradus cōtēplatiōis distinguit: quibus mēs per crea turas mūdi in dei cōtēplationem ascēdit. Primus gradus est fm̄ solā imaginatiōnē dum dūm attendimus solum res corpōles. vnde in hoc gradu ponitur solum per ceptio sensibilium. Secundus gradus ē ī imaginatione fm̄ rationē. p̄t. s. sensibiliū ordinem et dispositionēm considera mus. vnde in hoc gradu sit progressus a se fibilib⁹ ad intelligibilia. Terti⁹ est ī ra tione fm̄ imaginationē: quando. s. per in spectionem rēcūz visibilia ad inuisibilia subleuamur. vnde in hoc gradu p̄tetur d̄indicari sensibilium fm̄ intelligibilia. Quartus gradus est ī ratione fm̄ rati

De visionibus et somniis

254

onem: quando scilicet animus intendit in
uisibilibus que etiam imaginatio non no-
vit. vnde in hoc gradu ponit absoluta co-
sideratio intelligibilium: in que per sensibl-
ia deneritur. **V**intus est supra ratio-
nem quando diuina revelatione cognosci-
mus que humana ratione comprehendi no-
possunt. vnde in hoc gradu ponitur conte-
platio intelligibilium que per sensibilia in-
ueniri non possunt: sed tantum per rationes
capi possunt. **S**extus est supra rationes:
quando scilicet ex diuina revelatione co-
gnoscimus ea que humana ratione repugna-
re videntur: sicut ea que dicuntur de mysterio
trinitatis. vnde in hoc gradu ponit consi-
deratio intelligibilium: que ratio nec inueni-
re nec etiam capere potest. **Q**uarta pena est
de intuitu: id est ipsa contemplatio diu-
ne veritatis: et in hac contemplantis vola-
ens sicutur. **A**qua huius contemplatio finis
est totius humanae vite. vnde Aug⁹. dicit i
n*de trinitate quod contemplatio dei pmittitur*
nobis ut actione omnium finis atque eter-
na perfectio gaudiorum. hic autem cōpetit no-
bis imflectere: videlicet per speculū in enti-
tate. **E**cideo est quedā inchoatio ill^o bea-
titudinis. **S**ed nota quod dicit quod istarū quat-
tuor pennarū due tegebant corpora ani-
malium: quia h̄diū sanctorum doctorum
animes corporibus teguntur. l. h̄diū sunt ī
hac vita indigent ad contemplatiū vitaz
duobus predictorū: l. virtute morali. **N**ā
a corpore epura anima nec sensibilibus pas-
sionibus: nec rerum corporalium tumulti
bus inquietatur vel impediens. **E**t iō nō
indigebit virtutibus moralibus: que ba-
bent buiū modi impedientia reprimere ver
sedarū. **I**tem indiger gradu considerati-
onis: quod scz in hac vita non potest anima ī
mediate leuari in contemplatione diuine
veritatis: sed potius per quosdam gradus
in ipsius contemplationem cosurgit. **D**ue
autem aliae penne inuicē iungebatur: quod l.
in alia vita videbifde sicuti est: et erit act^{us}
et cōplatio mētis cū uno intuitu diuine ve-
ritatis. vñ Aug⁹. dicit quod nō erit in patria
cogitationes nre volubiles ab alijs in alia
cutes atque redentes: sed tota sc̄iātiam non am
vno simul aspectu videbim⁹. **D**uab⁹ generis pē-
nis corpora teguntur. quod l. virt^{us} et gradus cō-
spicib^{us} necessaria sunt h̄diū alia moralib^{us}
corporē tegit. **D**ue domine penne iunguntur: quod l.

in visione beata mentis actus et contēpla-
tio vñco et simplici intuitu diuine verita-
tis perficitur. vel iste quattuor penne qui-
bus anima in contemplatione leuat. sunt
ille quattuor contemplationes quas Beat⁹
Bernardus in libro de consideratione po-
nit: quarū prima est admiratio maiestat^{is}.
Secunda ē cōsideratio iudicioꝝ dei. Tertia
est recognitio beneficiorū. Quarta est cōsi-
deratio promisiōnū. Quarū due dicū cor-
pora teger: quod opta et recta se anime h̄diū
mater in corpore. l. immētias diuine mate-
statis: et abyssus iudicioꝝ dei. due domine in
uicē iunguntur. l. promissa et beneficia. **N**ā pro
missio beneficiorū fit: et beneficia promissa con-
seruntur: sed promissio promītis ad cōsolationē.
beneficiū domine subsequitur ad satisfactionem.
Sed fam beatus Grego. quattuor iste penne
sc̄rō animaliū sūt amor et spes: et iste due
inuicē cōlūnguntur: quod scz sancti viri et amar
que sperant: et sperat quod amāt. Alleluia due
sunt timor et penitētia. et iste due tegit: quod
timor et penitētia ab omnipotētē dei oculis
mala preterita abscondit. **S**ecundo no-
ta pennarū situationē: quod habebat penas ī
quattuor partib^{us}. **N**ā pena amoris est in ce-
lo: pena spei est in deo: pena penitētiae ha-
bit locū ī mūdo: pena timoris est de inferno.
Sed atēde quod man⁹ dicit esse sub pen-
nis in quattuor partibus: quod nec amor: nec
spes: nec timor: nec penitētia est sine opere
efficax. **N**am amor ex dato ostēdit: spes ex
merito concipitur: penitētia ex debito sati-
facit. timor a malo retrahit et iluper ad bo-
num cōpellit. fam illud Eccl. xv. Qui timet
deum faciet bona. Et si proprietas intelligā-
tur cōsideratiōes mētis: tūc sunt in quat-
tuor partib^{us}: quod aliqui sancti cōsiderāt vbi
fuerūt scz in peto: et sic repleat merore. ali-
quā domino vobis sit. l. ī mūdo: et sic affliguntē do-
lore. quādōgo domino cōsiderāt vbi erūt. l. ī iu-
dicio: et tūc sollicitant timore. **N**ā domigoz
autē vbi nō sit. l. ī celo: et ex hoc inuāman-
tur amore. Et ista fam Gregorii in moral^{is}
sunt quattuor genera compunctionum quod
bus mentes sanctorum hominum vehe-
menter afficiuntur. **T**ertio nota pennarū
connexiōnem: quia tunc erant pen-
ne eorum alterius ad alterum: scilicet fam
Grego. quia predicatorum virtus et sapiē-
tia charitatis et concorde pace sociantur.
Quis enī sancti viri diversitatem habeat

v 2

Liber septimus

que etiam distinctionem penitentia. I. diversa virtutum munera vel dona gratiarum; tamē dum unusquisque alteri de virtutis dono quod habet obsequitur; et eocetero penitentia alterius ad alterum mutua vilitate concedit. Hā cōtempatio eius p actione orat. actuus? Non contemplatio necessaria corporis administrat; sic de aliis: vñ ad hāc cōexionē penitentia hortat beatus Peter d̄ies: Anufrius gram quam accepit in alterū. illi admissi. I. Ps. lxxij. Quarto considera penitentia extēsione; qz facies eoz ex parte extēte desup. In facie intelligit sc̄torum intēsionē quam sp ad deū vertit. cōtra quod de peccatis dīcere. xxvij. Verteit ad me terga et nō facies. facies enim est ps anterior: et ideo significat intēsionē finis quod operatur. Tergū vero siue dorsū est pars posterior: et lo significat opus quod ipsam intēsiones subsequitur. Tergū ḡ et nō facie ad deū conuertit. quod opus quod de genere bonorum facit: qz ad deū intēsionē non dirigit. Sed in pēnitētis quib⁹ volat in altū intelligit sc̄torum cōtempatio. de quarū penitentia volatu. Ps. lxxij. dicit: Quis dabit mihi penas sic colum et vola. et requiesca. Facie ḡ et penas aīaliū extētes desup. propterea vidit: qz intēsio et contemplatio sc̄torum sup se redit ut celeste bonū assecet et obtineat possit: sicut interlinearis Slosa dicit. Quarto hic aīalia erat morta et impulsu a spū. vñ dicit qz ubi erat ī perus spū illuc gradiebant. ubi adiunctor et sancti doctores a spiritu sancto mouent: si petuose: cōtinuerit et caute. Et ppter primuz dicit ubi erat ipse spū rē. vbi dicit Slosa. qz sic in malis est impetus carnis: ita in bonis est impetus spūs et hūc ipse īm̄ Slosa. charitas facit qz post spiritum ira compellit. Ps. xlvi. Flumis impetus letificat ciuitatem dei. AQUA flumis est grā spūsseti. qz media te charitate animā sp̄ellit ad honū: et pducit ad ineffabilem gaudiū. Itē cōtinuerit quod notaſ cū subditur: qz nō reuertebant cum ambularet. Hā sicut Slosa dicit: Cū ambularet ad bona nō reuertebant ad mala. et ideo in bono pseuerādo et cōtinuādo morebant. Mat. x. Qui pseuerauerit usqz in finem hic saluus erit. Sed quia illud verbum bis ponitur. Alia Slosa quedā expone de motu recto: Cum ambularent ante sc̄z ad spiritualia non reuertebant retro. sed ad tēpezialia. vnde nō erat in eis motus reflexus sed rectus. Apls. Phillip. iij. Que-

De visionibus et somniis

se cum carbonibus desolatorijs: vñ vastatoribus fin aliam litterā Item qui sancti faciant purificando. Fin illud: Sanctifica bit eos in igne tē. Ps. xxxix. Cadent super eos carbones: in ignem dēc̄ies eos in miserijs non substiter. Item qui adiunat inflammando. Fin illud: Dabens carbones ignis fedebis super eos et erunt tibi in adiutoriū. Tertio inflammatur ad modū lāpadarū. Vnde subditur: Et quasi asperitus lampadarum. In lampadis enim requiritur mundicia vasis: tō fit de vitro copia liquoris vnde implet̄ oleo euidentia fulgoris: et ideo suspendit̄ ē alto: que tria signa in sc̄is viris puritatē carnis: denotionē mentis: et claritatē sive fulgorē sācte opinionis. vñ Hlosa dicit q̄ sanc̄or̄ asperitus est quasi lampadarū: q̄ opiniōne bonā a lumine alioꝝ longe lateq; diffundunt̄. Cant. viii. Lampades eiꝝ lāpades ignis atq; flāmarū. Quarto sūt inflammati ad modū fulgorū: et ideo subdit: Et erat visio discurrens ī medio animaliū splendor ignis: et de igne fulgor egredit̄. Sic ī medio animaliū. i. in cordib; setōꝝ: q̄r medī loc̄ attribut̄ cordi: fin illud Ps. xxi. Factum est cor mei tanq; cera liquefens ī medio ven. tē. est visio cōtemplatiōis dei nō p̄ sim, plēc mēris intuitū. sicut ē in patria vbi deus immediate videſ: est visio discurrens p rationis discursū. put inuisibilis dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta cōspicunt̄. Vnde discurrent ex creatur̄ q̄ sūt effectus dei. pcedendo in cōtemplationē creatoris: et in hac cōtemplatiōe est splendor et ignis et fulgor. quia sc̄ in contemplatiōe sanc̄orū fulget splendor diuine cognitio nis. Ps. xxxviii. Mirabilia opa tua: et a. mea cognoscet nimis. Esa. lxiiij. Implebit splendorib; anima tuā. Item ardet ignis diuine dilectionis. Ps. xxxviii. In meditatione mea exardecset ignis. Item fulgurat celus fraterne salutatiōis. Haī in seto viro illuminato et inflamato in cōtemplatione accendit: celus etiā fraterne salutis vñ egrē datur fulgor. i. verbi p̄dicatiōis vñ exēplū pueri latonis p̄imoy corda terrēs: illuminās: p̄cutiēt et accēdēs sicut fulgor. Ut nota q̄ in medio animaliū. i. in sanctoꝝ cordibus est splendor ignis cū ardent in amore dei: et splendor fulgoris cū in dilectione ferat p̄imi. Ut fin Hlosa ē in sc̄is visio dū currens cū meditatur scripturas: q̄r dū bl̄ storias discurrendo pcurrūt: sp̄uscti sacra mēta certūt̄: Est in illis splendor ignis dū cōtemplat̄ res diuinās: q̄r in tali cōtemplatio ne mēs inflāmāt̄ charitate et illustrat veritate: s̄ splendor fulgoris est in eis dū cōsidērāt̄ res creatas. vñ Grego. dicit: Quācūq; creaturā insplēt̄ dei noticiā fulgurat̄ dū in creaturis se creator manifestat. Tē doctor ecclesiastic⁹ assimilari debet illi an gelo fort̄. de quo habef in visiōe Jobis: Apoc. xvii. dicit: Vidi allū angelū fort̄ descendēt̄ de celo antīcū nube et iris ī capite eiꝝ: et facies eius erat sicut sol: et pedes eius tanq; colūna ignis: et habebat in manu sua libellū apertū et posuit pedē dextrū. suū sup mare: in istruō vñ sup terrā: vbi notatur oco: que doctor ecclesiastic⁹ dī hēre. Prīmū est obediētia q̄ quā assimiles an gelo. Mā p̄cipua est in angelis obediētia creatoris. Ps. cii. Bñdicite dño oēs angeli eiꝝ: potētes virtute q̄ facitis verbū eius ad audiēndū vocē sermonis eiꝝ. Abi nota q̄ ex obediētia dura iniūcta qdā puocantur ad irā et murmurāt et maledicūt. cōtra qđ dicit: Benedicte domino. Quidā vñ ad implēdū se ipotētes et infirmos dicūt et assērūt. cōtra quod dicit: Potētes virtutē. Quidā vñ qdā audiūt implere differūt et negligūt. et cōtra hoc addit: Qui facitis verbū eiꝝ. Iaco. j. Estote factores verbi et nō auditores tātū. Alij qnq; se excusat q̄ nō intellexerūt sive audierūt. cōtra qđ sub inferēt: Ad audiēndū vocem sermonū eius. Sunt ergo veri obediētēs ad modū angeloy. intēti ad audiēdū: p̄mpti ad obediēdū: virtuosi ad erequēdū: māsueti ad sustinēdū. Et talis angelus debet esse doct̄or ecclesiastic⁹. Malach. ii. Legēz reqrēt ex ore eiꝝ: q̄r angel⁹ dñi exercitū est. Se cundū est patiētia. vñ dī: Fortē. i. tolerādo. vel fortē in operādo et expugnādo. sic fuit Judas machabe⁹. de quo dicit. i. Machab. ii. Judas machabe⁹ fortis virib; et iūnētū sua sit nobis p̄nceps militie: et ip̄e aget bellū pp̄li. Tertiū est humilitas: q̄ notat cū dicit: Descendentē. s. per humilitatem de celo. i. de altitudine superbie. de q̄ dicitur Esa. xliij. In celum cōfendā: et sup astra celi eraltabo solūt̄ meū. Ut p̄ descēdēt de celo. i. de altitudine cōtemplatiōis ad ministeriū actionis. Quartū est inferior

v 3

Liber

septimus

dia que notatur cū dicitur: Amictū nube,
Assimilat enī misericordia nubi: eo q̄ re-
frigerii prestat. Fm illud: Eccl. xxv. Spe-
ciosa misericordia dñi in tpe tribulationis
q̄si nubes plu. in tpe sic. **Quintū** est iusti-
tia. vñ dicit: Et iris in capite ei⁹. Et sic ī lri-
de est cerule⁹ color adiunct⁹ igneo: ita ī do-
ctore vel p̄late debet misericordia iusticie
sociari. Ps. lxviiiij. Misericordia et veri-
tas obviauerūt sibi. Nec ergo iris miseri-
cordie et iusticie debet esse in capite. ī in pre-
lato sine p̄ncipe. **Sextū** est sapientia: q̄ no-
tatur cū dicit: Et facies ei⁹ sicut sol. Assimi-
latur eī sapientia soli: nō solū ratione claritat⁹
sed etiā ratione firmitat⁹: fm illd Eccl. xx-
vij. Nō s̄erat⁹ in sapientia sua manet sic sol.
Attribuit etiā sapientia faciet: qz sic dicitur
Eccl. viij. Sapientia hominis luet in vul-
tu ei⁹. **Septimi** est affectionū rectitudi-
que notat̄ ibi: Et pedes eius sicut colūna
lgnis. Motans enī affectiōes in pedib⁹: s̄
erectio domus et aliorū sustentatio in colū-
na: sed fernor et incēlio in igne. i. amoris: et
ideo ex his colligit⁹ et doctor ecclie debet eē
affectionis: ad celestia erect⁹: aliorū sus-
tentius: et ad spūalia fernidus. Eccl. xlviij.
Surrexit Helias quasi lgnis tē. Octauū
est p̄fcta doctrina: q̄ requirit tria. i. vt do-
ctor sit erudit⁹ videlicet in sacra scriptura:
qđ notat̄ p̄ hoc q̄ habebat libri apertuz.
Itē q̄ sit opolus: vt qđ de ore p̄dicat ope-
nū: qđ notat̄ p̄ hoc qđ habebat i ma-
nu. **Itē** q̄ sit discip⁹: qz aliter d̄ p̄dicare
carnalibus et petrīb⁹ q̄ significant p̄ ma-
re: Et aliter iustis firmis et fructuosis q̄ si-
gnificant p̄ terrā v̄l q̄ mare seclaris. q̄ ter-
rā dō religiosi significant: vel p̄ mare exi-
stentes in aduersitate. per terrā existentes
in p̄spertitate: q̄bus omnib⁹ diuersa exhor-
tatio cōgruit. vñ angelus alij pedē supra
mare et alij supra terrā dicit⁹ posuisse. vel
pes dexter est amor dei quo calcat⁹ mare. i.
amaritudo et aduersitas seculi. pes sinister
est amor p̄imi qui debet calcare terrā: id
est omnis terrena primo et saluti postpone-
re. Proverb. xij. Qui negligit damnum p̄
pter aanticum iustus est. **Itē** doctor Ecclie
siaſtiens debet esse similiſ illi candelabro
quod describitur in visione Zacharie que
babetur Zach. iiiij. **Itē** ecce candelabrum
aureū totū: et lampas eius super caput ipsi-
us: et septem lucerne eius super illud: et se-

ptem infusoria lucernis que erant super ea
put eius: et due olive super illud una a de-
xteris lampadis: et alia a sinistris. Sie qz
ecclesiasticus doctoz esse debet ut candela-
brum luminosum per sapientiā. aureuz to-
tum per iuticiam: sed lampas christi sup-
caput eius per obedientiaz vel sup caput
eius. i. menē fulgens per gratiā. septē au-
tem lucerne sunt septem virtutes: scz tres
theologicas et quattuo cardinales. Septē ve-
ro infusoria sunt septez spirituſanci dona
quibus septem lucernis. i. septez virtutib⁹.
oleum gratiæ sive perfectionis infunditur.
Nam dona perficiunt virtutes: due olive
sunt due vite fructuose. i. meritorie. i. contē-
plativa a dextris: et activa a sinistris: que
omnia debent esse in perfecto ecclie do-
ctore. **Itē** doctrina catholicorū doctoz
differt a doctrina hereticorū: sicut diffe-
rebant illi duo calathib⁹: qui describuntur i
visione. Hicere, que habebet Hicere, xliij. vbl
dicitur: Ostendit mibi domin⁹ et ecce duo
calathib⁹ pleni ficiis positi ante templum do-
mini. Calathus vñus ficus bonas habe-
bat nimis: vt soleni ficus primi esse tem-
poris: et calathus vñus habebat ficus ni-
mis malas que comedti nō poterant: eo q̄
essent male. Itē enim duo calathib⁹ sunt do-
ctrina catholica et hereticas doctrinā ca-
tholicoꝝ doctoz est calathus bonis fici-
bus plenus. i. bonis verbis et sinceris: q̄
les solent esse fructus primi tpis. i. similes
doctrinis et verbis p̄petarū qui fuerunt
tpe prioris testamēti. Ha doctrina noui te-
stamenti non discordat a veteri fm intelle-
ctum mysticū. Al fruct⁹ primi tpis sunt do-
cumenta apostoloz et discipuloz qui fue-
runt in ecclie p̄mittuara quibus moder-
ni doctores catholicci non discordant. Sz
calathus alius est hereticorum doctrina cō-
tinens pessimas ficius. i. pessimas et erro-
nas opiniones. vnde a catholicis viris co-
medi. i. recipi vel acceptari nō possunt: eo
q̄ pessime sunt. Sed ambo calathib⁹ dicunt
esse ante templū dñi: quia vtræq; doctrina
ppalata ē in ecclie xp̄i q̄b⁹ vna accepta
et altera reprobata sit.

Capitulo: XII

Ona spūsancti

unt septē q̄ a septem opposit⁹ vi-
tis euacuantur: et hoc ostendit

De visionibus et somniis

256

er somnio pharaonis: quod habet **Hes.**
viii. vbi dicit q̄ vidit pharao somnium. Pu-
 tabat enī se stare sup flumini de quo ascēde-
 bat septē boues pulchre & crasse nimis: et
 pascebant in locis palustrib⁹. Aliie quoq;
 sep̄e emergebant de flumine fede cōferte/
 q̄ macte & pascebant in ipsi⁹ annis ripa i
 locis vbernumis virentib⁹: deuorauerunt/
 eas quarū mira species & habitudo cor-
 porū erat. Moraliter flum⁹ est spūssanc⁹.
 de quo **Apo.** vi. Quidam mibi flum⁹ aque
 vine splēdidū rāngh crystallū pcedente de
 sede dei & agni. i. de substantia patris & fi-
 lii. de hoc flumine ascendat septē boues. i.
 septē dona que dicunt ascendere: qr nos
 ascēderi faciūt: & designant in bov⁹: qr. s.
 faciunt nos bonoꝝ opeꝝ fructib⁹ abūda-
 re: sicut boues terra. Dicunt autē pulchre
 inç̄tū animā spiritualiter informat. Mi-
 mis autē. i. valde crasse dicunt: eo. s. & anti-
 mā mirabiliter dulcedine & virtutū abūdan-
 tia implent. Loca autē palustria in quibus
 pascent sunt humiliis corda. de his septem
 donis dicit **Esa.** vi. Requiescat super eum
 scilicet christum humilem spiritus domini:
 spiritus sapientie & intellectus: spiritus sci-
 entie & pietatis: spiritus cōsili⁹ & fortitudi-
 nis: & replebit eū spūs timoris dñi. Per
 septem autē boues tenues et sedas intelli-
 guntur septem vitia que designant in bo-
 bus qui terram vertunt: quia s̄c̄ cor depri-
 munt & terrenis actionibus inuolunt: s̄
 emergunt de flumine. i. de instabilitate & flu-
 pibilitate mentis humane. sensus enim et
 cogitatio humani cordis prona sunt i ma-
 lum ab adolescētia sua: vt dicit **Hes.** viii.
 Dicuntur autem fide: quia mentez s̄c̄ ho-
 minis maculant: & conuersationem defor-
 mant. **Ite** sunt confete macte q̄r euacu-
 ant pinguedinem gratie & virtutuz. **Ite**
 pascentur in ripa annis. Annis enim co-
 tinue fluens est vita humana: cui⁹ due ri-
 pe sunt spiritus & caro. in quibus sunt lo-
 ca vbernumis & virentia. s. dluerse potentie
 anime: et diuerse partes corporis. in quib⁹
 est viror. i. vigor virtutis. sicut in intellectu
 vir⁹ cognoscitur. in voluntate virt⁹ appeti-
 tiua & sic de alijs. Silt in partib⁹ corpori si
 esunt vites aē vt in oculis vis visuā i au-
 rib⁹ vis auditiva: & sic de alijs. nec est aliq̄
 particula corporis in qua nō sit ista sit aliqua
 anime vis. vnde ista sunt loca virentia: id
 est viribus spiritualibus plena. **Ite** s̄c̄
 loca vbernumis per abundantiam actionuz.
 Nam in intellectu abūdant cogitationes in
 voluntate affectioes: in fantasia imagi-
 nationes: & sic de alijs. In istis q̄ prib⁹ se uirū
 bus pascent septē vitia: qr auaricia pacif-
 rum. i. **Job.** ii. Item gula pascentur in gu-
 stu: luxuria in tactu: superbia in appetitu.
 Est enim superbia appetitus aperte excellē-
 tie & sic de alijs vitis. **Ite** deuorat ho-
 nes speciosas. i. spirituallæ dona. Nam
 plenitudine sapientie deuorat luxurias: quia
 facit spiritualiter despere. Nam animalis. i.
 carnalis homo non percipit ea que sūt spi-
 gula: quia generat hebetudines sensus cir-
 ea intelligibilita ut dicit **Begorius.** xxix.
 Moralium. Donum vero scientie deuorat
 auaricia: quia peruerit rectum iudicium:
 dum auar⁹ iudicat temporalia esse eternis
 preponenda in eis finem suum constituēs:
 sed donum pietatis deuorat inuidia beni-
 uolentiam excludens. Donum autem con-
 filij deuorat ira qua ad omnia precipitan-
 ducit qđ est cōtra p̄siliū: s̄ donū foritudo
 duorat accidit: q̄ reddit mētē debilē & gra-
 uē. Donū aut̄ timor deuorat & excludit su-
 pbiā: q̄ p̄suptuſū & audacē facit. b. b. **Gre.**
 i. Mora. alit accipit̄ ista vitta donis oppo-
 sita: qr sapientia deuorat stultitia: intellectu
 hebetudo: scientia ignorantia: pietate du-
 ricia: mētis consilium precipitatio: fortitu-
 dinem torpor: timore vero superbia sive p̄-
 sumptio. Sed notandum circa predictū
 somnium: q̄ sicut dicunt somniorum inter-
 pretes: somnia que apparent hominib⁹ de-
 nem. Nam aliquando referuntur ad homi-
 num potestatem. vnde in somnio vt dicunt
 boues masculini generis principes plerū
 & significare solent. Et ideo si quis somni-
 et q̄ sedeat super bouem rubri coloris inue-
 nit potestatem: sed egrotabunt filii eius
 & vox. **Ite** si somniet quis q̄ in alia re-
 gione pascat boues tricornes aut quadri-
 cornes: princeps intrabit terram illam: et
 subiugabit eam sibi tot annis quot erant
 cornua. Aliquando vero referuntur ad
 temporum qualitatem sicut ex somnio pre-
 fato: scilicet **Pharaonis** apparet: quod
 Joseph interpretatus est dicens q̄ perse.

b. 4.

Liber septimus

ptem boues plngues significabant septem
anni vbertat^r. p septē xō macilētas septē
anni sterilitatis. vñ dicūt somnio p interp^r
tes q̄ si q̄s in somnio inuenierit vnū pignē
bouē aut plurē: boni cyberes anni eī cō
pleteantur p. pfectiū in ope suo. Si xō vitu
lū macrū aut bouē eiusdēmodi: subdide
ritos eos sibi annū vñ annos malos inue
niet r̄ famē r̄ detrimentū r̄ paupertatē b̄z re
nitatis ratione. Quādōq̄ autē referu
tur ad diuitiarū p. speritatem. Ha si q̄s se
sominiet lac boutinū comedere: inueniet in
crementū r̄ diuitias maiores. Et si q̄s son
niet q̄ corium inuenierit aut tulerit
diuitias magni principis hereditatib. Et
si quis somniat q̄ bouē ī domo sua occide
rit: p quātitate carnis inueniet thesauruz
principis cū timore. Itet si q̄s somniat se
tollere de sanguine bouis aurū inueniet p̄n
cipis. hec dicunt somniiorū interpres. Sed
qz id qd̄ dicunt ratione nō fūciūt: eadē fac
litate cōtemnit a plerisq̄ q̄ dicit: See^r ta
mē est de somno pharaonis: de quo teste scri
ptura: certum est q̄ fuit immisiū a deo. Di
xit aut̄ Joseph pharaoni auditio p̄dictio so
nio: sōniū regis vñū est: que factur^r est de
us ostendit pharaoni.

subr^o quasi colūne sustētātes in circuitu q
si excubie custodentes et ptegētes sedē.
et b^r agit Hosa. Ex quibus colligis q*ip*
enāgeliste sūt fideliūm doctores sustētato-
res: custodes et ptegētes. **C**redo nota co-
gruitatē metaphorē ppter numerū: q*ip* q*at*
or aīalīa erāt: t hoc cōpetit euāgelīe con-
scriptioni: q*ip* quattuor euāgelīa cōscīpse-
runt. vñ ipsi sunt quattuor fabri q*ip* arma ec-
clesie fabri eauerūt q*ib* se muniat et boltes
expugnēt. de quib^r Zach. j. **O**stēdit mīhi
dñs quattuor fabros et dixi: Quid isti ve-
niunt agē? Qui ait dices: Hec sunt cornua
q*ip* verilauerūt Iudā. **I**ste cōpetit eoz nu-
merus euāgelīe diuulgationi: quia s.l. eo
rū euāgelīa sūt et quatuor ptes mīdi diu-
lata et porata. vñ ipsi sunt quattuor equi va-
rii rufi albi et nigri: q*ip* misit dñs vt pambu-
larēt terrā. Zach. j. **I**ste quattuor quadri-
ge egredietes de medio duorum motuum.
Zach. vi. **I**ste ipsi sunt vectes et quatuor circu-
li aurel q*ib*us arca dñi portabat et mensa.
Tertio cōpetit eoz ppter numerū euāgelīe in-
structioni: q*ip* sez eoz euāgelīa iſtrūit nos
de quattuor. s.l. de credēdīs: de faciēdīs: de
fuglēdīs et de appetēdīs. Credēda enī sūt
articuli fidei sacramēta et testimoniā opera
da sūt pcepta cōsilia et misericordie opera
fugienda sunt: peccatiū: infernus et purga-
torium Appetenda sunt virtutes: sapientia
et vita eterna. vñ ipsi quattuor euāgelīste
sunt quattuor colūne q*ip* sustētānt velū. i.e.
cēles. **T**ertio est cōgrua hec similitudo
pter aspectū: q*ip* plena oculis aī et retro
.i. h̄bita cognitionē de his q*ip* fecit i p-
cipio et de his q*ip* factur^r est in fine vel ante
et retro. i. veteris et noui testamēti. vñ h̄ba
nit^r et deitatis xpi vñ virtutēz et vittor. vñ
bonoz et maloz: vñ gaudiorū celi et sup-
pliciorū inferni. **S**im enim isto vñ ante
et alterum retro debet esse. vel q*ip* alterum fugien-
dū: et alterū appetendū. Philip. iii. **Q**uo retro
sunt obliuiscēs: ad ea que sunt priora
extēdes meīpm: ad destinatū psequor ad
braulū eterne vocatiōi. **Q**uarto est simi-
litudo congrua ppter distinctiōi modū:
q*ip* aīal pīmū simile leont. s. Marc^r. et ledī
aīal simile vitulō. i. Lucas. et tertii animal
adēs simile hominīs. s. Matthe^r. quartū
animal simile hominē volant. s. Jobānes.
Luius expositionis rō dīcta ē supra ea. s.l.

Eangeliste f-
gurati sūt p illa quatuor aialia:
q̄ in vīsio imaginaria sūt ostensa
beato Johanni: Apoca. iiiij. vbi dicit i me-
dio sedis ⁊ in circuitu sedis quatuor ani-
malia plena oculis ante ⁊ retro. Et aial p̄
mū simile leoni, ⁊ secundū aial simile vitulo.
⁊ tertiu aial babēs faciē quasi hominis, ⁊
quartū animal simile aq̄levolanti. Et q̄tu-
or animalia singula eoz habebat alas se-
nas. Abi nota cōgruitate similitudinis.
Primo ppter locū: qz in medio ⁊ in cir-
cumitu sedis. Per sedē intellige cetū p̄la-
torū in qb̄ de⁹ resedit. allos p eos dirigēs
⁊ iudicans. Ps. xlvi. Regnabit de⁹ sup
sedis: de⁹ sup sedē sāctā suā. Quat-
tuor igit aialia. I. q̄tenor enāgeliste dicunt
esse in medio ⁊ in circuitu isti⁹ sedis: qz sc̄
ez doctrina ipsi p̄lati fulcunt ⁊ ptegun-
tur, sed in medio sedis erāt quō in circūl/
tu: vſi in circuitu quō in medio? Ad hoc
dī q̄ sedes planicē latā ⁊ amplā babere
videbatur: vt dicit Gloria. Et sup planicē
sedis erāt aialia q̄si doctores p̄sidentes, vel

De visionibus et somniis

257

In visione Ezechielis. Si queritur cū Ezechiel pmo pont hominē. secū do leonē. tercio ritulū. quarto aquilā: quare iohānes hūc ordinē nō seruauit: sed qd̄ dicēdūz q̄ ezechiel seruauit ordinē historie. Christus ei pmo fuit natus vt hō: et postea postulat p̄dicauit vt leo: deinde immolat: est vt vitulū: tandem ascēdit in celū vt aquila. Hūc ordinē p̄uidit Ezechiel sp̄u prophetico illustratus: et ideo sic ordinauit atalia sua. Iohānes dō q̄ hec oia ipse videntur nō iā ordinē geste rei narrare voluit sed magis ad fidē ipsius iūtare. et nō ritulū: nō hominē: nō aquilā sed leonē p̄posuit: vt cognita fortitudine xp̄i p̄ fidē resurrectiōis accēdat se curi? ad vitulū. i. ad fidē passiōis. postmodū ad hominē. i. ad fidē nativitatis. ad vitulū ad aquilā. i. ad fidē ascensiōis xp̄i et dicitur ipsius. Mota q̄ debet vir euangelicū sūs esse leoni i liberalitate et magna nimitate. Tē virtutē in carnis mortificatiōne et laborō p̄ pressione: simili homī in mortuō et discretiōe. et similis aquile. volati in celestium cōtemplatiōe et psalmū descriptiōne. Quinto est cōgrua ppter volat̄ instrumentū. Instrumentū enī volat̄ ē ala: q̄ multiplex erat in quolibet. Hā quatuor animalia singula coruū habebant alas sex. sex ale sūt sex opa misericordie spūalit̄ q̄ in Versiculo cōtinēt: Cōsule castiga remittē solare fer ora. Debet etiā doctor euāgelicus habere sex alas. i. sex opa instructiōnis: quib⁹ sex instruc̄t̄ recēdat ad p̄dicatiōes officiū exercendū. Prima ala ē lex naturalis. secunda lex moysi. tercia p̄phaz. quarta doctrīna euāgelicā. quīta doctrīna apostolica. sexta exposito p̄ doctrīna. Nos sunt etiā iste sex ale referri ad vitā actuāz. i. ad sex opa misericordie corporalis: q̄ noītāt̄ Mat. xxv. Esuriri et dēsist̄ mihi māducare tē. Istis enī alis volat̄ in celū. vel q̄ sex alas intellige cognitionē et cōtempatiōne operum sex dierū: quibus anima volat̄ in altū: quia per ipsas creaturas elevarūt in cognitionē dei et cōtempatiōne: fīm illud Bo. j. Inuisibilitē dei a creatura mūdi p̄ ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur tē.

Cla. XIII

Eides generat penitentiā. et ostendit̄ ex visione bti Jobānis q̄ habet Apo-

ca. viii. vbi dicit: Primi angelus tuba cecinit et facta est grādo et ignis mixta in sanguiue et missū est in terrā: et tertia p̄ arborū cōbusta est: et omne fenū viride cōbustū est. **P**rimus angelus p̄t dici fides q̄ est prima virtus. vñ P̄uidēt̄: Prima petit campū dubia sub forte duelli. Purgatura fides: et hec duo facit. l. grāduē et ignem. Per grandinē significatur timor inferni. Per ignē dolor et cōtrito p̄tē. Et hec duo facit fides q̄ misceſ sanguine. l. p̄tē. Hā anima illuminata p̄ fidem cognoscit penā peccati. l. qd̄ obligatur penis inferni. vñ tū metr̄ dolet. S3 qd̄ hō duo quodāmodo ex libero arbitrio oriuntur: ideo dicit tuba cēcīnt. i. ex voluntate penitētis hec duo p̄dūxit. hoc est quod sequit̄ et tertia pars terre et tertia pars arborū: et omne fenū virtus de combustū est. Per terrā intellige terrena bona quoꝝ tres sunt partes. Prīa ē p̄tē etatis in primū. secunda necessitatis in se p̄tē. tertia est voluntatis in corp̄ p̄p̄luz. Nec tertia pars cōbūritur in vere penitēte. Per arbores vero status cōtempatiōe intelligit ac designat. Quins tres sunt p̄tes. Prima est de dehētū oratiōis. secunda studiū lectionis. tertia exercitiū actionis. Et hec cōbūritur. Per fenū vero viride signatur voluntas carnis: iuxta illud Isa. xl. Omnis caro fenū: et omnis glīa el̄ quāt̄ flos fenī. vnde omne fenū cōburi dicit: q̄ omnis voluntas carnis per dolorē penitētie abūcīt: Ap̄ls Hal. v. Qui christi sunt carnē suā crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.

Cla. XV

Gaudia beatorū Designantur in illis aquis quās p̄ visionem vidi Ezechiel. d̄ enī Ezech. xlvi. Ecce aque redundantes a laterē dextro. cum egredere vir ad orientē qui habebat funiculum in manu sua: et mensus est mille cubitos et traduxit me per aquas usq; ad talos. Bursum mensus est mille et traduxit me per aquā usq; ad gennā. Bursum mensus est mille et traduxit me per aquā usq; ad renes. Et mensus est mille torrentem quem non potui pertransire qm̄ int̄muerunt aque profunde torrentis: qui nō potest transuadari. Per aquas redundantes torrentis intellige delectationes gaudiosas et copiosas quibus sancti viri in ce-

D 5

Liber septimus

lo fruuntur. **A**nde in Ps. xxv. Torren-
re voluntatis tue potabis eos. Et dicuntur
reducates: quia interius anima replebitur
et ex ea ad corpora reducabitur. Dicunt eti-
am a latere et dextro: per quod intelligit se-
lestis patria. sicut per latus sinistrum vita p-
sens. **C**ant. q. **L**eua eius sub capite meo: et
dextera illius amplerabitur me. Tres autem
primi millenarii signata tria gaudia electorum
in patria que finita sunt et aliquatenus p-
sanctis comprehendi. primus venit ab inferiis
ubi videtur iustitia dei adimpleri. de quo mul-
tum gaudiu[m] est eis: finis illud Ps. lvij. **L**e-
tabis iustus cum viderit vindictam. **E**sa. lxv.
Egredientes ut videant cadauna viro[rum] quod p-
maricati sunt in me: et erit visus ad sanctitudinem
sionis omni carnis. **S**ecundus venit a mundo
de pulchritudine creaturarum. **E**sa. lx.
Tunc videbis et afflues et mirabitur et di-
latabitur cor tuum. **T**ertiu[m] venit de celo de-
locunda et grata societate. **E**sa. lxxv. **E**xul-
tabo in hierusalem et gaudebo in populo
meo. Sed quartu[m] millenariu[m] quod non potest
transuadari est gaudiu[m] ineffabile de divina
majestatis visione. **E**sa. lxixii. **O**culus non
vidit deus absos te qui preparasti expectan-
tibus te. **A**liqui tamen exponunt quod tres
millenarii qui transuadari possunt et men-
surari: sunt tres sensus scripturae. scilicet histori-
cus: allegorius et tropologicus. **S**ed quar-
tu[m] millenarius qui non potest transuada-
ri est quartu[m] sensus. scilicet analogicus qui est de
secretis celorum: que non possunt in hac vita
comprehendendi. **A**l[iqui] fini alios: per primu[m] mille-
nariu[m] aquae pertingentes ad talos: intelli-
gitur gratia incipientium: quod in talis est ho-
minis inchoatio. per secundu[m] millenariu[m]
aque pertingentes usque ad genus: intelligit
gratia p[ro]ficiencie: quod in genio: ambula-
tio. scilicet per profectu[m] virtutum. **P**s. lxxxiij.
Vobis de virtute in virtutem. **P**er tertium
millenariu[m] qui erat usque ad renes intelligi-
tur gratia predictantum: qui tanquam virtus p[ro]fe-
cti debent deo spirituales filios generare.
Mam ex renibus est generatio. **A**po. x. q.
In christo enim iesu per euangelium ego vos
sum. **S**ed propter terram quam non potest transuadari: istellis
gloria beatorum que ineffabilis est. **E**sa. XV

Hereses a diabo
lo, procedunt et hoc ostendit in vi-
sione beati Johis quod habebat Apo-

Review

Emilitas fa

*...mores plicere & crescere n
...mores quod affectum fer*

1.2.28. vbi dicit q. videt

*is fratrib⁹ agit: Tādi p̄t
iālunā e tāllas mādā*

Joseph intellige aucti

*equic interpretat. s. augm
vividif huius etas. in solis*

collectionis, tñ de 3.

te sicut sol i oculu suo splendit

Digitized by Google

et plurimos erunt sicut ha-
bitaculum arrietans.

in inferioribus.

*adotado subdum
rio a frumento.*

Vigoribus accedit incul-

শুভেচ্ছা পত্র

କେବି କଥା ଦେଖିଲା

• 1879

1

1

De visionibus et somniis

258

hereticorum doctrina que in se amara est, per falsitatem quam continet; et ad amaritudinem isterni trahit; et facta est tertia pars auctoritatis in absinthiū. i. predicta tertia pars sū hominū infecta est heretica doctrina et diabolica. Et multi homines mortui sunt ex aquis. i. de hereticorum doctrina; quod amare facte sunt per illos hereticos male exponentes, et reuera mortui non tam morte anime sed etiā corporis; quod multi cōbusti. et nota est aqua. i. doctrina sacre scripture amaretur per falsam expositionem. iiiij. Reg. iiij. Ecce habitatio huius ciuitatis optima est. i. sacre scripture. sed aqua pessime sunt. i. expositiones hereticorum pueræ et false. Sed nota est hec aqua sacre scripture pīt dulcorari per salis appositionem. i. per vere sapientie elucidationē. viii. iiiij. Reg. iiij. Egressus Heliſe ad fōtes aquarū misit in illis sal et ait: Hec dicit dominus. Sanant aq̄s has et nō erit eis vltra mors negat sterilitas. hoc etiā signatum fuit Exod. xv. vbi dicitur: Murmurauit populus contra Moysē dicens: Quid bibemus? Ut ille clamauit ad dominū: qui ostendit ei lignum: quod cum misisset in aquas ē dulcedine veræ sunt. per lignum autē vera sapientia designatur. Proouer. iiij. Lignum vestre est bis qui apprehenderunt eā: et qui tenerunt eam beatūs.

Ca. XVII

Humilitas facit sanctos. perficere et crescere multipliciter: quod ostendit ex somnio Joseph. Beh. xxvij. vbi dicitur quod videt somnium: quod narrans fratribus ait: Vidi per somnium quasi solē et lunā et stellas undecim adorare me. In Joseph intellige augmentū et perfectiō boni: quod sic interpretat. i. augmentū et in adoratiōne ostendit humilitas. in sole autem accipit feruor dilectionis. vi. de Iudic. v. Qui diligit te sic sol ē oru suo splēderit ita ruulent. sed in stellis intelligit splēdoz siue gratia predicationis. Daf. xij. Qui ad iusticiā erudiuit plurimos erit sicut stelle: sicut plūna accipit vigor actiōis: quod luna maxime agit et pot in lūnis inferiorib⁹. et luna sol et stelle Joseph adorādo subdūnt: sicut et in scitis viris et feruor dilectionis et grā predicationis: et vigorib⁹ agēdi per inclinationē humilitatis. perficiunt et augēt. Iac. iiij. De supbris resistit: humili⁹ autē dat grām. i. et diligēti et predicatori et bñ opāci. Motādū at

circa predictū somnium quod sic dicit somniorū interpres. Somnia que apparent hominib⁹ nibus de stellis superiorib⁹ variam habere noscuntur significationem. Nam aliquando referuntur ad hominis dignitatē. Quia magne stelle somniate sapientes et potentes designant. Parue vero et obscure viles et insulsa personas. Sic autem videatur per se somnium dominū esse stellarum: pro quantitate et qualitate stellarū dominabitur populis. Et si est aptus et decēs erit rex. et hinc interpretationi consonat predictum somnium Joseph. Aliquando vero referuntur ad hominum aduersitatem: quia stelle cadentes in mare perditionem populi a rege fieri demonstrant. Stelle vero cadentes in terram aduersitatem significant et mala plurima. Stelle autē deficiētes in celo: diutium paupertatē et defecū significant. Nam celū simile est domū videntis: stelle vero substantiā et homines habitates in ea signant.

Ca. XVIII

Dyopocrisis qua-druplicē est. s. prelatorum: clericorum: religiosorum et laicorum: que describuntur Apocal. viij. in visione beati Johannis vbi dicitur: Percussa est tertia pars solis et tertia pars lune: et tertia pars stellarū: ita ut obscuraret tertia pars eorum: et diet non luceret pars tertia et noctis lumen. Per solē intelliguntur plātit: quod sol totū mūndū illuminat: sic plātit eccliam debet illuminare. Mat. v. Nos estis lux mundi. Prī sol non variait per crepusculū et decrēta: et stabilis manet. Sic plāti stabiles esse debet ut nec aduersitate nec propitiate nec detractiōe: nec adulatiōe mouant. Eccl. xij. Nō sēparūt sapientia sua manet sic sol. Horū tertia pars pertinet non declīs: quod fidē informē retinet: sed in moribus leduntur. Horum enim tres partes sunt. Quia prelatorum quidam ardent et lucent: et hi sunt prima pars. Alij ardent et non lucent: et hi secunda. tertij lucent sed non ardent: et hec pars tertia percussa est: quia lucet exteriorū simulatae sacerdotiū: sicut non ardet interiorū habita charitate. hanc percussit dominus Matth. xij. vbi dixit: Ne vobis scribere et pharisei hypocrite: quia similes estis sepulchrī de albatris: que et foris apparēt hominib⁹ speciosis: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitiis: sic et vos quidē

Liber septimus

foris apparentis fusti hominibus: intus autem pleni estis hypocriti et omni iniuriae. Alliste tres partes accipiuntur vñm tres conditiones solis. Sol eni est corp^o magnū, in quo notat prelator p̄as. **A**ltre corpus latu in quo plator fides. **T**re corp^o calidū saltē in effectu, in quo plator et charitas. Et hec est tertia pars que fere in omnibus percussa est: q̄ et si piatē habet vñl fidem rei nient, feruore tamē charitatis carent. Per lunā vñ designant clerici: q̄ sic a sole lumen luna recipit: sic a prelatis clerici informant: et quales sunt prelati tales sunt clerici. Eccl. i. Qualis rector est ciuitatē tales et inhabitatēs in ea. Horū autē tres sunt p̄tes, quidā nāc sunt scholarēs qui frequētā scholas, qdā sunt scholarēs q̄ sequuntē chorū. Alij enī curiales q̄ sequuntē curias principū et regū et prelatorū. **H**ec tertia ps percussa est virtus simulationis et ambitiōis. Per stellas vñ intelligunt religiosi. Stelle enī parue vident et magne sūt: sic religio si parui vident exētrū mūdo, magni autes interiō corū dño. **A**ltre stelle noctē illuminant et religiosi eccliam. Phillip. ii. Inter quos lucē sicut lumiaria in mūdo. **A**ltre stelle fixe sunt: et religiosi stāt in claustrō: nisi pauci officiales q̄ pecurāt exerriō ne gocia: Iudic. v. Stelle manētes in ordine et curru suo et. Horū sunt p̄tes tres intra tria vota que vouerūt oēs. l. obediētā: continentia et paupertatē. **M**aria et secundā p̄tes nō sūt ita adhuc percussae: h̄z tertia ps. l. paup̄ras ī omniōne et fere vñlōg percussa est: ita ut dicat Apls ad Phillip. ii. Oēs q̄ sua se q̄rūt nō q̄ Iesu xp̄i, et hoc ē q̄ refrigeruit et defecit charitas. cōtra qđ dī Phillip. ii. Hō q̄ sua sunt singulārē considerantes: h̄z q̄ alioꝝ. **A**ltre tres p̄tes religiosi sūt: plati: officiales et claustrales. et hec tertia ps. p̄ ma gna parte percussa est et lesa virtus simulatio nis: q̄ multi simulāt sanctitatē donec sint officiales vñ plati. Et sequit: Ita vt obsecraret tertia ps eoꝝ. l. amitteretur interioris lumē illuminās eos ad dēt et sui cognitō nem. **Q**uarta hypocrisis est laicꝝ: et h̄z rāgit cū dicit: Et dēt nō luceret ps tertia et noctis similitter. Mā nomine dēi ac nocti laici intelligunt. q̄ sicut dies a sole et nox a luna et stellis lumē recipit. sic laici a p̄ela ris clericis et religiosis recipiūt doctrināz et informationēm. Horū autē tres sunt p̄tes

prima principiantium. secunda seruientia: et vñ sunt rustici et huiusmodi. tercia mediū tenentium: qui primis subseruuntur: vt vitis dominantur, tamen vna istarum triū scilicet seruientiū maxime est percussa: q̄ et scilicet omnes illam expoliāt et opprimūt, vel tres partes laicorum sunt: quia quidē videntur boni et sunt, quidē vero videntur et non sunt. Et ista ps licet sit dei ētū ad apparentiā: est tamen noctis ētū ad existentiā, et ideo percussa est plaga hy po crisis et fete simulationis.

Capitulum: XIX

Aspiratio dei.

Terio qualiter fiat in viris contē platiū ostenditur per exemplū in visione eliphas: que habetur Job. iiiij. vbi dicitur: Porro ad me dictum est verbum absconditūz: et quasi furtive suscepit auris mea venas susurrū ei. In horrore vii nocturne: quando enim solet sopor occupare homines: pauo tenuit me et tremor et omnia ossa mea pterrita sunt. Et cū spiritus me prelente transiret inhorruerūt pilii carnis mee: et stetit quidam cuius non agnoscēbam vultū imago coram oculis meis et vocez quasi aure lenis audiūt: Mā quid homo dei comparatiōe iustificabilē et aut factorē suo purior erit vir? In hac enī visione primo ostenditur et diuina inspiratio fit inuisibiliter: et ideo vocatur verbū absconditū. Verbus quia mentem infor mat: sed absconditū: quia nō sensibili locutōne: sed inuisibili inspiratione ac perce ptione sentitur. Et dicit Gregorius q̄ sentitur per hoc et humanaz mente contingēdo sublenat: et temporales cogitationes de primens eternis banc desideriis istāmat: ut nihil ei iaz nisi que superna sunt liberas et cuncta que inferius de hūana p̄strepit corruptiōe contemnant. **E**l dicitur absconditū: quia quale sit non potest scire nisi qui percipit: Apocalyp. ii. Vincenti dabo manna absconditū quod nemo scit nisi qui accipit. **E**l alia de causa dicitur verbū absconditū. Nam quia pauci sunt illi q̄ perciplunt: dicitur verbū absconditū q̄ si paucis inspiratum. **S**ecundo ostenditur et interior inspiratio percipitur tenuit cū ssdīf: Et q̄si furtive suscepit auris mea venas susurrū ei. Et ēsēsus: q̄si furtive, i. ro

De visionibus et somniis

259

ptim & occulte suscepit: id est suscipiendo cognovit auris mea. s. interior cordis: venas suurruij eius. l. modo sive effectus occulte locutionis sive inspiratiois eius: que dicitur susurru. ppter tenuitate: qz susurrum non plena voce: h tenui statu emittit. Nam qd se nobis plene et aperte manifestabit: nū nobis quasi plena voce loquit: h nū quasi tenet se nobis manifestat: quasi susurru loquit. Nō autem ait susurru: h venas susurru: qz diuina inspiratio dixeris venis. l. diuersis modis sive causis cor diuinit. vñ Hego. Quasi venas susurru aperit nobis de: cū latenter insinuat quibus modis ad nre intelligentie aurē veniret. aliquando enī nos amore: aliqui terrorē copungit: aliqui p̄sentia: qz mala sit ostendit: et ad eterna dilectā desiderii erigit. aliquando p̄ eterna indicat ut post temporalia vilescent: aliqui mala nostra agit nobis et ad hoc vloqz qz etiā doleam⁹ de aliis malle exēdit. aliqui aliena mala nris obtutib⁹ obviciet: cōpūctos mirabiliter a nostra prauitatem nos corrigit. Tertio fit terribiliter. et ideo subdit: In horrore visiōis nocturne tē. vbi nota causa timoris. Primo expte: qz in horrore visiōis nocturne. De nocte enī hō magis tunc qz de die. hz moraliter sicut dicit Hre. Horor nocturne visiōis est panor occulta cōsideratiōis. Humanā etenī mēs quo alti⁹ eleata qz sit eterna cōsiderat: eo de factis temporalibus graui tremefacta formidat: qz tanto se reatu verius cernit: qz se ab illo lumine discepse pase qz sup se intermicat cōspicit: sicqz fit ut illuminata plus metuat: qz magis aspirat a veritatis regula. per quāta discordat: eam graui formidine suis ipse pfectus patiat: qui p̄? quasi secur⁹ nil videbat. Mota etiā qz id qz ī hoc mōdo de divinis cōsideratiōis aspicio⁹ nocturna visio dicit. ppter obscuritatē: qz modicū et cū obscuritate de illo summo lumine videm⁹: qz nihilomin⁹ ppter excessū ei respectu nū ī cōsideratiōne ei⁹ inhorrescit. vñ. i. Coz. xiii. Adem⁹ nūc p̄ speculū. Sed cā timoris potuit eē et sopore. vñ dicit qz solet sopor oculare hominēs paucor tenuit me tremor. Homo enī qui soporari ac dormire incipit facilis terret. qz ille hō qui plene vigilat. Sed moraliter per soporem intelligit quies mentis ab exterioribus sollicitudinibus et occupationibus a quibus quāto mag⁹ absrabit ad st̄plandū supna libertor et apertior inuenit. Cāti. v. Ego dormio et cor meum vigilar. vnde Hre. dicit qz sancta mens quo se a strepitu tp̄ alis cōcupiscēte cōp̄mit: eo ver⁹ interna cognoscit et tanto alacritatē ad intima vigilar: quāto se ab extero et inquietudine occultat. Et hinc est qz ia cob in itineri posit⁹ caput ad lapidē poluit et dormiuit: et tūc habuit visionē de scela. vñ etiā dñm et angelos vidit: in quo significat qz in itinere hui⁹ vite ille est aptus ad diuinas revelationes et contemplationes qui caput ad lapidē ponit: id est quāmente christo inheret. et dormit: id est ab appetitu visibilium mētis oculos claudit: et a rerū tp̄alium amore dicit. sed sequit: Psal. uortenuit me et tre. et ois os. mea. p. f. Ille enī qui illuminat ad cōsideratiōnē celitudinē dīne et potētē et rectitudinē dīne iustices paueat cōsiderādo diuinā imēstatē et remis intuēdo suā deformitatē: et terrēt ei⁹ ossaz: qz. s. expauescit etiā de his qz fortē se egisse creditat. s. qz cōsiderat diuinā iusticie se ueritatē. vñ hoc terrorē p̄cessus dauid dicebat: Ps. cxlii. Non intres in iudicium tu seruo tuo dñe tē. Nā ois hūane vite rectitudine ad illā rectissimā dīnī iudicij regulā deducta multiplicē inuēit obliqua. sic bacul⁹ qui videt ad oculū recetus rectissime altius linee appositus statim apparent distortus. Quarto diuina inspiratio fit instabilitē: et ideo sequit: Nā spūs me. p̄ntētra. in hor. pilī car. m. Homie p̄sente. i. ad st̄plandū deo assistente spūs trālit: quia id qz de spūalibus dulciter videt nō stabilitur sed in quodā trāstu p̄cīt: qz in illā suauitate nō dīu mēs figit: et qz ad semerū spūm immēstātē lūmis reuerberata reuocatur. Sed sequit: In horruerit pilī car. m. Pilī carnis sūt qlibet minutū defectū: sive cuiuslibet sup fluitatis tennes excessus: qz etiā in iustis et st̄platiōis viris ex carnis corruptibilitate reperiuntur isti pilī spirite trāsteunte inhorrescit: qz dū homo in aree spūalis st̄platiōis elefant etiā bīmī tempes defectus sine excessus phorescit: et de illis mente cruciat. Uel pilī qui sunt sup fluitates carnis sunt sup sine cogitationēs intentis. vñ p̄ceptū fuit p̄ moylen in lege et leviter raderent omnes pilos carnis sine. Levita qz p̄ assūpt⁹ vocat. oportet gloriā

Liber septimus

sas omnes pilos carnis radere: quia hi quia in diuinitate obsequiis assumuntur debet ante oculos de a cuncte carnis cogitationibus mundum apparere. Transcende ergo spiritu pili primum scitur: quia a copertioriis vix cogitationes superesse fuguntur: ut nulli filii xunus nulli la remissa libera: at: quia assilatam metet etiam nostra semetipam visitatiois intime severitas inflammat: ut dicit Hebreus. Quinto diuina inspiratio sit inco-
mprehensibilis: quia se non ita sit ut per eam de coperto benda: sed ut apte et essentia videatur. Et ideo dicitur: Scitur quodammodo cuius non agnoscetur vulnus: inquit enim cõteplatis deum vestrum ad hoc qui deum elevari potest ut cognoscatur dei immutabilitatem: quia significat per hoc quod dicitur: Scitur quidammodo. Creatura enim ex senectute habet quod sicut ex senectute est: ita ex se in natura transcederet: sicut etiam virtus deum non teneret. Unde omnis creatura quod de pedestribus est a deo: sicut illud Christus in libro de celo et mundo: Deo de pedestalem celum et tota natura. Et sicut illud eiusdem: Ab homine quidammodo ente: deo singulis deriuatur est esse et vivere. his quidammodo clarum: illud vero obscurum: Ideo ex se non habet stare sed fluere. Stare ergo est propter solius creatus: qui nulla mutatione variatur: Iacobus. Apud quem non est transmutatione neque vicissitudinis: unde ipse immobilitatem stabilis manens dat cuncta moueri. Licet ergo mens cõteplantur: praeceps possit ad cognoscendam dei immutabilitatem. sed ut cognoscatur ipsius tempore stare sicut plerique probant: praeuerunt primum principium esse immobilem et eternum: nam etiam ad hoc in hac vita nunc natura littera pertingere potest ut videatur dei faciem. ut cognoscatur ipsius quidditatem. et ideo subditur: Cuius non agnoscetur vulnus: Exodus. xxxvij. Posteriora mea videbis: facies autem mea non videare non poteris. Posteriora dei de cunctis eius effectus: ex quibus deo cognoscimus potest: quod non sit: sed quod sit: quod esset faciem videres: sed licet ipse deus in se videri non possit: in sua tamen imagine: in suo filio se non bis visibiliter tribuit. sicut ipse filius dicitur Job. xxxvij. Quis videt me videt et patrem meum. vnde subditur: Imago coram oculis meis. Ipse enim dei filius qui est imago dei. sicut illud: Sapientia Lanzor est lucis eternae et imago bonitatis. Illius mortali non carne assupcta etiam coram oculis carnis visibilis nobis apparuit. Ex his ergo manifeste colligimur: quia quicquid deo per contemplationem attinetur: valde te

nuit et impfecte conspiciuntur. Et ideo subditur: Et vocē quasi aure lenis audiunt. Ista vox aure leuis est spūssantī inspiratio: q̄ in modū nostrē capacitatis et imbecillitatis est in nobis: id est ad modū aure leuis, i.e. temperata et tenuis. **Ahi Grego.** Vox dei quasi aure lenis audit̄: q̄ in hac adhuc vita positis p̄ceptis suis nequaquam se diuinus sicut est insinuat: sed lippientibus adhuc mentis non oculis claritatē suam testimonit dēmonstrat. **Sexto** diuinā inspiratio fit utile: q̄ p̄ hoc homo de dei equitate et sua humilitate instruuntur. Et ideo subditur q̄ p̄ istā vocē audiunt. Hūq̄ bō dei cōparatione iustificab̄: Quia enī opposita iuxta se posita magis elueſcunt, vt dicit P̄b̄s: ppter qd̄ accidit vt dicit Grego, q̄ tāto q̄ subtilius de tenebris indicat: quanto ei clarius veritas lucis cōstat. Ideo eleuatur in dei cōtemplatione: quanto melius conspicit rectitudinem iusticie divine: tanto clarius cognoscit obliquitatem vite sue, vii tunc capere videt homo q̄ in dei cōparatione iustificari nō potest: q̄ vt dicit Grego. Humana iusticia diuine iusticie cōparata iustitia est: q̄ lucerna in tenebris fulgere cernit: sed illos radio posita tenebras: tūc etiā cognoscit q̄ si aliquid patitur iuste p̄fici: ita q̄ dī flagello dei murmurare nō debet. Et ideo subditur: Aut factorē suā p̄. erit vir. **Hez.** Quisquis de percussione et murmurante: quid aliud q̄ iusticiam ferientis accusat: puriorē ergo se vir factorē suo extimat: ita contra flagellum querelam parat: eis se p̄cul dubio p̄ponit: culpis in dictis de sua afflictione redarguit. Signāt̄ at dī factorē suā: q̄ nō debet aliqd̄ credere q̄ creator creaturā suā nō de nibilo fecit impie afflige, re velit. q̄ tunc vi dicit Grego. clibas dicit cū vocē aure lenis audiunt: q̄ in cōsideratione diuine malebas disceit q̄ humiliter in sua animaduertēsi timeat: et q̄ sū periora degnatur: inferiora equanimiter tollerat: q̄ plene int̄ cōspicit quād̄ extimat q̄ fors agit

Aria mater do-

Domi*n*us assimilatur illi sed i*n* q*uod* p*ro*v*is*to
n*e* ne imaginari*a* ost*er*sa fuit beato
Joh*an*ni: Ap*o*c*l*.iiij. Vidi in*c*et*er* t*e*ce*s*ed*e*s
pos*it*ia erat in celo: t*ra*p*re*se*d*ed*e*s*er*: et q*uod*
sed*e*bat sum*mi*ll*es* erat aspectu*l*api*di*l*is* i*asp*ic*t*

De visionibus et somniis

260

dis et sardiniis: et iris in circuitu sedis simili visiōnē smaragdina. Hunc enim sedi assūlatur beata virgo. Primo rōne artificij: qz ad modū et formā sedis fuit artificata. Hā sedes est a terra elevata inferius: clausa et apta superi. Sic ipsa fuit elevata a mūdo: clausa p̄cō: et apta deo. Ps. xl. 11. Sedes tua deus in celum scilicet Secundo rōne loci: qz posita erat ī celo sc̄ empyreo: vbi posita erat affectione et cōtēplatiōe: et nūc ē ibi glorificata etiā habitatiōe. Ps. en. Domin⁹ in celo sedes e⁹: vī posita: id est p̄ fidē firmiter stabilita. in celo. i. in ecclēsia militante. Terrio rōne obsequij: qz sup sedē sedes. s. xps q̄ licet sūg eaꝝ fuerit: dignitate tñ in ea sedis et quoniam incarnatiōnis būllitatem: Eccl. pli. Princeps ip̄e sedebit in ea tē. Quidam ibi etiā beat⁹ Job: bānes qualis erat ille sedes: qz qui se. e. simil al. la. la. et sar. Duplii lapidi assimilatur saluator noster christus. ad designādam dupličē naturā in eo. i. diuinā & hūnam. Diuina natura in lapide iaspidis de signatur: quia iaspis viridis est coloris: q̄ inter omnes colores magis p̄ficit et deleat visu: et diuinitatis species sup omnia ī telligibilia magis delectat et p̄ficit intellectū. Humana vero natura designat in lapide sardiniis: qui est coloris rubei: qz chris̄tianitas rubraca fuit sanguine passionis: Esa. lxix. Quare rubrū est idūmētū tuū: In visione seu cognitiōe harū dūrū naturarū totus homo glorificat. vnde siue ingrediāt et intellectū ad cōspiciēdaz diuinitatē: siue egrediāt per sensum ad videntād humanitatē ī suo salvatore: pascua inueniet intus in aspectu diuinitatis: foris in aspecu humanitatis. Quarto ratiōne ornamenti: quia iris in circuitu sedis s. vi. sma. Et hic circūm etiā cōpetit beate virginis: que sua p̄tectionē virtutē et gratiam vnde extendit vniuersitā ecclām p̄fētēs et adiuuās: Eccl. xliii. Syru celli circuitū sola. Duo aut̄ colores principales iridis. igneus et ceruleus sūt due virtutes beate virginis: quia igneus est charitas. ceruleus est castitas: Sap. lvi. O q̄ pulchra ē casta generatio ēū charitate. Prover. xl. Byssus et purpura indumentū eius. Dicitur etiā esse smaragdō similius propter virorē fidēi: que in ea nūctē emarcuit. Item iris est signū elementie et reconciliations dei ad genus

humanum. vnde apparet conuenit beate marie virginis: Hen. ix. Vrsum meū ponam in nubibus celi: et erit signū federis inter me et terrā. Item iris est arc⁹ sine chorda ad nos inclinās cornua: in signū q̄ non vult ferire sed parcere. vnde etiā significat beata virginis pietatem et misericordiam: que semper filium ad parendum et non ad ferendū īducit. dicens illō Johelis. ii. Parce domine parce p̄plo tuo. Itē beata virgo assimilatur illi signo quod vidit beatus Johannes apparere in celo: Apoc. xii. vbi dicitur: Signum magnum apparuit in celo: mulier amica sole et luna sub pedibus eius: in capite eius corona stellarū duodecim: et in vtero habens. et clamabat: ubi dignitas matris domini nostri quadrupliciter declaratur. Primo ex antiquitate et in eo q̄ dicitur: signū magnū. quia. s. fuit ex antiquo in magnis rebus presfigurata. Secundo ex natuitate: quia apparet in celo: id est in ecclēsia militante: scilicet quando nata est. Tertio ex claritate: quia ante sole et luna sub pedibus eius: et in capite eius corona stellarū duodecim. Quarto ex secunditate: quia in vtero habens et clamabat. Primo ergo beata virgo dicitur signum magnum: quia sex fuit ab antiquo magnifice presfigurata. Fuit enim presfigurata beata virgo in signo celi: in signo regnū: et in signo bellū. de primo dicit Hen. ix. Vrsum meū ponam in nubibus celi: et erit signum federis inter me et terrā. Et assimilatur illi arcui quo ad quattuor pretiosos colores qui videntur respondere quatuor elementis: scilicet dictuꝝ est supra libro. i. ca. lxix. Ipsa enim habuit colorē igneū in furore charitatis. Item blacynthiū in nitore sanctitatis: ceruleū in compassione pietatis: et gramineū siue viridū in nitore virginitatis. Est etiam aliud signū in celo cui assimilatur beata virgo. Solet enim fini computistas sol in medio mensurum ingredi nouum signum. In medio autem augusti signum virginis ingreditur et sol autem quādo est in signo in quo creatus est maximus dicitur habere effectus. Et ideo in assūptiōe ē celebratur in medio augusti sol iustice ingressus est in signum virginis gloriose: qz qui in virgine conceputus fuerat per incarnationē: in assūptiōni die ingressus est in eam q̄ gloriificatio-

Liber septimus

nem: et lo in ea et p ea magnos effectus impul mit gratia vi os possunt ad ea fidenter accedere. **I**te fuit pfigurata in signo regni. i. i sceptro sine virga aurea assuerit. nā sicut legis Hester. v. Cum rex assuerus iudeis esset iratus: Hester regina ad intercedendum se contulit: rex auream virgā pro signo clementie ad eā extēdit et placat⁹ fuīt. **H**ec virga aurea est mater nostra virgo maria: qua mediante deus humane nature sive peccatorib⁹ placat⁹ est. vñ ipsa data est nobis in signū clemētie et misericordie ad quā fugientes liberant⁹. **I**te pfigurata fuit in signo belli. de quo. q. Machab. viii. **D**ato inquit signo adiutorioj dei cōserunt cū nicanore et vicerūt. Sic iudei. i. pfitentes. s. q xp̄m et beatā virginē cōfiterunt et laudāt habēt signū adiutorij dei: sc̄ gloriōsa virginē adiutrice: cui⁹ ope diabolū vincit et fugā ouertūt. vñ Ps. lxxv. hoc signū petes dicebat: Fac meū signū ī bono: vt videāt q oderūt me et cōfudant⁹: qm̄ tu dñe adiūsti me et cōsolauis es me. **S**ecundo describit ex narrātūtate: qz appārūt in celo. i. in ecclia militātē. Tunc enim primo appārūt quādō in mūdo nata fuit. Sed nota qz beata virgo appārūt sī flaminascit rota: sicut stella: et sicut femia. De primo dicitur Exo. iij. Appārūt dñs in flamma ignis de medio rubi. **H**ec flamma fuit beata virgo diuinō amore inflammatā: in qua dñs appārūt dñ Incarnat⁹ fuit. **I**te appārūt sicut rota. de qua Ezech. i. Appārūt rota vna sup terrā iuxta animalia: qz tuor habēs facies. **H**ec rota fuit virgo beata. ipsa enī sicut rota demonib⁹ terribilis. Dicit enī qz leones terreni qm̄ audūt strepit⁹ rotari. **H**ec fuit sup terrā. i. a terrenis eleuata: cogitationē: affectiōe et cōversatiōne. iuxta alia. i. iuxta euāgelistās tēpōe et familiaritatē: vñ multa eos edocuisse credid de christo filio suo: p̄cipu et beatum. Lūca. vñ ipsa habuit quattuor facies. i. noticiā et fidē omnīū: qz quattuor euāgelistē de xpo scripsierūt. **E**t quattuor facies. i. quatuor virtutes cardinales. s. iusticiā: prudētiā: fortitudinē et tēperantia. **E**t quatuor facies. i. quattuor aspectus: quarū vñā ad dñm vertit pro nobis intercedēdo. Aliam ad paradisum. i. ad beatos eos letificādo. Letificant enī sancti qui sunt in celo: nō solū de aspectu regis: sed etiā regine: quia

mediātē saluati sūt. **T**ertiā vertit ad mūdū miserādo et p̄gēdo. **Q**uartā vertit ad diabolū exterrēdo et expellēdo. vñ dñ cōdemoniib⁹ ut calrox acies ordīnata. **I**te appārūt ut stella: Mat. ii. **D**iligēter didicis ab eis tōps stelle qz appārue rat eis. Est enī vt stella matutina: qz dicid est xp̄m adduxit. **I**te vt stella marina qz nauigātes p̄ mūdi pelag⁹ ad portū salutis dirigit. vñ et stella atēcedebat eos vñqz dū veniēs starer supra ubi puer erat. s. ielus qz salus interprat⁹. **I**te vt stella vastatua. s. vītiorū. Iliu. xxiiii. **O**rīz stella ex Iacob: et p̄slut virga de isrl et percutiet duces mōab: vastatib⁹ omnes filios sch. **I**te appārūt ut femia. q. Reg. viii. Appārūt femina cuius filius mortuus erat. Maxime enī in mortē christi filii sūt feminē et mater num ostendit affectū dolendo et plorando. **P**ater itaqz qz beata virgo tanqz flāma accedit et calefacit frigidos in dilectionē charitatis: et tanqz stella illuminat dubios in cognitione veritatis: et tanqz rota persistens exterrēt leonēs: id est sup hostem humilitatis: et tanqz femina pia confortat et securat pusilos in sp̄e sue pietatis. Et de istis quattuor loquitur ipsa Eccl. xliij. dicens: Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitiōis et sc̄re spei. **T**ertio describit ex claritatē: qz mulier amicta sole: vbi ostendit beata virgo esse clara et lumīosa a parte exteriori: qz amicta sole a pte inferiori: qz luna sub pedib⁹ et. **I**te a parte superiore: qz in capite et corona stellaz. vñ. **D**icit ergo p̄mo mulier amicta sole. i. fulgore grē spūsceti. Et hec grē fuit septiformis h̄y septe dona spūsceti qz fulserūt in ea: que sc̄ representantur in septe effectib⁹ solis. **M**irimus effect⁹ est calefactio: et hic ex dono sapientie que calefacit in amore dei sui et p̄mittit. Eccl. xliij. **T**riplicis sol epuris montes et excellas mētes inflāmans triplici amore ut dicit⁹ est. **E**t aliter in amore dei tripliciter: sc̄ toto corde: tota anima: et tota mente. Radios igneos exuflans: id ē calidas affectiones immittens. q. Macha. vi. **R**efulsiō sol qui prius erat in nubilo: et accensus est ignis magnus. Spiritus ei gustas deum per donū sapientie in ardēcīt in amore ipsius. Aug⁹. Gustauit et furio ac stroterligisti me et exarsti in concupiscentiam tuam: Eccl. xliij. **Q**ui edunt me adiūcēt

De visionibus et somniis

261

Renit. **S**ecundus effectus est illuminatio que pertinet ad donum intellectus: Eccl. xliij. Sol illuminans per omnia respexit: i. omnia respicere facit in celo summa gaudia: in inferno summa supplicia: in mundo pessimas et angustias: in seculo peccata et negligentia: h. Machab. vij. Defulsum sol in clypeos aureos. i. in p̄m et Marias: et resplenduerunt mōtes ab eis. i. electorum metes. **T**ertius effectus solis est damnatio: q̄z facit vestes exire. et hoc ad donum p̄suum referit: qz docet veterē queritur et secularē vitā deponere: Lact. i. Molite me p̄siderare q̄ fusca liz q̄ decolorauit me sol. **Q**uartus effectus solis est solidatio. et hic ad donum fortitudinis pertinet p̄ qd̄ mēs solidat: Eccl. xxvij. Homo septuaginta in sapientia sua māct sit sol. i. firmus. **Q**uintus effectus solis est regulatio totius vite humanae. et hoc pertinet ad donum scie p̄ qd̄ scimus cōuersari in mediocritatis praece: ut dicit Aug. **A**ñ Philip. ii. Inter qd̄ luceres sicut luminaria in mundo. **S**extus effectus solis est liqfaction: et ad donum pertinet pietatis quo liqueficit oia in copassione. p̄ximi: Exod. xvij. Cū in calamine sol liqfiebat manū: Sap. xvi. **O**d igne no poterat exterminari: statim exiguoradio sol tabescerat: Ps. cxlvij. Fluit spiritus eius et fluit aq. **S**eptimus effectus solis est deliciatio humidorum: b ad donum pertinet timoris quo carnalē appetititia desiccatur. **A**ñ Jacobi. i. Exodus est sol cū ardore et ardeat feni. i. carnē: qz ois caro fenuz et ois gloria eius qz flos agri: Es. xl. Propter hos septē sol effectus: dī Es. xxv. Lux solis septuplicis erit sicut lux septem dies. Et ppter hos septē solis effectus saluat hō. et ideo dicit. i. Regl. xij. Cras erit nobis salus cū incalcerū sol. **S**ecunda bīa virgo ostendit fuisse etiā illuminata a pte inferiori: qz luna sub pedibus eius. ubi p̄ lunā designat mutabilitas q̄ est qd̄rplex. Una nature q̄ est in angelicis spiritibus q̄ sunt mutabiles p̄ naturam et immutabiles p̄ graz: Job. xliij. Ecce q̄ servit ei nō sunt stabiles et in angelis suis repperit prauitatem. **S**ecunda ē fortune in rebus temporibus: Eccl. i. Vanitas vanitatum et oia vanitas. **T**ertia ē culpe in peccatis. i. de culpa in culpā: Osee. iiiij. Sanguis sanguinem tetigit. i. vnu peccatum ad aliud traxit. **Q**uartā ē misericordia in humānis corporibus:

Job. xliij. Homo nat⁹ de muliere breui vides tempore replet multis miserijs et nunquam in eodem statu permanet. **H**ec qd̄rplex luna. i. mutabilitas fuit sub pedibus beatitudinis. **P**rimo mutabilitas creature celestis: qz sex angelii eius subdunq̄ implo. **A**ñ cōpetit ei illud H̄c. xxvij. Aldi p̄ somnium qz solē et lunā et stellas vndeclim adorare me. Ut p̄ solē intelligas sup̄ma angelorum hierarchia: p̄ lunam hierarchia media: p̄ stellas vero angelii infime hierarchie: q̄ oēs beatitudinis angelorum venerantur. **M**oī etiā lune intelligit mutabilitas fortune: Eccl. xxvij. Stultus et luna mutat: qz finē qd̄ bona tempora fluunt et resuū mutat animus eius. **I**stā lunā beatitudine sub pedibus habuit: qz oia tempora calcavit p̄ paupertatem voluntariā quā elegit. Si enī ista temporalia calcaremus pedibus et nō tāgeremus affectib⁹ veracter nostra essent: **D**euero. xij. **O**is locus quē calcaverit pes vester vellet erit. Luna tñ qd̄to magis soli contingit tāto magis luce p̄ualat: et qd̄to magis se a sole elōget: tāto maiore luce coruscat: qz multi plati qd̄to magis appropinquant ad dēū p̄ aliquā dignitatē: tāto magis obtenebrant q̄ iniquitatem. et qd̄to magis elongant dignitates fugēdo: tāto magis illuminant lumen grē recipiendo. **M**oī etiā lune intelligit mutabilitas culpe. **A**ñ dicitur de viro sancto et pfecto: Per diē sol n̄ vret te ne. ln. p no. Ps. cxix. Quia aīa sancta neqz in die p̄spuritatis cadit in peccatum p̄ amore male inflammatē: neqz in nocte aduersitatis p̄ timore male humiliantem. **I**stā lunā virgo Maria sub pedibus habuit: qz nulla culpa in ea vñq̄ p̄ualere potuit. Et ideo in Psal. nō dicitur luna simpliciter sed luna pfecta in eternū. Luna autē tūc pfecta erit qz sine macula erit: quādō se verificabit quod dicitur Es. xx. Erit lux lune sicut lux solis. Fuit igit̄ sicut luna perfecta: qz sine omnis peccati macula mortalis qz etiā venialis. **M**oī etiā lune intelligit mutabilitas misericordie. Ps. lxij. Orieat in diebus eius iustitia et abundantia pacis donec auferat luna. **S**lofa. i. mutabilitas que per lunā significat. Sic enim luna crescit et decrescit: sic et humānum corpus multiplici mutabilitati subditur: Roma. viij. Vanitati creatura subiecta est tē. Et qz ipsa mutabilitas misericordie tollet

3

Liber septimus

sa resurrectio die nouissimo subdit ibi ip-
sa creatura liberabit a seruitute corruptio-
nis tē. Ista lunā bñā xgo sub pedibz bz:
qz pfecta corporis immoralitatē possidet: t su-
per oēs angeloz ordines in alta t in corpe
glorificata manet. vñ Ps. xvij. Caligo. i.
hūana mortalitas sub pedibus eius ascen-
dit sup cherubin t volavit: vo. sup pē. vē.
Ipsa igit virgo bñā lunā sub pedibus ha-
bit. s. celeste naturā ei pfecto: pspicitam
tem humana cā despicio: om̄ne culpam
ipaz penitus vitādo: t humāna miseriam
immoralitatē induēdo. Tertio fuit illu-
minata a pte superiori: qz in capite eius coro-
na stellarz duodecim. Iste duodecim stelle
sunt duodecim eius prorogative sup oēs mu-
lieres qz qttuo habuit ex pte corpore t an-
me. Prima fuit vteri sanctificatio. Secun-
da angeli salutatio. Tertia sp̄us sancti sup-
uentio. Quarta filij dei pceptio. Alias qz
tuor habuit ex pte anime. Prima fuit ei⁹
humilitas quia dixit: Ecce ancilla dñi tē.
Seunda eius prudētia: qz q̄sunt. Qd si
et istud tē. Tertia fuit erubescētia: qua
turbata ē in sermone angelis. Quarta fu-
it charitas qz seruit cognate. t qz vno de-
ficiente in nuptijs dixit filio: Unū nō ha-
bet. Job. ii. Alias qttuo habuit ex parte
corpis qz furūt maternitas sine corruptio-
ne: xginital cū fecundatiōe: grauitas sine
grauamine: t ptus sine dolore. Fuit ergo
mater incorrupta: xgo fecunda: sine grau-
mine grauida: sine dolore puerpa. Ut stel-
le. xij. lxi. ordines angeloz t tres ordi-
nes bñoz. i. martyres: pfectores: t xgines
qui eā coronat: qz ipam ppetuo venerant
admirant t laudat. Seraphin em̄ admirā-
tur t laudat in ea charitatis tā succensam:
cherubin sapiaz tā pfundā. Thoni pacē
t qetem in deo sic tranqillam. Dominatio-
nes tātā sup angelos plementiā: v̄tutes
tātā miraculoz efficacī: ptaes tantā sup
demones potentia: pncipatus tantā de oē-
bus regnū: pudentiā: archageli tantā d
obibus locis diligentiā: martyres tātā in tri-
bulatiōe: stātā: pfectores tātā sobrietatē
t piantā: xgines tātā puritatē t mundi-
cia. Quarto eius dignitas oñdiz ex ei⁹
fecunditate: qz in vtero hñs filii dei cocep-
tu. s. in annuciatiōe clamabat sp̄u dñi ma-
gnificando qz dixit: Magnificat ḡia mea
dñm. Sz nota qz habuit in vtero paternā
splendoř: Heb. i. Qui cū sit splendor glo-
rie tē. Ite niuū candoř: Sap. vij. Lā-
dor ē lucis eterne t spe, sine ma. Ite diui
nū odor: Ecc. xxij. Ego qz v̄ti fructu
caui suavitatē odoris. Ite suauē dulco-
rē ibidē: Sp̄us mens sup mel dulcis: t he-
reditas mea sup mel t fau. Ite celestez
ignē: Heb. vij. Deus noster ignis flumes
est. Ex b ergo qz habuit in vtero paternū
splendorē fuit in ea mirabilis claritas. Am-
bro. Quid mirabilis matre del: qd splen-
didi⁹ ea quā splendor elegit? Quid casti⁹ ea
que corpus sune corporis xtagio generauit?
qz xo habuit niuū candore sue splen-
dore remāst ibi mirabilis puritas. Lā. liii.
Lora pulchra es amica mea t macula non
est in te. Anselmus. Decebat v̄xgo ea pu-
ritate niteret qz maior sub celo neqz incelli-
gi: qz xo diuinū odorē habuit remāst ibi
mirabilis suauitas. Unū clamabunt adole-
scētule: Trahe me post te: current in odo-
re vnguetoz tuoz: Ecc. xxij. Sicut cina-
momū t balsamū aromaticās odorē dedi.
Sed qz habuit suauē dulcoř remāst ibi
mirabilis pietas. Unde ipa dicit m̄ grā-
tiae mater misericordie. Quia zo habuit ce-
lestez ignē: remāst ibi mirabilis charitas
qz quā diabolum succendebat: Judith. ix.
Percuties eū ex labijs charitatis mee. p
hāc em̄ omnia aduersa supabat: Lā. viii.
Aque multe nō poterū extingue chari-
tatem. Item Maria mater domini assi-
millā arce testamenti in visione beati Jo-
hānis que habet Apocalyp. xi. vbi dicit:
qz vila est arca testamēti dñi in tēplo eius:
t facta sunt fulgura t voces t terremot⁹.
Ubi pmo nota aspectum dignitatis: qz vi-
la est arca domini. Secundo situm sanctita-
tis: quia in loco sancto. s. in templo. Ter-
tio effectū ptais: qz facta sunt fulgura. Et
circa pnum nota qz per arcam domini in-
telligit xgo bñā Maria. Et b p̄z ex tribus
sz ex materia: ex mēlura t ex cōtinētia. i.
ex ipo p̄tēto. Siqdē materia arce veteris
testamēti de qz fabricata fuit fuerunt ligna
sethim: sicut p̄z Exod. xxv. fin aut h̄ero.
Ligna sethim inter cetera ligna hñt leuita
tē pulchritudinē t fortitudinē t iputribili-
tatem: per qz intelligunt qttuo v̄tutes ma-
rie. Mā leuitas cōpetit eius paupatri per
quā fuit a terrenis affectibz t sollicitudinibz

De visionibus et somniis

262

bus exonerata et alleulata: *Esa. xix.* Ascendet dominus super nubes leuē. i. maria pauperē quā nubes quādē fuit: quā ex terra nata: h̄i fuit leuis a mādi effectib⁹ et sollicitudinib⁹ exonerata. *Pulchritudo* vero competit ei⁹ puritati p̄ quā imunis fuit ab oī deformatate peccati: *Lāt. iiiij.* Tota pulchritudo es amica mea et macula nō est in te. Fortitudo atē cōpetit eius stabilitati. s. in fide et patientia: *Prouer. vi.* Fortitudo et decor indumentū eius. *Ecc. xxvij.* Colūne auree super bases argenteas: et pedes firmi super plātas stabilē mulierum. Imputribilitas cōpetit eius virginitati: *Sap. vj.* Clara est q̄ nūc mārceſſa. Secundo illa arca figurabat bīaz virginē rōne mēsure: quā sicut dicit *Exod. xxv* Longitudo arce habebat duos cubitos et semis: latitudo cubitū et dimidiū: altitudo sit̄ cubitū et semis. Josephus aut̄ dicit q̄ facta ē arca h̄ic palmoꝝ lōgitudinis: qz. bīaz virgo h̄ic sensus ab initio vite v̄sc̄ ad finē in omni sanctitate lōganimiter custodiuit et servauit. Primum aut̄ palmoꝝ erat latitudo: quā restorationē angelorū et redēptionē hominē et totius vniuersitatis renovationem audiſſimē procurabat. Cubitū et semis habebat altitudo: quā cius p̄teplatio plena erat in fide: semiplena in comp̄bēsiōe: vel certe quā eius celstido bīuanā et angelicā naturā excellebat: h̄i v̄sc̄ ad filii excellētiā minime ipsā attigebat. Tertio figurata est bīaz vero p̄ arcā rōne continentie: quā in area p̄tinebant tabule testamēti deuteronomii et h̄ic aarō: vīna aurea in q̄ erat māna: q̄ oī cōpetit bīaz Marie. Custodiebat enim vero p̄tē rīgozē discipline: q̄ designat p̄h̄ic legē decalogi q̄ p̄ tablas: enāgellū xp̄i q̄ p̄ deuteronomiu q̄ est lux secunda et h̄ip̄i xp̄m q̄ p̄ vīna plenaz māna. vel p̄ ista q̄tuor intelligit *Iesus xp̄s* q̄ in ista arca habuit: in q̄tuor fuerū. s. diuinitas dulcissima q̄ p̄ mānarāia sapientissima q̄ p̄ deuteronomiu sua secundā legē: caro mūdissima q̄ p̄ virgā aarō que floruit: et spūs bīuanus sapientissimus q̄ p̄ tabulas testamenti in quo erant scripta dei mandata significant. Templo autem in quo hec arca fuit est triplex. Primum in quo fuit fabricata et sanctificata: et istud fuit vītrīna tristis sue. s. Anne beate. Dicit enim *ij. Regl.* viij. Q̄ intulerūt arcam domini in locum suū in oraculū templi in sancta sanctorū.

Hec arca federis domini fuit beata maria quā deus sterilitatem parentū auferens et angelus p̄missionē deferēs: et Joachim generatiō operā p̄bens introduxit in locum suū. i. in vītrī beate Anne: de q̄ subdit: In oraculū tēpli. Ihsa enim Anna bīaz tēplū dei fuit cuius oraculū fuit mēs ipsi⁹ deo deuoto et orōni dedita: in cui⁹ etiā vītro bīaz virgo post conceptionem sanctificata fuit ut esset sancta sanctoꝝ. i. super omnes sanctos sanctificata. vel ut ipsa bīaz virgo etiā in vītro mīris p̄pararet ad generāclū sc̄̄t̄isctōꝝ. Secundū fuit tēplū in q̄ fuit purificata. s. tēplū salomonis in q̄ etiā obvītū filiū suū obvītū sc̄̄t̄ symone: *Luc. q.* Venit in spū in templū et cū inducerent puerū cōsum. vt. s. nos studeamus animam nostram dum est in templo corporis vel munstrum sollicite purgare. s. per penitentiā et sp̄ ritū nostrū deo offerre. s. p̄ orōnem deuotā. Tertiū est templū in quo fuit glorificata. et h̄i fuit in assumptionē cū s. angela. sa est templū celestis glorie. Et de hoc templo dicit in *Ps. x.* Deus in templo sancto suo: dñs in celo sedes eius. Ad h̄i igit̄ celeste templū deducta fuit arca. i. beata vero cū honorabili societate: cū ineffabili locūditate: cū admirabili claritate: et cū terrībili potestate. De p̄mo dicit figuratīne. *ij. Regl. vi.* vbi leḡit q̄ David et oīs israel ducebāt arcam dñi cū gaudio: et erat cū David septem chori. Per David intelligitur xp̄s: per septē choros vniuersitas angeli. rū. vel tres chori fuerunt ante nouū testamētū. s. angeli patriarche et p̄phete: et q̄ tuor in nouo. s. martyres confessores et virgines et ipsi apostoli q̄ nutu dei ad litteram interfuerunt eius exequijs. De ista honorabili societate cārat ecclia: Vidi speciosā sicut columbā tē. et sicut dies verni circundabat eā flores rosarum et illa suallium. Per flores rosas fui hīero. intelligunt omnes martyres sanguine rubricati. Per illa omnes angeli confessores et virgines. Secundo assumpta est cū ineffabili iocunditate: quod figuratus est. *ij. Regl. vi.* vbi dicitur: David et omnis israel deducebant arcam testamenti domini in iubilo et clangore buccine. Et ibidem: David autem et omnis domus israel ludebāt coram domino in omnib⁹ lignis fabrefactis et citharis et lyris. Circa quod notādū est ḡfīs. *ij. Regl. vi.*

32

Liber septimus

icit dicit Aug^s. sup Ps. 2 Hugo de sc̄to
Actore. Triplex ē sonus musicus. Anus
qui fit cū vocē sicut in cānū. Alius cū flatu
sic in buccina. Tertius cū pulsū sicut in ci-
thara. Sonus & vocis tangit cū dicit: In
tubulo: quod tubulatio ē cātū modulatio. So-
nus flatū cū dicit in clāgore buccine. Son^s
pulsus in lignis fabrefactū & citharis. An
p b dat intelligere q̄ in deductiōe hui^r ar-
ce in tēplo celi fuit oīs modulatio sine sua
uitas musica. Tertio fuit assumpta cum
mirabili claritate: Lāt. vi. Que ē ista q̄ p
gredit̄ q̄si aurora psurgēs. In q̄ ostendit̄
q̄ ascēdit cū claritate corporali. i. corpie glosis
deposita. s. oī obscuritate corpore corru-
ptiōis sic aurora noctē relinquit & dīe addi-
cti: sequit pulchra vt luna. Et in b ostendit̄
q̄ cū claritate spūali. i. cū aīa btā. Sic enī
luna post solē salte c̄tū ad apparentiā ma-
loz̄ bz̄ claritatē. Sic ip̄a post r̄pm maiore
enī essentiā & veritatem habuit beatitudi-
nē. Sequit electa vt sol. In q̄ ostendit̄
q̄ ascēdit cū claritate suscep̄tātiali. i. cum fi-
lio suo sibi occurrit̄ e q̄ est verus sol. Et se-
quit adhuc terribilis vt castroꝝ acies or-
dinata. In q̄ ostendit̄ q̄ ascēdit cū clarita-
te intellectuali. i. cū luce angelica: q̄ totus
angeloꝝ exercitū ad ip̄az venit & ip̄az vsḡ
ad celū associauit. Et ideo dicit: vt castroꝝ
acies ordinata: qz qdā cā pcedebat sic do-
micilli q̄si viā tāte nō pparates: qdā co-
mitabant̄ sicut baūli q̄i ip̄am ad ethera
deducētes: qdā subseq̄ban̄ tāq̄ famuli q̄
si eius obsequijs famulat̄es. Q̄s aut̄ asso-
ciabat sicut ioculator̄ et deuoti laudes dul-
cissimas modulat̄es. Tertio sequit effe-
ctus pt̄atiꝝ: qz facta sunt fulgura & vo-
ces & terremotus. Nō enī sic triūphaliter ascē-
deret facta sunt fulgura. i. terrores demo-
nū. s. fugientiū: t̄ voces. s. sanctoꝝ tubulan-
tiū: t̄ terremotus. i. cōmotio indeop̄ occur-
rentiū: de q̄. s. indeop̄ cōmotiōe multa nar-
ranc in libello de assump̄tiōe quē trāstulit
bt̄us Hieronymus. Caplīm: XXI

ciā: inquietū p accidiā: spumosum p luxu-
riā: rabiſorbenſ p caſtrum argiā vbi etiā ma-
loſ plicis minoreſ deuoſat: Abacuk. i. Fa-
cies hominiſ ſicut pifces maris. Ps. cii.
Hoc mare magnū p ſpacioſum manibꝫ t̄c.
Dicit aut̄ vitreū ppter fragilitatē: Job. ii.
Mūdus traſt p cupiſcētia eius. 1. Corin.
vii. Preterit enim figura mūdi huic. Dicit
etiā ſile cryſtallo ppter frigiditatē et mali-
cia obſtinatioſiſ: Eccl. xliij. Belauit cryſtal-
lus ab aq. Caplin: XXII

DAssio & pfectio
rōi excessit passiones & pfectio/

Pri p̄ceptum pantones & pretiosas om̄niū sanctoꝝ qd̄ ostēsum est p̄ somniū ioseph: qd̄ habet h̄c. xxvii. Audite somniū meū qd̄ vidi: putabā colligere nos manipulos in agro t̄ q̄st̄ olurgete manipuli meūz t̄ stare: vestrosq; manipulos circūstātes adorare manipulū meū. Manipulus em̄ Ioseph est collectio stumeliaz t̄ passionis xpi qd̄ Amos ultimo fasciculū vocat. Qui edificat ī celo ascēsio nem suam t̄ fasciculū suū sup̄ terrā fundauit. Nā xps p̄ fasciculū passionis sibi fecit gradus ascēsioꝝ in celi. Manipuli autē fratrū Ioseph significat collectioꝝ penarū t̄ passionis alioꝝ sanctoꝝ. Qd̄ igit manipuli eoz manipulū Ioseph adorauerunt: nihil eoz manipulū est qd̄ recognoscere qd̄ passionis eoz passiones ex p̄pi passione virtutē t̄ meritū habet. Uel qd̄ manipulus dicit a manu. Idem manipulū Ioseph intelligim̄ virtutē t̄ p̄fectionē operū xpi. Idem māipulos & fratrū eius intelligim̄ meritū sue fructus operū alioꝝ sanctoꝝ: de qbus in ps. cxxv. Eutes ibāt t̄ flebāt mitrētes semina sua. Venientes aut̄ venient cū exultatione portantes manipulos suos. Qd̄ igit manipuli eoz illitus manipulū adorant: qd̄ merita eoz in compatione illius deficiēdo se humiliat. Quia vero in p̄dicto somnio fit mentio de agro cū dicit: Pourabā colligere nos manipulos in agro. Rotandum est qd̄ scit dicit somniorū interpt̄es ager somniatus diuersam habet significationē. Nā aliqui referunt dicūt ad somniatis malignitatem sicut referunt: qd̄ qdā s̄ p̄ncipib; venit ad magnū somniorū t̄ interpt̄em qd̄ vocabat Serim t̄ dixit ei: Tadi p̄ somniū in agro spacioꝝ t̄ plano me stare qui p̄num

Dondus assimi-
m laf illi mari vitreο qđ Johānes
vidit p visionē imaginariā: Apo-
calyp. iii. vđ dicit: Vidi in dspectu sedis
tā qđ mare vitreū sile crystallo. Est enim mū-
dus mare tumidū p subiā: tūtidū p inui-
diā: feruidū p iracudiā: p fundū p quari-

De visionibus et somniis

263

quidē appāruit dēsūs et herbidus postea nudus et aridus: cui rūdit interpres b̄ infi delitatē et versutia ptendit somniātis t̄ re resic erat in re sic dixit Oniroclitus. i. somniōp discretor v̄ iudex. Ut varietas agri somniata ad versutiā et instabilitatē referit somniātis. Quos x̄o ager somniatus refert ad loci fertilitatez: sicut in supradicto somnio Joseph ager significabat terrā fer tilem egypti: in q̄ Joseph a fratribus suis erat adorādus.

Caplin: XXIII

DEcclatū primo
D hoiez ligat t̄ p̄ obstinationē in cludit. deinde ad iferni patibus lum deduct: qd̄ os̄dit ex somnio pistoris pharaonis: qd̄ habet H̄en. xl. vbi dicis q̄ pistor p̄nceps ait: Ego vidi somniū q̄ tria canistra farine habere sup caput meū: t̄ in uno canistro qd̄ erat excelsius portare me putabam oes cibos q̄ sunt arte pistoria: aueq̄ comedere ex eo. R̄ndit Joseph hec ē in terpratio somniū: tria canistra tres adhuc dies sunt post q̄s auferet pharaon caput tuum ac suspedet te in cruce: t̄ lacerabūt volueres celi carnes tuas. Iste pistor significat p̄ctōrē q̄ morit̄ in petis. Tria eis canistra farine tria p̄ctā sunt. s. cordis: oris t̄ operis q̄ tūc sunt sūg caput q̄s dñianē menti. Tel ista tria sunt tria virtutis magna t̄ p̄ncipalia. s. auaricia: luxuria: t̄ superbia. q̄z ex celis sūpbia: in q̄ omnia cibaria qdāmō sunt. i. ola p̄tā q̄bus mali pascunt: qz. s. in stū omis p̄tā est supbia: vt dicis Eccl. x. Aues autē q̄ de b̄ canistro pascunt demones sunt quoz p̄pūlū virtuz superbia est. Tres autē dies sunt t̄ps nativitatis t̄ps vite t̄ t̄ps mortis p̄ctōris: post q̄s p̄ctō eductis a carcere mudi vel corporis. An tūc auferit caput. i. rōnalis mens fin quā anima a corpore separat̄ q̄ in hominē p̄ncipare debuit t̄ suspendit̄ misera anima in tormento gehēne vbi aues lacerat̄ ei carnes. i. demones delectant̄ in penis q̄s alia sustinet̄ p̄ p̄ctis q̄ gessit̄ i carne. Quia igit̄ in p̄dicto somnio Joseph q̄ tria canistra itellexit tres dies post q̄s somniū implendū erat.

Motandū ē q̄ sic dicit̄ somniōp interpres t̄ ep̄pus ip̄letiōis somniū accipit dupl̄. Aliq̄nī qdē ex nūero t̄ ordine rez q̄ in somnio apparet̄ sic in somnio pharaonis Joseph per septe boues vel spicas itellexit septe ānos:

t̄ q̄ post septe pingues vel plenas boues sine spicas veniebat septe tennes itellexit q̄ septe ānos vberat̄ segren̄ septe anni sterilitat̄. Sicut in somnio p̄cerne p̄ tres p̄ pagines accepit tres dies post q̄s somniū unplēdū erat. Et in b̄ somnio pistoris vt dictū ē p̄ tria canistra itellexit tres dies. Ali q̄ x̄o vt dicit̄ determinat̄ t̄ps impletiois somniū ex hora q̄ q̄s somniū videt: vñ dicit̄ q̄ somniōx q̄ apparēt a nona hora noctis usq; ad initium aurore nō differit impletio nisi usq; ad ānū vel sextū mēsem vñ teritiū vel dece dies, t̄ illa sunt veriora t̄ valdiora q̄ sūt an lucē. Somnia x̄o q̄ sūt in luce aurore ultra tertii diem nō ptendunt.

*I*ste p̄tī h̄z in fieri habeat delectationē: t̄ in fine h̄z amaritudinē dū assūnilaf illi libro de q̄ agit in vñsioē b̄ti Jobis: Apoē. x. vbi dī: Accepi libypt̄ duorū illū: t̄ erat in ore meo tāq̄ mel dulcer: t̄ cū deuorassem eū amaricatas ē vēter me. Ille liber rep̄sentat p̄tī qd̄ vocat̄ liber: q̄ scribit̄ illa scriptura: de q̄ dī Hiere. xvij. P̄tī iuda scriptū ē stilo ferreo in vngue adamātino exaratu sup latitudinē cordis eoz. Tunc aut̄ deuorat̄ q̄n cū delectatiōe ip̄let̄. t̄ tūc h̄z in gustu. i. in fieri dulcedinē melliss. i. vēhementiā delectatiōis: h̄z post deuoratiōne. i. post trāstū delectatiōis amaricatas vēter aic. i. mēoria seu oscia penitudine repleteur. An p̄bs dīc q̄ mali replenit̄ penitidine: Prover. v. Mōissima illē amara q̄ si absinthiū.

*C*aplin: XXIII

DEnitentia libe
P rat hoiez a carcere p̄tū: t̄ restituit hoiez ad grāz dei q̄ os̄dit̄ ex somnio p̄cerne pharaonis: de q̄ habet H̄en. xl. vbi dī: q̄ narravit p̄positus p̄cernarū somniū suū: Videbat corā me vīte in qua erat̄ tres p̄pagines crescere paulat̄ gēmas t̄ post flores vuas matureficer e calcicēs pharaonis in manu mea: Tuli ergo vuas t̄ exp̄ssi in calicē quē tenebā t̄ tradidi poculū pharaoni. R̄ndit Joseph: H̄ec ē interpratio somniū. Tres p̄pagines adhuc tres dies sunt post q̄s recordabili pharaon mūsterij tui t̄ recipiet̄ te in ḡdū p̄stīnū: dasibz̄ ei calicē iux officiū tui sic an p̄sueeras: tñ memēto mei cū bñ tibi fuerit. Iste p̄ncerna reis t̄ i carcere positus t̄ postea liberatus: significat eos q̄ t̄ si peccat̄ tñ p̄

33

Liber septimus

penitentia liberatur. Tertius autem est penitentia cuius tres pagines sunt contrito: confessio et satisfactio: ex quibus pducuntur gemas bonorum cogitatione: flores bonorum affecti onum: et fructus maturi pfectarum operationum qui etiam exprimitur per tolerantiam passionum ut pformetur passio Christi qui est exprimita in calice regis. Ad hoc idem referuntur interpretationes: quae tres pagines sunt tres dies. I. tres anime illuminationes. Vnde in petri recognitio: alioquin in petri ppropositio: tertius in petri redemptio. Unde facit confessio: secundum confessio: tertius confessio. Postquam pharao. I. deus recordabat peccatorum et postime innocentium ei per misericordiam et restituens eum ad pistum statim regnatum. Quidam Joseph subdidit: Memento meum dum tu tibi fueris. Et verbius quod post Christum dicere ei que percussus tribulatio vel infirmitate est memor eius et reddit ad cor et penitet ut liberetur: Psalmus. lxxvii. Cum occideret eos qui rebant eum et reueverebantur et dilucido veniebant ad eum. Sed tunc quoniam tales postea liberati sunt et ad sanitatem vel prosperitatem rediuti non amplius recordantur dei: nec bonum quod incepérunt psequitur: sicut de isto pincerna scribitur quod postquam liberatus est succedenter: pspite oblitus est iterum Christus. Aliquid autem sic exponit quod in hac vita somniata significatur Christus vel ecclesia. Tres autem pagines in vita sunt tres gradus fidelium ecclesie. I. iugatores qui sunt in mora operationis: II. ordinatum qui sunt in lecto contemplationis: III. virginum siue rectorum qui sunt in agro predicationis. Hi sunt tres statim incipientia per fidem et pfectio: quos Christus exprimit in Evangelio. Est ergo sicut palmes in vita sedis in unitate ecclesie extra quam nullum frumentum meritorium eternae vite potest facere: hic palma primo germinat in bona voluntate: secundo floret in bona operatione: tertio maturescit in pfectione: quarto vinum exprimit in psecutione. Hoc pceptum canendum est in florilegiis. I. in initio bone operationis: quia tunc maxime leditur vinea: et faciliter corrumperetur sine pluvia temporalis susfluitur: siue ardore cupiditatis: siue vento vanitatis. Uel hec vitis pducuntur gemas in cognitione floret in deliberatione: maturitate: vobis habet in opibus summationem: cuius vinum soli dominum propinabatur: quia soli deo bonorum et gloriarum. Itē penitentia assimilat illi panis sub cinericio qui per somnum videbatur descendere.

dere in castra madian: de quo habetur Is
dicū. vii. vbi dicitur qđ narrabat aliquis
sommī p̄xmo suo t in hunc modum refe-
rebat qđ viderat: Vidi sommī t videbat
mibi quasi subcinericlus panis ex hordeo
volui t in castra madian descēdere. Tūc
quenisset ad tabernaculū p̄cessit illū atq
subuerit t terre funditus coequauit. Abi-
tū p̄mo attēde exēpsum: quia subcinericlus
panis ex hordeo. subcinericlus qui ad co-
sturam. i. sub cinere coccus. In cinere aut̄
intelligitur humilitas mētis pueniens ex
memoria morti que corpus hominis in ci-
nere redigit: Eccl. x. Quid sup̄s terra et
cimis? Sub hoc cinere debet esse animū pe-
nitentia t excoqui igne doloris: Bod. xlj.
Ago p̄niam in fauilla t cinere. Item vi-
debat panis quo ad formā: p̄nia nāc est
panis doloris quo refecti animū penitēt:
de quo Ps. xl. Fuerunt mibi lachryme
mee panes die ac nocte. Hec em̄t̄ eāqua re-
feciōnis. qz aīa mirabiliter educatur. Per
hūc panē compūctionis t aquā refectiōis
incipit aīa viuere iusticie: q̄ prius erat sub
morte culpe: ppter qđ dicitur Eccl. xxix.
Qz initū vite homis panis t aqua. i. pa-
nis doloris: t aqua lachrymatiōis. Sz vi-
debat iste panis ex hordeo quo ad ma-
teriā. Hordeū em̄t̄ semē habet asper et aris-
dum. Ahi hordeū ab ariditate est dicens: t
signat asperitatē penitētē et ariditatē ab/
stinentiē que et debet esse exteriō in carnētum
ad satisfactionētum ad vitioꝝ mortificati-
onem: sūm illud Apłi. L. o. iii. Mortificate
membra vestra. Secundo in hoc somnio
p̄sidera motū: qz iste panis videbat vol-
ui t descendere in castra madian. Id qđ ro-
tatur t volvitur fm̄ oēs partes suas vici-
sum gradieō vertit. Similiter penitēt p̄-
ficere debet s. fm̄ oēs partes suas successi-
ue verti. Debet esti mō verti memoria ad
oblinisceō in iuriass: t recolendum cul-
pas. Modo intellexi t nō iudicet aliena:
sed subtiliter discuriat. p̄pia: mō volūtas
vt detestet culpam t diligat iusticiam. De-
bet verti oculū vt nō aspiciat vanitatē: sed
deploret iniquitatē. Et sumile debet fieri s
omnib⁹ alij partib⁹ t etiam membris vt
voluantur eo modo quo docet Apostol
Rom. vi. dicens: Sicut exhibuit̄ membra
fuitre immūdicie t iniquitatē ad iniquitatē:
ita nūc exhibete membra vestra seruire iu-

De visionibus et somniis

264

stie in sanctificationem. Sed quodam non sic voluntate quod sunt similes ephazym: de quo Osee, vii. Factus est ephazym quasi panis sibi cinericum non reverentur. Tales sunt qui habent memoriam et aliqui deplorent peccata: sed tamen non mutant opa. Nec videbat descendere in castra madian. Madian interpretat iniquitas. unde castra madian sunt iniquitatis arma. si diversorum modorum quasi diversarum acierum virtutum et peccata quasi terra Israeli. animas fideli vestrum. Ad hec igitur panis penitentie descendit cuius si animus dolens ad ea discutiebat et fleda humiliiter se ponit. Vel quia madian interpretatur iudicium: deinde panis penitentis. et compunctus animus in castra madian descendere. id. ad sua virtutum penitentia quodammodo pro proprio iudicio humiliiter redire. Nam ut dicit Apollonius. Corinthus. xij. Si nos metimos dijudicaremus non virtus a deo interdicatur. Tertio considera effectum: quod cum penisset ad tabernaculum percuti illud atque subvertit et terre funditus coequantur. Tabernaculum diaboli est eos petitorum quod penitentia percussit: in contritione subvertitur: in profanatione terre coequatur in humili satisfactione. Est enim in satisfactione humiliatio inclinatio et iustitia coequatio: quod finis mensuram culpede satiatio pnie. Ca. XXV

Dono vero et sanctos designatur in illo equo rufo quem videt Iohannes: Apocalypsis, vi. vidi dicens: Exiit alius equus rufus et qui sedebat super illius datum est ei ut sumeret pacem de terra: et ut inuidetur interficiant et datus est illi gladius magnus. Abi postea nota tyrannica crudelitate quod significatur in equo rufo. Nam enim equus est tyrannoꝝ principatus rufus. et crudelis et sanguinolentus sanguine sanctorum crudelatus: Et charie. Id est quod nocte et ecce vir ascendens super equum rufum. Secundo attende tyrannoꝝ societatem: habet enim secum diabolum qui deducit eos: unde dicit quod sedebat super eum. scilicet dia-bolus qui tyrannoꝝ regit et ducit in mortem et oppressionem sanctorum. Unde quilibet eorum potest dicere diabolo illum. Miseri. xxii. Nonne animal tuum sum cui semper insidere consueisti? Tertio nota tyrannoꝝ potestatem quam non habet nisi a deo permittente et principiis super sanctos. Unde dicit quod datum est ei. id. promulsum a deo ut sumeret pacem de terra. id. quod

tem mentis toleret a terrenis. Gregorius. Isti receperunt sabbatum in misere. Egyptus vero percutit muscas multitudine: Esa. xlviij. Quod est pax impensis dicti dei. Vel sic expone ut sumeret pacem de terra. id. illat psecutionibus mentes hominum ab amore terreno auelleret. Gregorius. Cum mundus tot calamitates ingemiat: quod nisi ut non diligat clamat: Luc. xij. Montatis quod pacem veni dare in terram: non dico vobis pacem: sed separationem. Et ut inuidetur interficeretur dominante et diabolo suggestus: Mar. xij. Tradet autem fratres fratres in mortem et per filium et exurgit filius in parentes et morte afficiunt eos. vel inuidetur interficeretur gladio praecepit suis locis quod mutantur occidunt multi: Iudicium vii. Mutua se cede trucabatur. Sequitur et datur illi gladius magnus et pectora magna precepi- di et occidendi scros. et de magnitudine multitudo occisorum: quod multos occiderunt tyranni a principio nascitur fidei et multos occidetur in fine tempore antichristi. An Thren. ii. dictum ecclesia additur: Hac erunt in terra puer et senex foris: virginines mace et immunes mei ceciderunt gladio in die furoris tui. id est tempore quod promisisti tyrannos facere in sanctis. et de dies illud tempore: quod tunc exercerunt se de tenebris puris vite ad lucem eternam glorie: et etiam quod tribulatio illuminat: Esa. xxviii. Sola veratio triunghi dabit intellectum auditum. Vide ergo quod permittit malos dominum bonis ad eos perficiuntur. Et hoc eadem ratione permittit etiam licet vita quam mali sunt super socios bonis: sic per nos et non est in multis binariis quod ponit Clemens in itinerario suo. Nam sic sociati fuerunt cain et abel: non et gigantes: Isaac et hismael: iacob et esau: moyses et magdalena et saul: filii dei et iudei: petrus et simon magius: papa et antichristus. Nec psecutio hereticorum et pravitatis designatur per illum equum nigrum quem videt Iohannes: Apocalypsis. vi. Ecce inquit equus niger et qui sedebat super illum habebat strutheras in manu sua: et audiuit tanquam vocem in medio quattuor aialium dicentium bilibus tritici denario et tres libellis hordei denario: et vinenum et oleum ne leferitis. Abi describit hereticorum pravitas tripliciter. Primo recipiunt vita cum dicitur: Et ecce equus niger. id est hereticorum et ceteris sordibus peccatorum denigratus: sed rigore pnie exterioris ne possit pendere eius malitia palliatus. Unde ibi dicitur equus niger: quod nigredo puenit ex labore exteriori et carnis mortificatione per quam naturalis calor extinguitur: quia ipsi oibus mo-

34

Liber septimus

dis nitunt extingue fidei in alijs q̄ est
spūaliter calor naturalis viuificās hōiem
intertē: Abacuk.ijj.iustus ī fide sua vi-
uit. Secundo osidif hereticoꝝ prauitas
respectu scripture: qz q̄ sedebat sup eū.s.di
abolus q̄ regit illos t ducit q̄ vult hēbat
statherā in māu sua.i.pueraz scripture ex-
positiones q̄ stathere cōpāt: qz sic stathera
sine pōdere de facili monēt huc t illuc: sic
scriptura sacra si nō bz pōd⁹ catholice expo-
sitionis fluctuat huc atq; illuc. Et sic stathere
p̄ astutiaz fali expositoꝝ pōt male ielici-
ri: sic scripture p̄ astutiaz fali expositoꝝ
pōt male exponi: s̄z bonus doctor sequitur
sanctoꝝ expositionē. Signāter āt dicif q̄
babebat statherā: q̄ hereticī scripture ha-
bēt t nō habent ab ea. Hā supē ei domi-
nates suo sensui coaptat. Ecōtra xo catho-
lici doctores nō habēt: s̄z habent ab ea: qz
humiliter se illi subiçitū captiuātes intel-
lectū suū ad obedientiū xp̄o. T̄re dīc in
manu sua: qz sc̄ip̄os macerādo iuxta sup-
ficiē l̄e opando affligūt: s̄z totū b̄ faciunt
vt videant̄ boni t sic facilius deciplāt cre-
dētes sibi: Osee. xii. Chanaā in manu eius
stathera dolosa. T̄re stathera quā diabol⁹
bz in manu sua ē tribulatio q̄ dño p̄mitte-
te bonos t malos afflēdo pōderat ibiq;
cito cognoscif q̄ sunt grauioris pōderis vl-
leuioris. qz bi q̄ deteriores ex tribulatiōne
sunt sunt pōderis leuioris t defectui. qz xo
ex tribulatiōne p̄ficiū sunt pōderis gra-
uioris t iusti. Tertio ponit eoꝝ pueris
respectu intelligentia. Nō enī pūt hereti-
ci habent verā intelligentia scripturarū:
qz hec nō dāt nisi his q̄ rectā fidē habent:
fm illud Esa. Hā credideritis nō intelli-
getis. Hā dicit bñs Johānes: Qd audī-
uit tanq; vocē. xpm vel xp̄i existens in
medio q̄rtuꝝ animaliū.i.in medio p̄dica-
toꝝ t doctorꝝ dicentiū idē q̄ angelus: qz
angelus loquif in animalibus bilibris tri-
tici. Bilibris ad litterā ē vas ḡtines duos
sextarios vel duas libras: t significat in-
telligentia scripture q̄ bz duos sen-
sus. i.litteralē t spūalē. Triticū autē qz ē ci-
bus nobiliū nouū signat testamentū. Bili-
bris ergo triticī ē intelligentia duplex noui
litteralis t spūalis q̄ sunt quasi due librae.
Hordeū xo qz est cibus rusticꝝ t iumen-
toꝝ: t duriciā bz in cortice t medullaz bz
interius dulcem: signat vetus testamentū

qd dāt est rudibus ludels: t exterius in
littera p̄tendit duriciā: sed intus continet
suāē intelligentia. Bilibris ergo hordei ē
duplex sensus veteris testamenti. s.littera
lis t spūalis. sed nūerant hic tres bilibres
hordei: qz ḡtinetia veteris testamenti tri-
partita ē apud hebreos. s.in legē: prophetas
t agiographa. Per denariū aut accipitur
vnitas pfecte fidei. denarius enī regis bz
imagine t subscriptionē. Imago enim ad
deitatem: subscriptionē xo ad humanitatē pri-
net de q̄bus ē fides. qz ergo vtrūq; testa-
mentū vnitatē vere fidei ḡtinet: recte dici-
tur vel vēdi vel emi denario t bilibris tri-
tici. t tres bilibres hordei. i.vera intelligē-
tia vtrūq; testamenti fm vtrūq; sensum
enī vel vendit denario. i.vnitate pfecte
fidei acq̄rit: t merito idem p̄cū vtrōbīz:
qz eadē ēt intelligentia spūalis in vtrōq; te-
stamēto: qz rota ēt in medio rote: Ezech. i.
Lū igī hereticī nō habeat istū denariū. i.
veritatis catholice fidelis: manifestum est q̄
nō pūt habet verā intelligentia scripture.
Sequit̄ vinū t oleū. i.sanctos p̄dicato-
res q̄ male viuētes mordaciter increpāt t
pusillos frequēter solant̄: sicut samarita-
nus infudit oleū vulneribus sauciati: Lu-
ce. x. Sequit̄ ne lesēt. t intelligentia de lesō
ne anime cui reuera nullus pōt nocere si ip-
sa vult. corpus ledi pōt t occidi iuxta per-
missionē dei. Al p̄ vinū t oleū intelligit
verus testamentū t nouū qd p̄cepit dñs
nō ledi: qz lz hereticī male exponāt: tñ ve-
ritas manet incorrupta. vel bilibris triti-
ci. i.intelligentia veteris t noui testamenti
enī a discipulis t vendit a magistris p̄
denario. i. p̄ vita eterna: de q̄ Matth. xx.
Cōventionē autē facta cū oparijs ex dena-
rio diurno: vñ alia mercede. s.tpalē vñ do-
ctor vel auditor sacre scripture q̄rere non
dī: Proou. xxiiij. Holi vēdere sapiaz t do-
ctrinā et intelligentia. Tres bilibres hor-
dei q̄ eodē denario compant̄. i.fides trini-
tatis opantis p̄ dilectionē dei t p̄ primi: p̄
q̄ etiā denariū. i.vita eterna recipit q̄uis
in hac vita nō intelligat. vñ nō tritico sed
hordeo cōpāt: qz ad eiī medullā. i.intelli-
gentia in hac vita minime puenit. Al bi-
libris triticī ē vir iustus q̄ bz libra iusticie
et sapientie. Et dicif triticū: qz tribulatiō-
nibus trituraꝝ: qz multe tribulatiōnes iu-
stoꝝ: Lāt. vii. Alter tuus sicut acer⁹ tric-

De visionibus et somniis

265

tici. Tres autem bilibres hordei sunt fideles imperfecti quod habent quodammodo sancte trinitatis fidem: sed tamen cum imperfectio vite: quod habent verum hordeum paleam tenacem. id. temporaliter amorem veterum tamen denario empti sunt. id. sanguinem Christi. Et sequitur vinum. id. penitentes: et oleum. id. misericordes ne leferitis: quod tales ex eo ergo videtur pertinere vel mundum non leduntur: sed illud Apocalypsi. Qui vicerit non ledet a morte secunda: id tangat prius tribulatio que dicitur mors prima. **I**nsecutio hypocrita assililat illi equo pallido quem videt beatum Job hanes: Apocalypsi. vi. Ecce inde equus pallidus: qui sedebat super illum nomine illi mors: et infernum sequebat eum: et data est illi potestus super quattuor partes terre interficere gladio et fame et bestias terre. Ubi prima nota hypocrita fictione que assimilat equo pallido. Nam hypocrite ut de religione laudentur ieiunis vigiliis et talibus corporibus exercitiis coram hominibus se affligunt. Unde vigor subtrahito et sanguine diminuto quasi moribundi palleantur. Et ideo de ipsis dicitur Matthaeus. vi. Exterminata facies suas ut apparent hominibus ieiunantes. Et ideo dicit hic: Ecce equus pallidus. id. hypocrita et eius religione fallaci palliat? Job. xv. Ecce gregatio hypocrita sterilis. Secundum notam hypocrita sublectione: quod subdunt morti. Unde qui sedebat super illum quasi ductor et rector nomen illi mors: Sapientia. ii. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius et infernum. id. congregatio hypocrita et ceterorum peccatorum qui sunt inferno deputati. Secundum. i. imitabatur eum culpa et pena: Apocalypsi. x. Infernus et mors. id. peccator et diabolus missi sunt in stagnum ignis. Uel infernus dictum sequitur diabolus: quod ille decipit ipse recipit. Tertio nota dominica permissionem: quia data est illi. scilicet a deo permittente forte per hypocrismum hominum potestas: sed non mala voluntas super quattuor partes terre. id. quattuor genera hominum qui sunt in terra. scilicet iudeos hereticos gentiles et malos christiani. Uel super quattuor partes terre. id. quarti pars hominum qui in quattuor partibus mundi. id. orientem occidente: septentrione et meridie morantur. Uel super quattuor partes terre. id. super omnes illos qui in quattuor cordis affectiones. scilicet amorem: gaudium et dolorum ponunt in terrenis: de quibus dicit Bertholdus. Ti-

mentum ubi non oportet: amant quem non decent: gaudet vano delectanturque vanis: Job. iii. Terra data est in manu impiorum. id. terreni in possessione diaboli interficere gladio. id. infirmitate peccati et fame. id. defectu spiritus ubi et morte. id. mortifera doctrina et bestias terre. id. bestias alibi et crudelibus principibus mundi qui omnes deuorant vel interficere gladio querere persuasionis et fame. id. terrena cupiditate: et morte scilicet peccati que animam a deo separant: et bestias terre: id est bestialibus portatis.

Capitulum: XXVI

Redicatores

Revelationis assumilant illis eis quod vidit Zacharias. dicit enim Zacharias. vi. Vidi et ecce quatuor quadrige egrediebantur de medio domini montium et monstros erant: in quodriga prima erat rufus: et in secunda equi niger: et in quadriga tertia erat albus: et in quarta equi varius et fortis. Et infra subdit: quod qui erant robustissimi exercitum et querebantur discurrere per omnem terram. Hec visio ut hoc tangit sic exponit: quod quatuor quadriges intelliguntur quatuor euangelia. quasi autem duo monstros sunt natura divina et humana quod per medium fuit Christus: quod mediator dei et hominum homo Christus Iesus. Unde quatuor quadrige de hoc medio egrediuntur: quia quatuor euangelia de ipso mediatori et nostro redemptore loquuntur. Sed dicunt montes erant: quia nulla possunt vertutate sumi. Natura enim divina immortalis est. fuit autem natura humana in Christo mortuus fuerit: resurgens tamen ex mortuis iam non mortal et mors illi ultra non dominabitur. Per equos vero intelliguntur Christi predicatorum quos alii fuerunt rufi martyrio: alii obscuri et nigri: profunditate et cognitione mysteriorum: alii albi gratia virginum: alii variis et fortis gratiam curationum et diversarum virtutum habentes. Sed robustissimi. id. apostoli in omnem terram exercerunt: Psalms. xviii. In omnem terram exiit sonus eorum. Uel enim alios per equos rufos intelligunt apostolos et alios religiosos siue predicatorum patemtios qui fuerunt rufi. id. ignei ardore spiritus tussanci vel rubricati sanguine martyrum. Per equos negros intelliguntur figuratos fuisse monachos nigros: et per equos albos monachos albos: et per varios et fortis intelliguntur religiosos et pauperes nec in consu-

35

Liber septimus

mun nec in speciali possessiones habentes: utpote predicatores et minores et reliques inter quas principes predicatorum ordo habet equos varios in habitu: fortis in spiritu: et discurretes per mundum per animarum fructum. Item predicatorum deesse illi est alio qui describit in visione beati Johannis: Apocalypsis. vi. ubi dicitur: Ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum: et data est ei corona et exiit vincens ut vinceret. Abi ostendunt septem que sunt necessariae predicatorum. **P**rimum est audacia que notata est in equo. **E**quem enim non trepide sed audacter pergit et vadit ad plures. Et sic predicatorum Christi debet habere audaciam securitatis et tentationum et tribulationum sine persecutio- nis insultus. **S**ecunda nota est audax ad occurrendum: forte ad portandum: velox ad currendum. **E**t talis deus esse predicatorum. Audax ad occurrendum hostibus: Job. xxxix. Audacter in occursum pergit armatis. **T**ertie fortis et patiens ad portandum labores et persecutions: Job. xxxix. **M**unquam propter eos equo fortitudine? **E**t infra: pertinet panorum nec cedit gladio. s. persecutiōnis. **T**ertie velox ad currendum: Abacuk. i. **V**elociores pardis equi eius. i. predicatorum velociores hereticorum. **S**ecundo est necessaria misericordia: et ideo dicitur equus albus. **H**ec albedo est puritas mentalis vel carnis in qua ambulare debet predicatorum: hec albedo inchoatur in ablutione baptismi: Ps. l. Lauab me et super nimis dealbabor. Sed preparat per pulchritudinem vestram. Si fuerit pericula vestra ut coecitas velut nux dealbabitur. s. per penitentiam. **T**ertio est necessaria obedientia que notata cum dicitur: Et qui sedebat super illum. Oportet enim ut predicatorum sit subditus Christo sicut etiam sessorum: vt. s. Christus sit dominus et rex eius. **E**t nota quod homo non bene sedet in equo nisi habeat frenum sellam et calcaria. Sella ergo bulus equi predicatorum est instictio que parat locum spiritui sessorum. i. Christus: Ps. lxxviii. **J**usticia et iudicium regis. sedis tue. **H**ester. vi. **D**ominum quod rex cupit honora- re debet idem vestib⁹ regi et ponit super equum qui de sella regi est. Frenum autem quo duci tur equus iste hic atque illuc est obedientia: Iacobus. iiij. **F**renos equis in ora mittimus ad plentiendum nobis. vel freni equorum sunt exempla sanctorum que debent predicatorum in ore portare: et finem ea ambulare. Calcaria vero quibus stimulaf⁹ equus est timor et amor.

LCorinth. v. Charitas enim Christi regat nos. Quarto necessaria est scia. s. sacre scripture quod nota sit; quia habebat arcus. i. scriptura lacerata qua defendit ecclesia: et inimici eius vulnerant si tamē teneat in manu. sed non solū verbo dicatis sed ope implacate; Job. xxix. Arcus meus in manu mea instaurabis. Arcus enim sit ex duobus: ex ligno duro et chorda molli: et 13 chorda sit molle: tamen dum lignum inficitur. Lignum ergo est duricula veteri testamēti: et chorda gratia nostra. vel chorda est misericordia: lignum iusticia: Iacobus. j. Misericordia superexaltat iudicium. Sed quod debeat iustum arcu portare ostendit Hebreos. ix. ubi dicit: Arcu meū ponā in nubibus celi. i. in his qui p̄temptū mundanus et desiderium eternorum a terra sunt elevati: p̄ compunctionem lacrymarum aquosum: p̄ contritionem lucidi: p̄ p̄temptationem altius: p̄ p̄dicationem pluidi: p̄ bonam operationem conscientes: et p̄ combinationem tonantes: qui taliter non debet portare arcu. i. fidicatio officium. Quinto necessaria est pseuerantia sine qua nemo coronabis. et hoc nota in eo quod dicit et datus est ei corona. sola enim pseuerantia corona est. vnde Apostolus. iiij. Timoth. iiiij. Postquam dixit cursum p̄summa vita. continuando subdit: In religio reposita est mihi corona iusticie. **S**exto est necessaria prudentia qua sagaciter sciat ab implicantibus et impedientibus secedere. Unde dicit: Et exiuit. s. de mundo p̄ temptationem ipsius. Sed nota quod homo debet exire p̄modum integraliter: quidam exire de mundo corpore sed relinquit ibi cor. i. affectum summittat: quod corpe sunt in claustrorū: et corde et cogitatione sunt in mundo. Et tales significant p̄ vixorem Roth: que post exitum de Sodomitis retrospicens mutata est in statu salis: Hebreos. xix. Statua enim figuram hominis habet sed non veritatem. Unde. j. Reg. xix. Muncij Saul credentes inuenire David in lecto. et monachum in claustro non inuenit statuam et pellem capite. habitum monachalem sine monacho. Sicut Petrus et Jobes credentes ibim inuenire in sepulchro non inuenierunt nisi sudarium: Job. xx. Debet ergo homo exire de mundo non enim corpe sed etiam corde. Unde abrae iam egredens et chaldea iussit de se: Hebreos. xix. Egrederetur de terra tua tecum. Et dicit Augustinus: etiam egresius erat corpes adhuc detinebat ibi mete. **T**ertius

De visionibus et somniis

266

debet hoc esse totaliter: ita s. q. de mundo nihil sibi retineat. Quidam namque exirent de mundo q. ad diuitias: non tamen q. ad delitias: q. adhuc cor eorum occupata delitias mundi: et lepe quodammodo recognoscunt delitias quae in mundo habuerunt penitus eos exiisse. et tales significan p. iudeos qui suspirabant in deferto ad ollas carnium egypti. vñ illueri. xij. dixerunt: Quis dabit nobis carnes ad vescendum? Recordaruntur piscium quae comedebamus in egypto gratia: in mente veniunt nobis cucumeres et pepones: porri et cepo et alia. Aliqui etiam exirent de mundo portant secum multa de mundo. Quidam homines ipsius quos adhuc ambiunt in religione: alii diuitias: alii delectationes: alii mores mundanos. verbi gratia: modum eundi seculariter: modum loquendi: modum comedendi et alias gestus secularium. Et tales significan p. Rachel q. furabat idola Laban et abscondit subter stramentum camelorum. s. b. passus claustris: vi. dicitur Henr. xxvij. Item debet hoc de mundo extre triumphaliter. s. ipsum mundum vincendo et suppeditando: vnde dicunt in hac visione beati Jobis et exiuit vicens. Tal est cui mundus crucifixus est et ipse mundo quem non vinceret nisi exiret: nec erret nisi vineceret. Vnde tunc exit quando ipse mundus vincitur: tunc vincit quando mundus moritur ei: Hal. vi. Vobis mundus crucifixus est et ego mundus. Septimo est necessaria potentia. s. ut ipse vineat non tantum mundum sed etiam carnem et diabolum: et ideo additur ut vinceret. Diabolus vincitur humilitate: et avaritia castitate: mundus paupertate: Apoca. iii. Qui vicerit faciam illum columnam in templo dei. Et dicit columnam. i. rectum autem firmum planum: rectum in viuendo: altum in temporendo: firmum in resistendo: suu sustinendo: planum in conuersando. Item predicatorum similans angelis in visione beati Jobis q. habet Apoca. viii. vbi dicit: Tidis septem angelos statim in conspectu dei date sunt illi septem tubae. Per septem angelos intelligitur universitas predicatorum. Nam septenarius est numerus universitatis. vel quia septem dominis debet esse perfecti. et septem virtutia predicando eradicare: et septem virtutes plantare: et septem sacramenta annunciare. vel septem dicuntur: quia fides trinitatis predicant et per quam partes mundi. Describitur autem eorum per se etatio primo quantum ad vitam in eo q. vocantur

tur angeli. Abi nota q. vocantur angeli primo quia non debet esse carnales sed spirituales: Ps. cij. Qui facit angelos suos spiritum. Item q. non debet esse elati sed humiles sed servientes: et non appetentes ut alii servient eis: Heb. i. Omnes sunt administratorum spiritus in ministerium missi. Item q. debent esse contemplates: Matth. xviii. Angeli eorum in celo semper evidenter facili patris. Dicunt etiā stantes. i. secure laborantes non timore corridentes vel ocio tepentes. vel stantes. i. parati obedire ire et pugnare. vel stantes quia predicatorum aliqui stando predicant populo: quia dominus stans turbis discipulis vero sedendo predicavit. In quo nota q. claustralibus est predicandum octum contemplacionis. et ideo eis predicatur sedendo: etiam vero est predicandus labor actionis. Sequitur in conspectu dei actus ut ipsi deum aspiciant et alios docendo ad deum conspicendum predictant. In primo notatur puritas intentionis: ut ad deum tantum oculum intentio nis dirigant. In secundo fructus predicationis ut alios ad deum conspicendum perducant: nunc p. fidem: postea p. spem. Ut potest accipi passus: quod quicquid dicatur vel faciant conspicuntur ab eo: Boetius. Magna vobis si dissimilare non vultis probitas. Indicta est necessitas cum agatur ante oculos iudicis cuncta cernentur. iii. Reg. xviii. Ut in cuius conspectu sto. Secundo describitur eorum perfectio quantum ad doctrinam: q. date sunt illi septem tubae. i. predicationis officium q. p. tuba designat. sed dicuntur septem quod eorum est contra septem virtutia predicare q. sunt velut septem funes q. ligari fuit samson: Iudicij. xv. Vnde ideo septem: quod ipso est septem mundi munitioes destruere. et huius figuratum est Iosue. vi. in captione et ruina Hierichon quia figuratur mundus. Nam sicut habetur ibi: Sacerdotes tulerunt septem tubas quatuor vii. erat in jubileo: et clangendo circumserunt septem ciuitates. s. p. septem dies: et in septimo circuitu tuba clangentibus muri hierichon funditus corruerunt. Sacerdotes igit tuba clangentes typum gerunt predicatorum q. debet manu tene re tubas: et clangere. loco pferre et operi implere quod predicant Act. i. Cepit ipsis facere et docere. Septem autem tuba debet clangere. et contra septem mundi munitioes seu virtutem predicare. Propterea munitio est amor diuitiarum: secundum quam amorem delitiarum: tertia ambitio honorum:

Liber septimus

quarta amor suo. quinta oblitio dei. sexta
ignoratia sui. septima immemoria iudicij.
Septem autem circuitus hierichio sunt septem
consideraciones mundi quae si homines haberent
quicquid in corde et predicatorum in ore mu-
ri hierichio in scipis corruerentur: et postea in
aliis corruiere facerentur. Prima est consideratio
vanitatis: quae vana sunt oia que sunt in mun-
do. Eccl. i. Vanitas vanitatum et oia vani-
tas. Secunda est consideratio utilitatis. Pbi-
lip. iii. Dia arbitratu*s* suu ut stercore. Ter-
tia est consideratio breuitatis. Job. ii. Arasit
mundus et cupiscetia eius. Quinta est con-
sideratio instabilitatis per quam assimilantur a-
ri. Esa. lv. Quasi mare feruens quod defere
non potest. Sexta est consideratio infidelitatis:
quae nulla fides vel fidelitas inuenit: hic
re. ix. An quisquis a proximo suo se custodiat:
et in omni fratre suo non habeat fiduciam. Septi-
ma est consideratio falsitatis seu hypocrisie:
quae mundus alius est et aliud appetit: Job. xx
Haudiu*m* hypocrite ad instar puncti. Unde
Baum. iii. Qui viderunt te resiliunt a te.

saccus ciliicinus q̄ est totus pilosus. t dicitur ciliicinus a ciliis vbi p̄mo inuenit su-
it. t in h̄ inuenit magna cupiditas platonis
sc̄z in pilositate: *Esa. xiiij.* Replebunt do-
mus eoz draconibus. i. detractorib⁹: t ba-
bitabūt ibi struthiones. i. hypocrite. t pilo-
si saltabūt ibi. i. cupidi t auari officiales. t
rēdebut vleule in edib⁹ eius. i. oculatores.
t saltatrices t syrene in delubris volupta-
tis. i. adulatores: *Esa. xxvij.* In domib⁹
eius spine. i. diuitiae: t vrtice. i. delicie q̄ ge-
nerāt carnis putredinem ac prurigenes: t
paluiros in munitionibus. i. auarus pla-
tus: t erit cubile draconū t pascua struthi-
onū t occurrett demonia. *Oncoceturas* t
pilosus clamabūt alter ad altez. s. volup-
tas ad auariciā. Et luna facta ē tota sicut
sanguis. i. ecclia tota facta ē carnalis: sun-
data nō in sanguine xp̄i t aploxy: s nepo-
tuoz t sanguineoz t pedentiu p succes-
sione sanguinis: q̄ ferre vbiq̄ nepos anū-
culo t sanguineus sanguineo succedit
in būficio: *Erod. iiiij.* Dixit moysi vxor sua
spōsus sanguinū tu mihi es. sic pōt dicere
ecclia *Osee. iiiij.* Sanguis sanguine terigit. i.
nepos nepoti succedit. *Jobelis. iiij.* Sol cō-
uerteret in tenebras t lūa in sanguinē anīc̄
veniat dies dñi magnus t terribilis. An
abūdātia sanguinis ecclie signū c̄ appropin-
quātis iudicij. t stelle celi. i. claustrales vi-
ri: de q̄bus *Ecc. xlivj.* Sp̄es celi glia stella
rū. de celo ceciderūt sup terraz. i. de celesti
vita ad terrenā: vel de claustralī ad mūda-
nā: *Matth. xxvij.* Stelle cadent de celo. i.
monachī exhibit de claustro discurrētes p
mundū. ppter diuitias terrenas: *Ero. v.*
Dispus est pp̄ls p egyptū ad colligendas
paleas: sic fucus mittit grossos suos. i. inu-
tile fructus suos q̄ nō firmūt adheserat
mis arboris: q̄si dicat: Ita claustry emitit
inutiles t instabiles monachos ad pagē-
da terrena negotia t causas tractādas cū
a vēto magno mouef. i. dum alīq̄ turbatio
ort. eccl̄tra aut̄ de claustralib⁹ in claustro
residētibus t terrenis negotijs nō se ip̄lī-
cātibus. An dicit *Iudicij. v.* Stelle manē-
tes in ordine t cursu suo aduersus cysarā
puquerūt. Et celū. i. cler⁹ clericoz q̄z pūla-
tio deberet eē celest̄ recessit a pmissione sua
in suscep̄tione ordinū q̄ si dixit dñs *Ps. xv.*
Pars hereditar̄ mee t ca. mei t c̄. Quare
nō sunt stenti clericī has portione causa

Relati ⁊ cleri
p ei ⁊ religiosi q̄li futuri sunt cir-
ca ultima tempa oīdīcī Apōc.
v). Sub metapōpha solis ⁊ lune ⁊ stellā ⁊
celi: vbi dicit q̄ sol factus ē niger tāq̄ sac-
cus ciliicinus: ⁊ luna facta ē tota sicut san-
guis: ⁊ stelle celi eccliderūt sup terrā: sicut
ficus mitit grossos suos cū a vēto magno
monit: ⁊ celū recessit sc̄ lib⁹ iuolur? Per
solē intelligi plator⁹ cetus q̄ debet splen-
dore suo alios illuminare ad cognitionē fi-
dei ⁊ calore suo inflāmare ad amorē dei et
amorē p̄ximi: de q̄ sole dicit̄ Isa. xxv. Lux
solis erit septēpliciter sicut lux septem die-
rū. i. lucē omnī subditox superabit lux p-
latox: qz sicut p̄sumt alijs dignitatis sic eti-
am p̄cedere debēt scia ⁊ sanctitate. Uel lu-
cere debēt plati septēpliciter p̄ septem ope-
misericordie q̄ stinent in hoc versu. Visi-
to poto cibo solor⁹ tego colligo condo. Uel
p dispensationē septē sacramentoꝝ q̄ in B
versu stinent. Tingo firma dolet cibo iū
go clericus vngō. Iste ergo sol plator⁹. l.
cer⁹ factus ē niger terrenox negocioꝝ sol-
licitudine: Thren. iiiij. Denigrata est super
carbones facies eoꝝ. Facies ē dignior ps
⁊ altior bonis: ⁊ ideo signat platos tanq̄

De visionibus et somniis

est qd; recesserunt ab illa permissione sicut liber inuolutus vbi nulla eruditio vel doctrina potest haberi vel tra videtur. Sic in clericis p magna pte nullum exemplum boni potest videri: nec verbuz eruditiois audiri: Isa. xxviii. Cöplicabunt sic filii liber celi. i. clerici qd debet esse libri laicorum. La. XXVIII

Domiunt peccata

Tores a deo aliter in pnti: vt corrigan: aliter in futuro si non emendant. Quid odis in visione hieremie qd habet ditere. j. vbi dicit. Quid vides ditere mia: t dixi: xgā vigilatē ego video. Et infra Quid tu vides: t dixi: olla succelam ego video. Abi nota qd pntis vite correctio assimilat xge: hz future vite supplicium assimilat olle. Aere esti vroga est punitio vite p sentis: qd peccatum ad corrigendum t non ad occidendum: Proverb. xxiij. Si peccatum euz xga non moriet. vñi pccusatio hec non est odio hz amoris: Proverb. xiiij. Qui parcit xge odit filium. Et Eccl. xx. Qui diligit filium assiduat illi flagella. Sz notandum qd alia tristitia. s. Lxx. habet loco xge baculum nucum. t bñ flagellum pntis vite assimilatur nucum baculo sine xge: de qd in Ps. xxiij. Virga tua t baculus tuus tc. Ad hoc enim corripit dominus ut emendet. Hux autem sic Holo. dicit hz cortice amarissimum: t testa durissima: ut detractis duris t amaris frueris dulcissimum reperiatis. Sic omnis correctio et labor pntetia amara sunt ad pns: sed fructu parum dulcissimum. vnde verus testamentum quo ad lxxz est cortex amarus: sed spnalius intellectu hz fructus dulces. Tercia assililat correctio virge vigilantis: qd excitat peccatores a somno culpe: t insti a somno negliget. j. Corinth. xv. Enigilate insti t nolite peccare. Unus angelus Act. xij. Per enso latere petri excitauit en. Secundo puniunt peccatores qd non emendant xga pntis flagelli ardore eterni incendiij: de q ardore dicit: Ollam succensam ego video. Abi nota qd in olla carnes includuntur. t ideo signat locum infernum in qd includuntur dani. pte pnta qd in carne viuientes comiscerunt: holle successus designat gehennam incendiij: Job. xli. De narib; ei pcedit fumus sic olle successe atque feruenteris. La. XXIX

Ancti viri uni

tari conant xpm redemptorem: qd ostendit invisiōe Jobis: Apoc. v. vbi dicit qd quatuor anima et. p. xliij. seniores ceciderunt coram agno hunc singuli citharas t phialas plenas odoram et. qd sunt orationes sanctorum: ita qd p. qd tuor anima accipiant oem pdcatores euangelice doctrinæ: qd in quatuor euagelijs pntent. hz p. xliij. seniores intelligunt vniuersitatem fideis in sex opibus misericordie sum regulam t doctrinam quatuor euagelijs: qd sex p. quatuor ducti faciunt. xliij. Hi g. oem agnus id est xpm. p nob imolatus sequitur t imitantur in quatuor. Tertio in humiliatiōe: qd ipse xps formam serui accipies se humiliabit. t ideo ipse sancti se humiliabit. pp. ipm. Et id dicit qd ceciderunt coram agno. s. de se humilia sentientes: deum magnificantes ab ipso viniflicari humili postulantes. Ceciderunt dic non descenderunt: qd humilitas eum in ligno sit nescit descendere: in h. v. qd coram agno: nota differentia in eas humiliat et casu pcti: sic Heli. i. Regl. iii. Cecidit retro. Retro ei cadit qd ad petram reddit: vñ retro cadit deusq ad spnalia que sunt an non pfecti: hz ad spnalia qd sunt retro tim intedit: h. illud Apoll. Que sunt retro humiliates. Sz qd coram agno cadit videt agnus t videret xgo. t ita in h. nota rectitudine intentiōis. Secundo imitantur eum in carnis mortificatiōe. Xps enim p eis mortuus est ipse p. eum seipso mortificatus: qd nota eum dicit habentes singuli citharas. i. carnis mortificatio ne. In cithara enim lignum est chorda: lignum est crux: chorda est caro sanctorum qd tunc qd chorda ligno cithare coextedit qd diversis se penit affligentes t mortificantes ipsas crucem imitantur: s. illud Salath. v. Qui autem sunt xpi carnem suam crucifixerunt cum virtutis t per pfectiōis: Isa. xvij. Alter me ad moab qd cithara sonabit. in hac cithara tot sunt chordae qd sunt membra in homine: qd oia membra que peccaverunt omnia debet in penitentia: puniri vel ipsi virtutis mortificari: Roma. vi. Sicut exhibuitis membrorum vestrum servire iniusticie t iniuriant ad iniuriantem nunc exhibete ea servire in justicie in sanctificationem. Tertio imitantur eum in amoris dilatatiōe: xps enim ex amore p sanctis mortuus est: t sancti sibi ppter ipius amorem morti se expoununt: quod nota cum dicit: Et phialas aureas. i. corda lata et lucida: lata p chartatatem. i. Corinth. vij. Os nostrum patet ad vos o corinthi: cor nrum dilatatum est dilata.

Liber septimus

Kamini et vos. **I**ntra lucida p castitate: Sa plenit. iiiij. **O** pulchra est et casta genera tio cu claritate. h aurea p sapia celestem: Apoc. iii. **S**uadet tibi emere a me aurum ignitiu te. **H**oc autem est celestis sapia q nō tam splendet intellectus: h etiam ardet affe ctus: Ps. xviii. Ignitu eloquiu tuu uer he menter. **Q**uarto imitantur eum in oratione. **O**rat enim p se iniucie p xps orantur p inimi cis qd et sancti similiter faciunt. **E**t deo dicuntur phialas habere plenas odoramento p que sunt orationes sanctorum. **P**lena pius ora tionib et deuotis desideriis: quales sunt ora tiones sanctorum. **E**t compak deuota oratio odor circu quaz diffusus q oibus se comuni cat: qz s. sanctorum oratio ad oes se exten dit: et pro odore intensior tanto diffusior: qz oratio pro deuotior tanto carior et fructu sior: ut dicit Gregorius. **A**n Paulus p oibus docet orare. **T**imo. ii. **O**bsecro pmo om niu fieri obsecratores: orationes: postulatio nes: gratiarum actiones: p oibus hostibus: p regibus: p his qd in sublimitate sunt osti enuti. **I**ntra odore ascendit: et sic deuota ora tio: **C**arl. iii. ascendit p delectu qsi virgula sumi ex aromatibus. **L**aplm: XXX

Scriptura sacra
Assimilata illi libro qd in visione ostendit Ezechiel: de quo habebit Ezech. iiij. vbi dicit: Ecce manus missa ad me in qd erat inuolutus liber: et expeditus illuz coram qd erat scriptus intus et foris: et scripta erat lamentationes in eo et carmen et ve. In hac siqd visione ostendunt sex editioes sacre scripture. **M**aria est ei auctoritas: qd de manu dei est hita. **A**nde dicit: Ecce manus missa est ad me. et relatio dei inspirata est mihi: h lfa. **R**x. interpti h exteta est: qd id est qd missa. Tunc enim manus dei ad aliquem extensis vel mittit cui id qd fieri dicit et reuelat: qd ista scriptura pcepta sunt a nobis non in aure audienda sed etiam ope implenda: **J**aco. ii. **E**stote factores veri: non audi trini. Idcirco ipsa sacra scripture p instrum manu dei est missa: Job. xxvii. **D**ocebo vos p manu dei. i. p reuelatione dei. **A**et qd sic p manu scripture scia alicui scribis in charta: ita p reuelatione editoris hec scia inspirata est et scripta in ecclesia: **D**an. v. **A**pparuerunt digiti qsi manus scribi. **H**i digiti fuerunt scptores sacri canonis. **E**x higit et scripture lacra est a deo inspirata

puenit sic dicit Aug. qd maior est ei auctorita ras qd ois humani ingenii pspicacitas. **S**e cedula editio est ei copiositas pti quam vocat non cedula vel charta pti paucia: h liber lez pti multa. Nulla ei scriptura humana regit ita copiosa ut sacra doctrina: in qd dicit Aug. ois qd amorem pti scriptura. **V**nde Apol. ii. **T**imo. iii. **O**nes scriptura ea appellat dices: **O**is scriptura diuinus inspirata tecum. Et ioh Hieron. dicit qd nescit lras qd sacras ignorat. **A**n ppf grande scientia copia qd continet in ea liber grandis vocat: **E**sa. viii. **S**ume tibi librum gradem tecum et recte liber gradus dici in qd. ois scientia forma et finis includit. **A**n Aug. ad volusianum: **H**ic inquit pbius qm oim naturaz cause sunt in deo. **H**ic ethica qm vita bona et honesta non aliunde sumit qd cu ea qd diligenda sunt diligunt quod sunt diligenda: h est de te p xpm. **H**ic est logica qm veritatem lumine aeternalis non nisi de est. **H**ic laudabilis reipublice salutis eius custodia unde optime ciuitates nisi fundameto et viculo fidei fratrebus custodie. **T**ertia editio est ei obscuritas ppf quam vocat liber inuolutus. **G**regorius. Liber inuolutus est sacre scripture eloquiu obscurus: qd pfectus finis inuolutus: ut non facile sentiri oim patet: Job xxvii. **Q**uite est iste inuolutes finis: **A**libi inuolutus: qd stilus eius est metaphoricus et figuratus: et lo ad intelligendum obscurus: **D**an. xix. **C**lausit sicut significat sermones. **E**t Esa. xxix. **E**rit vobis visio oim qsi verba libri signata. **H**ec est inuolutio et obscuritas sacre scripture plurib de causis vtilis et eternalis est quaz una ex qz sacra scripture ex h copioso est in sententiis. **A**n Aug. dicit. xij. lib. de ciui. dei. Sermonis obscuritas etiam ad hoc utilis est: qd plures finis parat: et in lucem finis pdeut dum alii sic et alii sic intelligit. **S**cda causa est ut lateat studere negligebus et indignis. vñ Greg. sup Matth. xxij. **N**on abscondita est in scripture veritas ut non inueniat qd grut eas: sed ut non videat qd haere et noluit. **T**ertia causa est ut de te ex materia exercitij studiosis. **A**n Aug. in libro lxix. questioni. liij. questione Deus ad salutem aliam in spiritu sancto sic dicit: moderatur et liberos: ut non solu manifestis palceret etiam obscuris vellet. **Q**uarta ro est ut non visilescat curiositas. **A**n Aug. in li. **S**ed medaci. Lectioes actiones pprohetice ppterera figura velut qbusdam amictibus obteguntur: ut

De visionibus et somniis

268

sensum plē q̄rentiū exerceat: et ne nuda ac
p̄mpta vilecāt. **Quarta** p̄ditio ē ei⁹ in/
telligibilitas q̄ notaē cū dicit: Expādit il/
lū corā me.i.mibi eius mysteria apuit et me
ip̄m intelligere fecit. Grego. Expādit dum
enigmata exposuit: Lūc. xxiiij. Aperuit il/
lis sensum ut intelligeret scripturas. **Qui-**
tā p̄ditio ē sensus duplicitas: q̄ erat scri/
ptus intus et foris: itus. s.p sensu spūalē:
foris xō p sensu īalem. **Et** fīm Grego.
intus scriptus est: qz instruit nos de reb⁹
in misteriis celestib⁹. fo/
ris xō īq̄tū instruit nos de rebus visibi/
libus. s.de rebus terrenis disponēdis et de
exterioribus actionibus. p̄ma scriptura p/
tinet ad cōfēplatiūs. secūda ad actinos:
Joh. x. Ingradiet et egradiet et. **Sexta**
p̄ditio est scripture x̄itas: qz erat scrip.
la. in eo car. et ve. Cōtinet em̄ lamentationes
scriptura et tristicias penitētiū: Jobelis. i.
Cōtertinint ad me in ieiunio et flētu et plā/
ctu. Et p̄tinet etiā carmen laudis et leticie
beator. Ps. lxxij. Beati q̄ habitat ī do/
mo tua: in seculo seculorum laudabūt te. **Septi-**
ma p̄tinet etrō tristicie et pene damnator: Luce
xii. Ibi erit flētu et stridōz dentiūz: Esa.
ii. Īe impio in maluz tē. **Octo** scriptura
sacra assimilat illi rote que describit in vi/
sione Ezechielis: que habeb̄ Ezech. i. vbi
dicit: Apparuit rota sup terra iuxta ani/
malia habēs q̄ttor facies: vbl.s. de sacra
scriptura sex conditiones tāgunt. **Nā** p̄mo
ostendit esse alta ex origine: in eo q̄ appa/
rit. **Nā** est hec est sc̄ia ex hūana rōne in/
uenta sicut alle sc̄ie: sed diuinitus reuelata
sc̄ mediante aliq̄ apparitione: et ideo dicit
apparuit. **Nā** traditio veteris legis facta
est ab angelo apparente ex persona dei in
mōte: fīm illud Act. viij. H̄ic. s. moyens mi/
sit deus p̄ncipem et redemptorem cui manu
angeli q̄ apparuit ei. Et infra. H̄ic est q̄ fu/
it in ecclesia in solitudine cū angelo: q̄ lo/
quebat ei in mōte sinat: et cū patrib⁹ no/
stris q̄ acceptit x̄ba vite dare nobis: reue/
latio etiā doctrine: p̄pheticē facta ē comu/
niter p̄ appazionē in somnio vel vistone:
fīm illud Hume. xij. Si fuerit inter vos p̄
pheta dñi in visione apparebo ei: aut per
sommū loquar ad illum. Eruditio aut do/
ctrine euāgeliæ facta ē ex grā xp̄i in carne
apparuit: fīm illud Tītu. ii. Apparuit grā
saluatoris nři oib⁹ boib⁹ erudiēs nos tē.

Et ideo de sacra scriptura dicit q̄ appa/
ruit: qz q̄uis ea q̄ in sacra scriptura tradū/
tur vi sūt m̄ysteria fidei nō h̄nt apparentiā
sive evidentia rōnis: qz fides ē argumētū
rex nō apparentiū: vt dī Heb. xj. habēt tā
apparentiā et certitudinem adhesionis: qz
plus videt theologo q̄ debeat credere il/
la q̄ in sacra scriptura tradunt et indubita/
bilius eis inheret q̄ his q̄ fin rōne appa/
rent. et hec ē apparentia fidei: de q̄ dī Sap.
Apparet aut̄ his q̄ fidē habēt in illum.
Hāz solis dei fidelibus appetit scriptura
sacra esse indubitabilis apud q̄s ut dictu⁹
est supra: maior ē huīus scripture aucto/
ritas q̄ om̄is humani ingenij p̄spicacitas.
Secundo ostendit esse p̄fecta ex similitudi/
ne: qz assimilat rote. Apparuit inq̄t rota.
Rota em̄ habet figurā et motū circularē et
vtrig p̄obs attribuit quandā p̄fectionez.
Nā figura circularis p̄fecta ē: qz ex nulla
pte p̄t ei fieri additio qd̄ etiā competit sa/
cre scripture q̄ nihil p̄tinet supfluū ant mi/
nus q̄ expedita hūane salutis: ideo ei quā/
tu⁹ ad hoc in hac vita nihil addi oportet.
Apocalyp. vli. Si q̄s apposuerit ad hec
apponet deus sup illū plagas tē. **Item**
motus circularis p̄bat a p̄bo inter oēs
motus p̄fectio. **Nā** finem p̄iungit p̄ncipio
qd̄ etiā sacra scriptura facit: dū deū omni/
um et p̄x p̄ncipiū et finē esse ostendit. **Alii** et
ex p̄sona dei dicit: Ego sum alpha et ō p̄n/
cipiū et finis. Et de hac similitudine rote
dicis in Ps. lxxv. Vox tonitruī tul̄ rota
Vox em̄ tonitruī dei ē māifestatio sue ma/
gnitudis: de q̄ dicit Job. xxv. Tonitruū
magnitudis eius q̄s poterit intueri: et hec
manifestatio fit in rota. i. in sacra scriptu/
ra. **Alii** Slo. hic sup Ezech. dicit q̄ rota di/
cis sacra scriptura q̄ ad audidores oī parte
voluit inter prospera et aduersa. **Tertio**
ostendit esse p̄nēa ex vītione. **Alii** dicit ro/
ta vna q̄uis em̄ duo testamenta p̄tinat:
tū sic inuicem p̄nēunt: vt vnu et idem v/
dean̄ p̄tinere. Et ideo nouū testamentum
includit in veteri fīm Bern. sicut figurā
in figura et ecōuerso. **Unde** Ezech. i. dicit:
q̄ aspectus earuz et opera quasi sit rota in
medio rote. Slo. i. nouū testamentū in ve/
teri. Abi nota q̄ scientia sacre scripture de/
cis vna triplicer. s. vnitate attributionis
in quantū omnia que p̄siderat q̄z q̄ inter/
se diversa sunt: tamē omnia p̄siderat p̄ at-

Liber septimus

tributionem sue relationem ad vnu. s. deu-
puta iniquitatu referunt ad ipm vt ad pni-
cipi vel finem et hmo. Item est vna vni-
tate luminis cui innitit; quia in omnibus
innitit eidem lumini sup naturali. s. fidei q
est sicut quedam impatio diuine scientie q
est vna et simplex omnium. Item est vna
vntate rationis; quia omnia considerat sub
vna formali ratione. iniquitatu sunt diuinis
tus reuelata. Quarto ostendit esse ne-
cessaria ex transgressione; qz super terram il-
lam. s. fm Grego. cui dictu est: Terra es et
in terra ibis. Omnipotens enim deus super
corda peccantium legem posuit. s. sacre scri-
pture que dicitur lex; quia preceptis et docu-
mentis salubribus mentes ligat ne transgre-
diant peccando. Apostolus. Lex propter
transgressores posita est. vel dicit esse super
terram; quia super terrena mentes eleuat;
du eas ad templandum et diligendum cele-
stia inflamat; fm illud Colos. iii. Que sur-
sum sunt sapientie non qz sup terram. et Mar-
thae. vi. Molite thesaurizare vobis thesa-
ros in terra tecum. Quinto ostendit esse co-
grua ex ordine; quia iuxta animalia. con-
gruus enim ordo humanae doctrine est ut q
sensibilia erudit de intelligibiliis. Ma-
nis nostra cognitio fm Pbm oritur a
sensu. vnde rota diuina scripture dicit se-
si iuxta animalia. i. iuxta sensum; quia sen-
situ cognitio propria est animalium. Tra-
dit est diuina scripture communiter nobis
spiritualia sub quibusdam sensibilis signis
et similitudibus. vel quia homo fm Apo-
stoli pmo est animalis. i. parvus et imper-
fectus; deinde spiritualis grandis et perse-
ctus in gratia. Aliquando rota diuina scri-
pture dicit eleuari fm spiritum; fm illud
Ezech. i. Quocumque ibat spiritus illu eum
te spiritu et rote pariter eleuabat sequen-
tes eum. Aliquando vero dicit stare vel ap-
parere iuxta animalia; quia. s. diuina scri-
ptura et scit spuiales de sublimibus erudi-
re; fm illud. i. Corinth. ii. Sapientiam loqui
natur inter perfectos. Et iterum ibidem: Spi-
ritualia spuialibus compantes. et scit etiam
animales et parvulos senioribus enutrire;
fm illud. i. Corinth. iii. Tantum parvulus
in Christo vobis potum dedi. et ideo sic iux-
ta spiritu eleuat spuiales; qz tñ fm Iram non
debet animales; Roma. i. Sapientibz et in-
sipientibus debitor sum. Ezech. i. Cum am-

bularent aialia ambulabat pariter et rote
fuxta ea. Sexto ostendit esse distincta in
effigie; qz hñs quatuor facies; et dicit habe-
re sacra scripture quatuor facies. i. quatuor sen-
sus; qz maxie in facie bovis sensus viget; et
sunt in ea quatuor distincti. s. vistus in oculis au-
ditus in auribus; odoratus in naribus; et gustus
in ore. tactus at non est distinctus ab alijs in
alij organo. Quatuor ergo sensus scri-
pture sunt historicus sive litteralis; tropo-
logicus; amoralis; allegoricus; et anaagogicus.
Uel dicit habere quatuor facies; qz p quatuor
mündi partes est predicata; Gen. xxvii.
Dilataberis ad orientem et occidentem; meri-
diem et septentrionem. Uel qz quadruplicis tra-
dicta est. s. p legem; p prophetas; p euangelistas;
et apostolos; vt dicit Greg. sup Ezech. Vte
scriptura sacra assimilat illi volumini; qz
describit in visione; qz habet Zach. v. Ad
di et ecce volumen volans; longitudine eius
viginti cubitorum; et latitudine eius decem cubi-
torum et dicit ad me; hec est maledictio qz egredit
super faciem omnis terre. Hanc enim vi-
sionem Gregor. exponus dicit: Quid est
volumen volans nisi scriptura sacra; que
du de celestibus loquit ad superiora men-
tis nostre intentionem lenat; qz du illa su-
pra nos est conspicimus; et attendere et
occupare de uitamus. Que latitudinem
cubitorum decem; longitudinem vero viginti te-
nere prohibet; qz latitudine operationis nostre
simplyca est; et longanimitas spei in duplo ten-
dit qz p bono opere; et huius reges mentis; et
illuc gaudia eterna et perparant attestate veri-
tatem. Si quis reliquerit domum vel agros et
centuplum accipiet virtutem eternam possidebit.
Matth. xix. Et etenim enim numerus decies
multiplicato denario fit perfectus. Hic ita-
qz centuplum accipit qz si nihil habuerit ipsa
in perfectione mentis iam in hoc seculo ha-
bere nihil querit; qz ergo p hac duplo pro-
simple nobis reddit; recte hoc volumen p
viginti cubitos in longitudine tendit qz p
decem dilata. Sed qz hec sacra ipsa eloqua
ad eternam damnationem sunt eis qui illa
vel scire nolunt vel certe sciendo temnunt;
recte de his volumine dicitur: Hec est maledic-
cio que egreditur super terram. Ita scrip-
tura sacra assimilat illi libro de quo ha-
bet in visione Job: Apoc. x. ubi dicitur:
Abi ad angelum dicens ei ut daret mihi
librum et dixit mihi: Accipe librum et deuora-

Pes mi

na facit in anima

dicit in visione be-

ne Apocalyp. viii.

De visionibus et somniis

Alii et faciet amaricare ventre tuum: sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. In hac siquidem visione ostenditur: quod liber sacre scripture primo requirit discipulum vel lectorum expeditum, et ideo dicit: Abi se a curis mundi vel carnis quoque se occupatio impedit et studium et fructus sapientie. Sollicitudo enim scilicet et fallacia diuitiarum suffocat verbum: Matt. xiiij. Nec requirit auditorem deuotum qui non tam lectionem quam ordinem sacre scripture intelligentiam querat. Unde dicit: Abi ad angelum, i.e. secundum dicens ei, sicut orando ut daret mihi liberum, intelligentiam scripture: Sap. viiij. Optauit et datus est mihi liberus: inueni et venit in me spiritus sapientie. Item regit hominem studiosum. Primo ad capiendum, scilicet doctrinam sacre scripture quam capere debet audiendo et legendo: Apoc. i. Vtius qui audit et qui legit verba prophetie, i.e. libri huius. Optaret esse studiosum etiam ad audiendum, sicut in memoria. Unde dixit: et denora illum, sicut memoriam commendando et opere implendo: et hoc cum quadam audirete quod nota in verbo deuorandi. Item requirit hominem vigorosum quod propter amaritudinem seu laborem qui est in dilectione suae intelligentie vel implendo non omittat eam: quod sicut ex una parte videatur esse difficultas et amara: ita ex alia est dulcis et sapida. Est enim difficultas ad intelligentem et amaram, i.e. penosa ad opere implendum. Et ideo dicit: Faciet amari, venit tuum: id est carnalitatem sive humanitatem tuam que est mollis et fragilis. Et ideo que est et penosum scripture monita implere. Facit etiam liber divinae scripture amaricare ventre anime, et mente in quantum ducit hominem in cognitionem, propter defectum de qua amari casat. Deducit etiam in contemplatione diuinorum et celestium: et quanto sit dulce quam intus visiderit: tanto in amaritudine virtutis omnia quae foris sustinet. Sed ex alia parte scriptura dulcis est et sapida. Unde subdit: Sed in ore tuo erit dulce tanquam mel: quod sicut sacra scripture sit difficultas ad intelligentem et penosa ad implendum: sed est delectabilis ad predicandum: Ps. cxvij. Et dulcia fauicibus meis eloqua tua super mel ori meo. Ca. XXXI.

Pes multa bona facit in anima. Et hoc ostendit in visione beati Iohannis: quod scribit Apocalyp. viij. Vbi dicit quod secun-

dus angelus tuba cecinit: et mos magnus igne ardens missus est in mare: et facta est tertia pars maris sanguis: et mortua est terra pars creature: que habebat animas in mari: et tertia pars nauium interruit. Secundus angelus est spes que est secunda deus theologica: hec tuba canit quod penitentia ve- niat, promittit: et tunc mons magnus, i.e. animus sublevatus: igne ardens, i.e. charitate seruens mitit in mari, i.e. in amaritudinem timoris et doloris: et tunc fit tertia pars maris sanguis: prima pars est amaritudo timoris: secunda dolo- ris. Ex his duobus aliquantum sequitur tertia secundum amaritudo desperationis: sed haec oīno excludit securitas speciei et querit in sanguine, i.e. in penitentia asperitatem et carnis mortificati onem. Nec prima pars eorum quod habet animas in mari est timor pene mundi: secunda timor purgatorij: tertia timor pene inferni: et hec mox: quod hunc timorem spes salutis excludit. Item prima pars namque humane metis sunt cogitationes necessarie quod sunt circa illa que sunt de necessitate salutis. Secunda pars sunt cogitationes perfecte quod sunt circa opera supererogationis quod non sunt de necessitate: sed de perfectione. Tertia pars sunt cogitationes vane circa vanitatem: hec tertia pars inter- rit cantere tuba secundi angelorum, i.e. spe, promitte te veniam et miseri ordina dicit: Ps. xlviij. In spiritu vehementi conteres naues tharsis: id est cogitationes querentes vana huius mundi.

Psalms: XXXII

Resistimans illis rotis quod describuntur Eccl. j. ubi dicit quod statura erat rotis et altitudo et horribilis aspectus et totu[m] corpus plenum oculis in circuitu iporum et tuorum. In quibus verbis quoniam conditio nes spirituum virorum exprimuntur. Prima est rectitudo iustitiae: quod figura in statura rotarum: quod enim stare dicimus: id quod firmum est vel rectum. Non enim dicimus stare ille quod iacet vel ille quod vadit. Ideo statura importat rectitudinem et firmitatem: quod duo competunt spiritibus viris, i.e. his quod spiritu dei aguntur, i.e. rectitudo opis: sum illud Ps. cxliij. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: et stabilitas voluntatis quod est ex robore spiritus sancti: sum illud Ephe. iiiij. Det nobis corroborari et spiritum eius in interiori hominis. Hoc enim stabilitas robur gratia spiritus sancti facit: Heb. xiiij. Optimus est gratia

B

Liber septimus

Stabilire cor. Et de hac statuta spiritualis viri dicit Lant. vii. Statuta tua assimilata est palme q.s. directe crescit et diutissime vivit. Secunda est promptitudo obediens: quod as similari rotis. Nam sicut rotas vndeque est para ad motu: ita spiritus viri sunt in oibz: parati ad obediendum: sicut illud Ps. lvi. Propterea cor meum deus paratus cor meum. Hanc promptitudinem obediens facit spiritus humilitatis q. est itus i. eis. Unde dicit Eccl. i. Cum entibus ibat et cum statibus stabat: et cum eleutatis a terra pariter eleuabantur et rote quietes erat: quod spiritus vite erat in rotis. Tertia est altitudo sapientiae: s. in contemplatione celestium et diuinorum. Unde dicit q. altitudo erat rotis. Nam sapientia est considerare altissimas causas: ut dicit Probus in. i. Metaph. Esai. xliii. Extol te super altitudinem nubium: et rex mutabilium: quod nubes maxime sunt instabiles et perinde transmutantur. Quarta est trepidatio vindictae. Semper enim aut perpter operum aut delicta peccata etiam pia ex ira distracti iudicis in se feriri metuuntur: et eterne gehenna supplicium formidando attendunt. Unde dicit et horribilis aspectus: ubi Gregorius. Horribilis aspectus est terror gebenne q. sine fine reprobus crucis: et semper in cruciatus conservatur. Unde tanta est illius pene acerbitas et profunditas qd est horror non solu sustineturibus sed etiam aspiciensibus: Job. x. Terram temerosam et operam mortis caligine: terraz misericordie et tenebrarum ubi umbra mortis et nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Quinta est circumspectio prudentiae: quod totum corpus plenum erat oculis in circuitu spirituum: et tuorum. Per istos enim oculos intelliguntur cautela et circumspectiones prudenter: quibus sancti et spiritus viri tanquam vere praudentes in oibus abudant. Nam spiritus hominis dicitur oia: et isti oculi dicunt esse in circuitu: quod diabolus nos suis laqueis vndeque circumcircuit: propter quod dicit Petrus: et tanquam leo rugiens circuit quod est deo retrorsum: Ideo enim ex eo pte necessaria est cautela. Sed ideo dicunt esse in circuitu spirituum quatuor: s. aliam: sicut Gregorius. super Eccl. hominis. vii. circa principia. vel spiritus quatuor: s. facies. Nam supra principia et apparuit rota una habentes quatuor facies q. videbant q. et tuorum rote: quod s. sancti viri principes in quatuor partibus habent caudulas et circumspectiones: s. retro circa eterram p. meoniam: ian. s. ad futura p. prudenter: s. dextris. i. ad propria p. despectu: s. sinistris. i. ad aduersa p. exercitu. Nam propria mundi respiciendo despicuntur: et aduersa ad virtutis exercitum suscipiuntur. Ut habet oculos retro: s. ad malam ne inficiatur: et ante: i. ad bona ne deficiatur. Gregorius corpora aiunt idcirco plena oculis deserviunt: quod sanctorum actione ab omni pte. circumspecta est bona desiderabiliter prondens mala solerter cauens. Est enim necessarium oculos habere ad malam: i. ad vitam: quod vita perenos se palliat sub specie virtutum. Nam superbia fingit se esse libertatem: amor fingit se humilitatem: et tenacia sine auaricia fingit se esse parsimoniam: prodigalitas fingit se esse largitatem vel misericordiam. Unde sicut dicit Gregorius. Hoc est labor osus ubi mens sanctorum invigilat: ne se ante eorum oculos mala sub honore specie abscondatur. Ita necessarius est habere oculos ante: s. ad bona ne deficiatur. Nam propter dum homo intedat ad quemadmodum bona: negligit quemadmodum alia: et ubi negligimus: ubi p. culdubio oculum non habemus: quod p. Luke. xvij. ex exemplo pharisei qui habuit oculos ad gratitudines dicens: Gratias ago tibi et. Id abstinentia: et ieiunio bis in sabbato. Ad misericordiam: decimas do omnium q. possit. Ad iusticiam: quod non sum sicut ceteri hominum iniusti: raptiores. Ad continentiam: et adulterium. Si ad meritis custodiem: i. humilitatem oculum non habuerit: quod se ceteris hominibus similitus Gregorius. Quid p. deest q. h. hostiis insidiatorum cimitas caute custodire si vnu foramen apertum relinquis vnde ab hostibus intertum. Ita sancti viri habent oculos et a deo xtris: s. ad beneficia ne officiantur. Nam valde cauendum est ne vnu homo primo suo p. deesse intedat inde magis ei nocet. Ut Apostolus dicebat in. Corinti. ii. Si cui aliquid nastis et ego. Nam et ego quod donau si quid donau. propter vos in persona Christi ut non circumveniamur a satanas: non enim ignoramus cogitationes eius. Ecce circumspectus magister sic donare: i. parcere voluit ut non dispiuceret nec scandaluz daret discipulis: quod sciebat q. satanas inde solet cordi alterius scandalum immittere vnu alteq. spiritus p. etatis negotiis fecisse: et ideo multum attendit est ut etiam bonus quod sit utiliter et cautele fiat. Ita debet etiam esse oculi a sinistris: s. ad scandala ne veniant: s. ex culpa sua: quis

De visionibus et somniis

est necesse sit ut veniat scādala. At tñ homini illi p̄ quē scandalū venit. Qd̄ intelligendū est de scādalo actuō qd̄ est ex culpa p̄pria s. vel bonū omittēdo; vel maluz angendo; vel studiose nocēdo t̄ hmoī. Sz de scādalo passiō qd̄ est ex culpa alterius nō est tñ curandū q̄ ppter h̄ bonū dimitrat; p̄cipue bonū ad qd̄ homo tenet si sine hmoī scādalo fieri nō posset. Ut dñs non curauit de scādalo phariseoz: t̄ tñ cura ut de scādalo gētīliū petentū ab eo tributū: ut habeat Matheb. xvii. **Lia.** XXXIII

Entatio occulū
tra in cordis cogitatione est sicut pollutionē somniū in dormitione. Dicit enim Heus. xxiiij. Si fuerit inter vos homo q̄ nocturno polluit̄ sit somniō: regredieb̄ eō castra t̄ non reuertet̄ p̄sūq̄ ad vel p̄z lauet̄ aq̄: t̄ post solis occasum regredietur in castra. In q̄bus x̄bis p̄mo intellige somniū pollutionē cū dīcet: Si fuerit inter vos homo q̄ noc. pollu. sit som. Nam sic dicit Grego. Nocturnū somniū est tentatio occulta p̄ quā turpe homo polluit̄ q̄ tenebrosa cogitatione turpe aliquid corde p̄cīp̄t: qd̄ tñ corporis ope non explet̄. Et causa quare aliqui sp̄iales viri talibus cogitationibus v̄l tentationibus molestant̄ est sicut Grego. dicit q̄ libenter se occupat̄ in aliq̄bus actibus terrenis etiā licetis qz cū v̄l in minimis terrena actio p̄ desideriū tangit crescente h̄ nos antiqui hostis fortitudine: mens nostra nō minima importunitate temptationis inquinat̄. Secundo p̄sidera polluti exclusionem cū subditur: Egredit̄ extra castra. Grego. Ignuz est vt qui immūda cogitatione polluit̄: indignus ceteroz fideliū societatibus arbitret̄: culpe sue meritū ante oculos ponat: t̄ ex bonoz se estimatione despiciat. Pollutū ergo eō castra exire ē turpi cogitatione laborante lese ex continentū compatiōe despicere. Tertio aduerte exclusi purgationē cū subdit̄: t̄ nō reuertet̄ q̄sūq̄ ad vespere lauet̄ aq̄. Grego. ad vespere aq̄ abluit̄ cuz defecū iūlū p̄spicies ad p̄nū lamēta queritur: vt steribus diluat̄ oē qd̄ alaz occulta inq̄natio accusat. Ps. xxix. Ad vespere de morabit̄ fletus: ad matutinuz leticia. Et hinc ē q̄ Leuit. j. mandatū fuit q̄ mēbra hostie in frusta p̄scisa t̄ caput t̄ cūcta q̄ ad.

herēt̄ iecori ligne cōburerent̄. Pedes x̄b̄ t̄ intestina p̄us aq̄ lauarent̄. Ista hostia ē homo q̄ seip̄m offert ad seruitū dei cuins mēbra tūc occiduntur in frusta cū eius vite oga sunt x̄tūlū distinetā. Et tūc sup̄ ignē ponunt̄ q̄n cū feruore amors t̄ denotiois deo offeruntur. Caput aut̄ t̄ ea q̄ iuxta iecur p̄tinētur incēdimus cū in sensu nostro quo oē corpus regitur atq̄ in occultis desideriis flāma divini amoris ardēt̄. Pedes aut̄ quæterā tangūt̄ sunt terrene occupationes. Intestina x̄b̄ in q̄bus stercora portat̄ sunt cogitationes immūda. Unde Grego. Cū cogitationes nostras immūda cogitatione inq̄nat̄ qd̄ aliud q̄ intestina hostie stercus porat̄. Habet ergo pedes t̄ intestina ille q̄ dū terrenū aliqd̄ agit nōnulla etiā illicita in corde p̄spicit: h̄z hec vt cōburi debeant lauētur: qz nūmīz necesse est vt ante immūdas cogitationes timoris flesus diluat̄ h̄z in acceptiōe sacrificij signus amoz incēdat: vt tāto suauius in p̄spectu sui spectatoris ardeat: q̄zto cuz ei assistere cepit: nil terrenū secū vel lubricuz in actu sue orōnis iponit: vt dicit Grego. Quar to nota purgati reuersionē cū subinferet̄. Et post occasus sol regredietur in castra. Tūc sol occūbit cū ardorū temptationis p̄ la chrymas p̄nū deferueret̄. Et tūc qd̄ pollutus fuerit ad castra redit̄: qz tūc in societate bonoz p̄fidit̄. Usi Grego. Post aquā q̄p̄ pe occūbēt̄ sole ad castra reuertit̄: q̄ post lamēta p̄nū frigescit̄ flāma cogitationis illicite ad fideliū merita p̄sumēda repaet̄: vt tā se a ceteris lōge esse nō existimet qui inūdū se p̄ habitū intimi ardoris gaudet. Ille tertio triplex est q̄ describit̄ in prima vīsio. Ecclieb̄ vbi dī: Aidi t̄ ecceveniens turbis veniebat ab aq̄lone: t̄ nubes magna t̄ ignis iuoluēs: t̄ splēdor in circūtu cī: t̄ de medio cī q̄slī sp̄es electri. Ubi p̄mo nota tētatiōis piculū et tēpestate ve niēte. sedo remediū ex splēdore circūlātē. tertio p̄mū ex electro apparēte. Periculū ostendit̄ triplex: sūm triplēcē tētatiōis gđū: q̄ p̄mū p̄tinet ad temptationē superbie cum dī: Ecce ventus turbī. ve. ab aq̄lone. Grego. Ventus est tentatio mentis: p̄pria au tem mētis tentatio est tentatio superbie q̄ h̄z coeclenare. Unde assimilatur vēto: qz sicut ventus eleuat corpora leuiā: ita superbia eleuat corda vanā: Job. xi. Ut van-

R 2

Liber septinus

in superbia erigit. Sed nota q̄ à vento flāte ascendunt: ex celeritate ruunt. Sic à superbia vel fortia blādiente extollunt: ea celsante corrūt et elidunt. Unde Job. xxx. Elenasti me et q̄si sup̄ ventū ponēt elisit me valide. Sz q̄z superbia est mētis nō solū elenatiua sed etiā prūrbatiua: ideo tentatio superbie vocat vētus turbis: qz sicut turbo obscurat et turbat aerē: si eriā ipa superbia obscurat et turbat mente. An Job. iii. No ceterū illā tenebrosum turbo possidet. Turbo possidet noctēcū superbie tentatio. Curat mente. Et dicit tenebrosum: qz oculum cor dis obscurat: Verū. de. xij. gradibus bū militatis. Superbia oculū mentis obscurat et veritatē obumbrat. Turbo autē dicitur: qz turbat. s. superbientis animū: qz facit ipm amarum: rancorosum: inquietum: Ps. xlv. Conturbati sunt montes. i. sup̄ bi. Hugo de sancto Victore in libro de arra anime. Signa superbie sunt claimor in locutione: amaritudo in silēto: dissolutio in hilaritate: furor in tristitia: hōstas in imagine: in honestas in actione: rācor in reprehensione. Et qm̄ ista tentatio est q̄si diabolus p̄pria: qz superbie vitium ab eo accepit initium: et ideo subdit q̄ iste vētus veniebat ab aquiloni. i. a. diabolus superbo. Ip̄e em̄ superbens dixit: Esa. xliii. Sedebit in mōte testamenti in laterib⁹ aquilonis: ascēdā super altitudinē nubū et similiis ero al- tissimo. Unde Hugo de sancto Victore dicit in libro p̄dicto. Superbia in celo nata est: sed velut in memoriā q̄ via inde cecidit: illuc postea redire nō potuit. Secunda tentatio est luxurie siue carnis. et hec vocat nubes magna: qz rōne offuscatur. Sicut em̄ nubes densa offuscatur aerē lumen solis intercipiendo: sic p̄cupiscēta carnis offuscatur mente lumen rōnī obumbrādo. An̄ de Grego. naçā genūs dicit: qz caro velut nubes quedā grossa se anime obiiciēs: q̄si derare cā diuinū lumen radios nō sinit: Ezech. xxij. Solem. i. rōnī lumē nube te gā. Aug. in libro p̄fessionum: Exalabat nebula de limosa p̄cupiscēta carnis et sca- tebra pubertatis: et offuscabat atq̄ obnu- bilabat cor meū: ita vt nō discernere fere- nitas dilectionis a calligine libidinis. Sz magna dicit rōne generalitatē: qz genera- liter q̄si oī boī inest pugna carnis. Mā oēs de carnis p̄cō p̄pagati sunt vñ oēs intra semetip̄os gerūt vñ certamina sentiunt: Grego. In B̄ mōdo cū nostris tentationib⁹ na- scimur: et caro aliquā nobis adiutrix est in bono operā: q̄m̄ seductrix in malo. Itē est carnis tentatio magna p̄tinuitate: bīe- ro. in ep̄la. Quocūz pḡimus nobiscū ini- micū. i. carnē portamus: et ideo pugna in- uitabilis ē et ostiua. Itē ē magna diffi- cultate: Aug. in q̄da sermone. Inter oīa certamina p̄planorū duriora sunt castitatis plia. Hā ibi ostiua pugna et rarioz ē victo- ria. Est em̄ ipa caro inimicus familiaris: de quo Boetius dicit: q̄ nullā pestis efficacior ad nocendū q̄ familiaris inimicū. Ter- tia tentatio ē auaricie: et hec ē a mōdo. t̄bec dicit ignis inuolūs: ignis. s. p̄p̄ in satia- bilē ardoz: qz sicut ignis nō satias lignis: fin illud P̄rouer. xx. Ignis nunq̄ dicit sufficit: ita nec auarus pecunijs: Eccl. v. Auarus nō iplebis pecunia t̄c. Inuolūs aut̄ dicit p̄p̄ implicationē. Multe em̄ sūt inuolūtōes et implicationēs hoīm auaroz: Job. vi. Inuolūte sunt semite gressūs eo- rū. Inuolūt em̄ se multis curis: mult̄ ne- gochjs: mult̄ petis. i. T̄tis. vi. Qui volūt diuiteo fieri incidit in tentationem et in la- queū t̄c. Secundo ponit tentationē reme- ra: qz splēdor in circuitu eius. Circūstat em̄ hoīez tentatiū ne a tentatione vincat tri- plex splēdor. s. splēdor scripture ipm̄ infor- mās: splēdor angelice custodie ipm̄ p̄for- tās: et splēdor diuine iusticii vincentis coro- nās. vñ. vñ. T̄m. iiiij. postē dicit: Bonū cer- tamē certau. Addidit: In reliq̄ repōsta ē mibi corōa iusticie. Esa. lviii. Implebit splē- doribus aīaz tuā. T̄rtio ponit tentatorū et victorū p̄mū: qd̄ de medio eoz q̄si sp̄s electri: d̄ me. eo. s. vē. nu. et ignis. s. ex te- tationē pugna trahit corone materia q̄ in electro signas. Vel in electro fin̄ Grego. s̄ gnificat rōps q̄ est tentator et victor p̄mū. Electrū em̄ sicut Greg. dicit ex auro et ta- geto: dū aut̄ miscent argēti crescit in clar- itate: aux̄ vero a fulgorē suo palecit. Si- dū hūanitas rōpi in maiestatē glaz exre- uit: diuitias a p̄p̄i fulgoris potētia se hū- nis oculū p̄pauit. Et ita in rōpo q̄si dū palle- cit aux̄ fulget argēti: q̄ electrū de medio rōps q̄ iā exiuit et triūphavit de pugna te- tationē. P̄e em̄ tentatus fuit a carne fame- scente: qz cū lemnasset quadraginta dieb⁹ et quadraginta noctibus postea elurūt. Itē

De visionibus et somniis

271

ab diabolo persuadente: quod accedens tentator dixit ei **T**em. Item a mundo allidente: cum ostendit ei oia regna mundi et gloriam eorum et dixit: **H**ec omnia tibi dabo. **S**ed tamen p̄ nos de omnibus triumphauit, et ideo hoc elector de medio hanc tentationem tamquam creptum induci tur in exemplu: immo etiam in primu sine in p̄ cui si ipsas tentationes vicerimus: ita ut ex hoc electio fabricet et moneta quod dabat in p̄ cuius laboris: et corona que reservat in primu vitorum: et letificabimur secundum et splendor auri: et insuper ex cādore argenti: quod tam ex visione deitatis quam humanitatis Christi delecebimur et resicemur in patria: ut dicit Aug. sup illud Job. x. Ingressus et egrediebas te p̄ pacia inuenier. **T**unc fētā et impugnat nos diabolus aliquis de vana gloria: aliquis de subbia: aliquis de inuidia: aliquis de luxuria. Et hec pugna tentationum figuratur: ut exprimit visione somniū quod habetur Danielis. vii. vbi dicitur quod Daniel somniū scribēs bene sermone comprehendit: summatisque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte et ecce quatuor venti pugnabant in mari magno: et quatuor bestie magnae ascendebant diversè inter se. **P**rima quasi leena: et quasi alas habebat aquile aspiciebat donec euulsa sunt ale eius: et sublata est de terra et super pedes quasi homo stetit: et cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis visu in pte stetit et tres ordines erant in ore eius et in dentib⁹ eius: et si dicebant ei: Surge comedere carnes plurimas. Post hoc aspiciebam: et ecce alia quasi pardus et alas habebat auis quatuor super se: et quatuor capita erant in bestia: et potestas data est ei. Post hoc aspiciebam in visione noctis: et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis dentes ferreos habebat magnos comedens atque cominuas et reliquias pedibus suis percussas. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam: et habebat cornua decem. **P**rimus ergo ventus est ambitionis tentatio: quod flat ab origine. et ab originis nobilitate quod frequenter est ambitionis occasio. Bestia autem hoc statu excitata subbia est que est quasi leena habens alas aquile que sunt sublimitas et potestas. Et hec bestia tunc euellitur quando homo superbus a statu suo deiecit. Et tunc hec bestia stat super pedes suos: quia tunc iam non stat: vel in equo: vel super alios homines: et cor eius datur ei: et vera cognitio

sue fragilitatis et utilitatis. **S**ecundus ventus est tentatio inuidie quod flat a meridie quia de prosperitate bonorum dolet inuidia. Est enim in regione meridiana abundantia bonorum. **B**estia hoc statu excitata est dextra corpora lingua que bestia est similis visu qui libenter mel comedit: quia dulce est in ore inuidi mala de alijs locis. Unde delectat inuidus cum videt aliena mala: sic dolet et tristitia cum videt aliena bona. **J**uxta illud Horatius poete: Inuidus alterius rebus macerabit opimis. propterea est ei dulce loqui de malis primi. **H**ec bestia in pte stetit: quod in uidus quisque hominem in pte laudat. **T**res ordines dentium habuit: quod inuidus habet tres modos detrahendi. scilicet mala augendo: bona minuendo: et indifferenter vel dubia pertendit. **T**ertius ventus est tentatio luxurie flas ab occidente. id est carne iugiter ad occasum sine morte tendet. **Q**uotidie enim appropinquamus morti. **J**uxta illud: Omne quod est genuum tendit ad interitum. Bestia hoc vero excitata est carnis despiciencia que sumilis pardo est: qui est varius coloris propter varietatem desideriorum. **H**ec habet quatuor capita. scilicet: sanitas: pulchritudo et nobilitas. Et hec sunt ut ale milii quibus volat ad fordes carnales. **Q**uartus ventus flas ab aqua respectu crudelitatis quod est in potestibus crudelior quod est ceteri crudelior quod cetera comminuntur et zeulcat. **C**ornua eius sunt propria et satellites et nictus sine crudelitate quod est pulchritudine non pauciter saltat ac accusando ledere nuntiat. **Q**uia autem in predicto somnio dicitur quatuor vetus pugnabant in mari magno. **N**atura autem est quod mare somnitum sic dicitur somniorum interpres quos referunt ad regnos mutabilitatem: sic in predicto somnio Danielis vbi per mare gradus intelliguntur universale impium mundi. et per quatuor vetos pugnantes in eo: intelliguntur angelice praetores laborantes per ipsius impium et regnum mundi: ut exponunt Hesychius. Aliquis vero referit ad hominem prophetam. **A**hi dicunt somniorum interpres: quod si quis viderit per somnum quod in mari cepit pisces hamo inueniet divitias a rege finis rationis. et sicut si retibus per rectum obsequium ditabis ab eo finis rationis. **T**unc dicitur quod si quis somniet

R 3

Liber septimus

Secus litus maris ambulando lauet penses: apropinquit regi et gratia inueniet penes illum fin rōne ambulatiois et si mare intraverit usq ad femora et lauerit familiariter regi et letabit fin rōne ablutionis.

Iste dicunt quod si quis per somnum de Christo mare videat tranquillum: omen tristitia abiulet et gaudet. Quis vero referit ut dicunt mare somniatum ad horum aduersitatem. Nam si quis in somnio mare intraverit usque ad verticem sollicitudine et tribulatiois et necessitate maxima verabis per reges: terminabis autem hoc fin rōne absentie eius a terra. Nam si parvus distet minor: si multus vel venientior afflictio erit. **I**ste si quis somniet secus litus mari se ire et pedes inquinauerit tribulabitis a rege fin rōne inquamneti. **I**ste si rex per somnum videat mare turbatum turbabitur in regno suo. **I**ste quod in profato somnio Danielis dicitur quod secunda bestia est similis viso habebat in ore tres ordines, scilicet dentium. Rotundum quod fin interpres somniorum dentes somniati variis habent significacionem. Nam aliqui referunt ut dicunt ad principium vel regnum dignitatē: et sic accipiendo in hoc somnio Danielis: quod illa secunda bestia visus similis regnum perseruat: quod visus simile probabit propter patientiam laboris et partea et virtutis. Nam per pulimento sale vtebat et cardomomo sed assimilat visus non in toto sed in parte contra populū dei nihil crudeliter egit: tres autem ordines dentium habuit. ita principio tria regna, scilicet Persarum et chaldeorum. Et tres dentes ordines tres principes super cxx. satrapas habebat.

Quis vero dentes somniari ut dicunt communiter referunt ad sanguineorum somniantis varietatem. Nam duo dentes anteriores significant filios parentes seu fratres aut magis primos de sanguineis. Qui vero sequuntur anteriores quatuor sibosinos et remotiores cognatos. Caninus dens surmamētū dominus significat et generis hominum. Molares vero significant pueros: et supiores quidem masculos: inferiores vero feminū sexū. Passiones ergo dentium somnitate ad ipsorum sanguineorum referunt ad ueritatem. Nam si quis intuitus per somnum fuerit aliquis de anterioribus dentibus morueri ac denigrari ac scaturire verminibus: signat quod aliquis ex his quos diximus per anteriores dentes significari egrotabit: et si ali-

quae illo dentium viderit cecidisse morte, per pinchos de linea sanguinitatis. Si vero aliquid de dentibus que sequuntur anteriores videbit motu fore aut fractum aut aliqd passum: cladem signat alienius cognatorum predicationem. Si vero erutus videat portendit mortem. Si vero caninus dentem quod viderit fractum maior domus vel generis eius periclitabit. Si autem viderit cum denigrari vel vacillare egrotabit ille et tribulabitur. **I**ste si videat quod caninus deus elongatus fuerit in tunc quod impedit at comedionem et os claudere: maior domus sue et generis erit impedimentum cunctis et per bibitio: et non suscipiet correctionem cum dentis excessus habentis radice facile possit coegeri: hec dicunt somniorum interpretates. Sed ego interpretationibus talibus communis somniorum fidem esse ponendam non existimo: quod nulla ratio mihi claret quod huic somnio per imagines humanarum rerum eventus tales regulariter sequantur. Secus autem de illis somniis sentio quod diuina scriptura referit: quod hominibus ad eruditionem ipsorum a deo illa esse immissa nulli venire debet in dubio Christiano. Unde Job. xxvii. Per somnum in visione nocturna qui uiruit sopor sup homines et doinuit in lectione: tunc aperit aures virorum et crudens eos instruit disciplinam. **I**ste tentat diabolus homines multipliciter fraudulenter et instanter: quod ostendit Apocalypsi. vbi dicitur: Ecce draco magnus tuus habens capita septem: et cornua decem et in capitibus eius septem diademata: et canis eius trahebat tertiam partem stellarum celi et misit eas in terram: et draco fecit ante mulierem quod erat paritura: ut cum peperisset filium eius deuoraret. **I**ste draco diabolus est latenter animabus hominum insidians. Ipse enim dicit Leo vbi aperte seuit: sed draco vbi occulte decipitur: ideo duo sunt contra eum necessaria: patientia contra seuitiam leonis: et prudenter contra fallaciam dracoris. et per ista duo facti illudetur ei: Propterea. canticum. Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Dicitur autem Magnus propter potestate nocendi: principie quaz habebat in fine: Job. xli. Non est potestas super terram que competet ei. Rufus dicitur propter maliciam quam sanguinem et mortem hominibus ab initio situit: Job. vii. Ille homicida erat ab initio. Dicitur autem habere septem capita in capite suggestum: et in parta illuc possibiliter in parta illuc. **C**apitulo. **I**sta bona rivalis assimilans Rabi-

Ista bona
rivalis assimilans
omnium Rabon

De visionibus et somniis

272

bere comma decē inq̄tū inducit ad p̄ceptū et trāsgressionē decalogi. i. decē p̄ceptoꝝ legis dinine. Et in capitibꝫ eius septē dia demata, ppter septiformē tētationē p̄ quā victores eius coronantur. Sunt eū ut dicit Verbi. septē genera tētationū. Prima ē importuna q̄ p̄aciter insitit ut salte vin cat: Job. xiii. Mons cadēs defluit: et saxū transferit de loco suo lapides excauāt aq; zalluione terra paulat̄ sumit. Secunda ē dubia q̄ aīaz ambiguitatis nubibꝫ in uolauit: Job. xx. Logitationes in ee varie succedunt sibi: et mens in diuersa rapitur. Tertia ē subita que iudicū rōnis p̄uenit: Thresh. iiiij. Velociores fuerū p̄secuto res mei aīibus celi. Quarta ē occulta q̄ deliberationis p̄siderationē p̄terfugit. vñ Job. xiiij. Quātaſ habeo iniqtates et p̄ctā seclera mea atq; dēlita mea ostēde mihi. Job. xlj. Quis reuelauit faciē indumenti eius: et in mediū oris eius q̄s utrākuit? Por tas vultus eius q̄s apiet. i. q̄s apiet oculas eius cogitationes. Quinta ē violēta q̄ vires aīe siue mētis transcedit: Job. xxx. Quasi rupto muro et apta ianua irru erit sup me: et ad meas miseras deuoluti sunt. Sexta ē fraudulēta q̄ aīaz seducit: Prover. xiiij. Est via q̄ videt homi recta: nouissima aut eius dicūt ad mortē. Septima ē op̄lea q̄ varijs vitijs simul impe dit: Job. xxixit. Procul odorat bellū exhortationē ducū: tululū exercitus. Se quis q̄ cauda eius. i. finalis int̄ēto ei⁹ vel simulata deceptio q̄ maliciā tegit sicut cauda tegit turpitudinē: Esa. ix. Prop̄ha lo quēs mendaciū ip̄e ē cauda trabēs tertiarū p̄t stellarū. i. reprobos q̄ nec sunt de parte innocentium nec de nūero penitentiū: sunt tū de nūero stellarū ppter lūcē. i. cognitio nē fidei quā habēt saltē informē. Et misit eos tractos et allectos in terrā. i. in amoē terreno: et plus ea q̄ celestia diligat. Se quis q̄ draco. i. ip̄e diabolus stetit. s. iesu santer insidiatus ante mulierē. i. aīaz q̄ erat paritura. i. ope impletura p̄ceptū p̄positi boni. Cū enī granida sit aīa in p̄ceptu boni. p̄positi: statū in partu illurgit diabolū: vt swpediat partū. Caplin: XXXIII

Tota homis spi
ritualis assimilat illi statue quā
omniauit labuchodonolor de

qua dicit Danielis. ii. Tu rex videbas: et ecce quasi statua una grandis statua illa magna: et statua sublimis stabat contra se et intutus eius erat terribilis: huius statue caput ex auro optimo erat: pectus au tem et brachia de argento. Porro venter et femora ex ere. Libe autem ferre: pedū autem quedam pars erat ferrea et quedam fictilis. Videbas ita donec absclusus est la pis de monte sine manibus: et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et cōminuit eos: tunc contrita sunt pariter ferrum: testa: es: argenteum et aurū: et redacte quasi in fauilla estiue aree: et raptā sunt a vento nullusq; locus inuentus ē eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et repleuit vniuersalē terram: hoc ē somnium. In hoc somnio satel descriptibit humane vite spiritualis varie tas. Primo quantū ad dignitatem conditionis: ecce statua grandis et. Secundū do quantū ad facilitatem corruptionis hu ius statue capit et. Tertio quantū ad difficultatez reparationis: videbas ita donec absclusus est lapis et. Dignitas conditio nis describitur: quia statua hec erat grādis sublimis et terribilis. Sic vita spiritu alis hominis iusti est grandis per fidem: Heb. xi. Fide moyses grandis factus et. est sublimis per spem: Danielis. iiiij. Proceritas siue sublimitas eius contigens celuz: scilicet per spem celestium. sed est terribilis hostibus p̄ charitatē: Lāt. vi. Terribilis vt castroy acies ordiata. Ordinans ei castra virtutū p̄ charitatē: Lāt. ii. Ordina uit in me charitatē. Uel grādis in actiua: sublimis in cōtēplatiua: terribilis in aduersarioz pugna: quā. s. h̄z in vtrāq; vita. Al magna ē eius correctio: sublimis eius re paratio: terribilis ē ei⁹ p̄ditio siue dānatio. ergo magnitudo statue in p̄siderationē cul pes sublimitas in p̄siderationē grēterror in p̄siderationē pene. h̄z sequit: Stabat p̄ te. Hec statua tūc stat ḥ bolez q̄s feditatē: infirmitatē et calamitatē mētis intuet: et q̄lis sit et q̄lis ēē possit ex h̄ ei ondit: Ps. xlix. Arguā te et statua ḥ fa. tuā. Secundo de scribit vite spūalis corruptio. i. casus mēt a sublimitate virtutū ad ima vitiōz cū dicit: Caput hūl statue ex auro et. vbi ostendit q̄ hūl statue p̄ma p̄s erat aurea: scđa argentea: tertia erca: quartā ferrea: quinta

R 4

Liber septimus

testes paulatim in veterius fit descelus: qz nemo repete fit turpissimus: s; gradati deficiendo: qz qz minima negligit paulatim deficit vel defuit. In auro g significat charitas qz ceteras virtutes super gredis sicut aurum ceteris metallis antefert. In argento veritas: qz argentum quo frequetiori visu atteris: reo vtiqz clarius reddit. Sic veritas vchementi discussione quo magis discutit eo melius commendat: sic et veritatis similia expletie visu quo tritioza sunt eo clariora. Charitatis ergo claritatē fulgor aurum exprimit que celestis desideriū igne flammescit. In ere simulatio res est: qz argentum invenit in sonis: s; tñ multū distat in p̄cio. Sic simulatio suauē dulcedinis cantū h̄z in sermone et suauiter reboat et dulcis resultat in ore: s; tñ p̄ dñm et exercitū demulcit exercitus: s; tñ p̄ illū et desideriū paler intrisecus. In ferro crudelitas. Ferrū em̄ cetera metalla cōminuit et domat. Usi quenam ter crudelitas violentiā designat qz resistentia qz p̄mit ut opprimat. In testa fictili fragilitas. Fictile em̄ de facili frangit: et ideo p̄ eā recte impatiētis fragilitas designat. Illi ergo habet caput aureū qz incipiunt a ferneti charitate: vt qz sunt spū ferentes in tribulationes patientes: et solliciti in opere: assidui in lectione: deuoti in orōne. Charitas et patiētis ē benigna ēnō inflata: si emulačiōnē qrit q sua sūt r̄. i. Cor. xiiij. S; tales aliquid ex auro in argentū mutant: qz refrigerante charitate opari ex hibitate sine bona deliberatione: s; multū infest int̄ vtrū: qz statum: qz aliud est opari bonū ex desiderio: aliud ex consilio: aliud opari cū magna delectatione: aliud ex sola deliberatione. Idec deditio adhuc ē bona. s. opari ex veritate: fin illud Job. iiiij. Qui facit veritatem venit ad lucē. S; p̄ma erat optimas. s. opari ex feruēti charitate: Apoc. ii. Scio opa tua et labore et patientia tua. s; haec aduersum te paucā: qz charitatē pristinam reliquistare ergo p̄nia et p̄ma opa fac. S; adhuc mēs negligētior facta ex argēto mutat in es: qz. s. bonū op̄ qd faciebat ex veritate ad laudē boīm resolutus postmodū actitat p̄ hūano fauore. Qui igit̄ blandū se exhibet in sermonē: benignū in facie: s; puerum in ope et voluntate. Iste pfecto obiecto argēto iam opaf in ere. Eris enim more suauis tinnit extrinsecus: s; voluntatis depravatione pallescit intrinsecus. T̄li dicis Apoc. ii. Scio opa tua: qz nomen habes qz viuas et mortuus es. S; deterior ē mutatio tertia: qz ex ere mutat in ferrum. Indum em̄ dū facti hoīs Ignominia reuelat: incipit sordeſcere et vilesceſe a quibus ante laudabat. Et tūc ē eos despetus irascit et indignat et detestat eos aliquā et in eo qz p̄t crudeliter psequit: qbus ētū poterat antea placere conabat: et sic es in ferrū mutat. i. levitas in crudelitate querit et mutat. Sequit q̄ta mutatio seu coniunctio ferri et teste: qz sic sunt p̄piti et audaces ad mala inferēda: sic post illa sunt pusillanimes et impatiētes ad tolerandū illata ut recte mirari possit quomodo cōuenire possit ferrū cū testa. i. tanta crudelitas cū tāta impatiētis. Ecce statua nostra in quale fine desinit: qz post caput aureuz plātas fictiles accipit: Thren. iiiij. Filii siō incliti amici auro primo quomodo reputati sunt in vasa teste. Sic ergo p̄z qz in capite auro intelligit deuotio: in mebris argenteis discretio: in ereis simulatio: in ferris indignatio. Item nota qz in capite intellegit int̄ētio qz totū opus in bonū vel in malum finem deducit: qz toru corporis capite regit. In pectoro vero consilium: qz ibi cor: latet: in brachijs opa: in ventre obsequiū cōpassionis: qz venter est tenerior pars corporis et velalementū ferioris: in femore humilitas que ad vilia et indigna inclinat. Femur em̄ pudendis subiicit: in tibis rigor severitatis: qz tibiae ceteris mebris ossa lōgiora et robustiora portant: p pedes necessitas vite. Pedes est terrā tangūt: et quātūcūqz mēs se ad celestia extendat sine hiūlū vite subsidiū necessitatē suā nō sustentat. Ergo p̄z qz p caput intelligit int̄ētio: p pectus deliberatio: p brachii exercitatio: p ventrem compassio: per femur humilitas: p tibiā severitas: p pedē necessitas. Vel p caput desideriū intentionis: p pectus studiū deliberationis: p brachii exercitatio: p ventrē obsequiū pietatis: p femur seruitū subiectiōnēs: p tibiā flagellū severitatis: p pedē subsidiū necessitas. Si ergo caput int̄ētio et aux̄ deuotio: qd alius est aureū caput nisi deuota int̄ētio: Si pectus deliberatio: brachii actio: argētum discretio: qd aliud ē pectus et brachia argētea qz similia et opa discreta: et si in vêtre co-

De visionibus et somniis

273

passo: femore subiectio: in ere simulatio: qd aliud est venter et femora erea nisi pie-
tas et humilitas ficta: et si p tibiā securitas:
p ferrū crudelitas: qd aliud in tibijs fer-
reis nisi severitas crudelitas: et si pes necessi-
tate: testa voluptatem: qd plāta testea nisi
supfluitas voluptuosa: pes ex pte testens
et ex pte ferreus describit: qz delicate mēs
nūc in eōn̄ odiū adducit: ignisq; restrin-
git: nūc xō cū tempa suppetit in eōn̄ lu-
yu resolutus. Est ergo vt p̄z ex dictis fulgor
capitis aurei deuota intentio celestis deli-
derij: claritas pectoris et brachij argentei
certitudo recti p̄silij et rectitudi operis cer-
tis ornatias eret ventris et femoris blandi-
mentū false pletatis et ficte humilitatis: ro-
bur ferre tibie rigor inmoderate discipli-
ne fragilitas testei pedis effrenatio super-
fluitatis. Caput itaq; aureū sancta deside-
ria faciūt pectus et brachij argentei: et cō-
silia et opa recta: ventrē et femur erē obse-
quia et seruitia fictaribias ferreas flagel-
la leua plantaz testeam subsidia delicata.
Tertio describit destructure vite repatio.
Sepe enī quē non corrigit manus huma-
na: peccit sua diuina vel inspiratio inter-
na. An de monte abscessus ē lapis sine ma-
nibus et peccit statuā tē: qz feroces et in-
duratas mētes potius corrigit inspiratio
divina quā corrigat flagella humana. Est
ergo lapis abscessus sine manibus timor di-
uinitatis inspiratus: in cui⁹ ietu statua dei-
cif. monstruosa vita pectoris destruit. An
de peccato statue et cōminutio cōpūcti cor-
dis ē p̄trito et humiliatio: et in pedibus. I.
In inferioribus statua concutit qn̄ mens
elata atq; pueria per spiritum timoris do-
mini ad iniq̄tatis et infirmitatis sue consi-
derationē reuerberat. et post qz ferrū p̄ci-
tis cetera p̄terunt. Tūc p̄trita sunt inq̄t pa-
riter ferrū te: ce: ar: et aux tē. Unde qz to-
tius boni fundamentū et humilitas: prius
erubescimus vera mala qz ficta bona. no-
tissime etiā vera bona eius sint imperfecta et
incōsummata. In ferri itaq; p̄tritione dā-
namus mala qz per iniq̄tatem cōminutus.
In testa autē illa qz per infirmitatem con-
traximus. Erits autē p̄trito est simulati bo-
ni reprobatio: in argenteis membris hoc
displacet non qz sunt bona: s̄z qz non sunt
optima. In aureo autē ope solū hoc est rep-
bensibile qz optimi opis inchoatiovisq; ad

debili finis terminū non p̄ducit. In argē-
ti itaq; p̄tritione boni opis imperfectio. In
auri xō p̄fractione arguit optimi opis in-
termisso. Sequit̄: et redacta quasi in faul-
lam estiū arec. Per estiū tempus fernor
spiritus: per aream spiritualis prudentia
significat fauille nigredo verecūdie est cō-
fusio. Has fauillas adhuc in p̄scientia ro-
leramus qz dñi de p̄critis culpis confusi
vel suspecti sumus. Ande peccata in faul-
laz vertunt: qz erubescimus in quibus de-
lectari p̄suemus. Sed flante vento faul-
le tollunt cum per spiritu sancti aspiratio-
nem reatus nostri formido ois suspis-
tio absovet. Elsa. xxviii. Projecti p̄ter
gum tuū omnia peccata mea. Sic peccata
pp̄bete erant in fauilla redacta quando
dicebat: Tota die verecundia mea ē me ē
et p̄fusio faciel mee cooperuit me: sed quasi
a vento rapta cum dicebat: Regratiando
et exultando: Buidic anima mea domino et
omia qz intra me sunt nomini sancto eius.
Sed raptis fauillis nullus eis locus inue-
nit: quia post impetratā veniā mens con-
tra simillimum corruptionum detrimenta in-
superabilis reddit: quia ad similem corru-
ptiā nec sensus decipit: nec affectus potest
corrip̄i. Sz nota qz lapis cōminutus statu-
am crescit in monte magnū et eminentē: qz
charitas p̄ augmēta p̄ficiens eleuat ad cō-
fidentiam immeasurablem: de qua dicit in Ps.
cxlii. Qui p̄fidit in domo sicut mōs siō
te. **A**lez vite spiritualis varietas deser-
bit in illa arbore quā somniauit idem Ma-
bucodonosorde qua dicit Danielis. iiiij.
Videbā et ecce arbor in medio terre: et lati-
tudo eius nimia: magna arbor et fortis et p̄-
ceritas eius p̄digē celii aspectus eius erat
vix ad terminos vñnerse terre: folia eius
pulcherrima et fructus eius nimius: et ecce
vñnerisq; in ea: subter eā habitabāt aia-
lia et bestie: et in ramis eius querensq; vo-
lucres celi et ex ea vesecebat ois caro. Si-
debam in visione capitib; mei sup stratum
meū et ecce vigil et sanctus de celo defecedit
et clamauit fortiter et sic ait: Succidite ar-
borē et p̄cidite ramos eius et excutite folia
eius et disp̄gite fructus eius et fugiant be-
ste qz subter eā sunt: et volucres de ramis
eius. Aerantib; germē radicē eius in terra
sinite et alligēt vinculo ferreo et ero in her-
bis qz foris sunt: et rore celi tingat: et cū fes-

R 5

Liber septimus

18 pars eius in herba terre. **L**ox eius ab humano comite et cor cere def ei et septem tempora mutentur super eum. In sua vigilius decretum est et sermo sanctorum et petitio donec cognoscant viuentes qui dominat excellens in regno hominum. Et cuiuscumque voluerit dabit illud et humillimum hominem constitutum super eum. **H**oc somnum vidi ego Nabuchodonosor. **D**escribis in sonnione hoc vita spuria triclericorum. **A**spido quantum ad statutum gratiae. Ecce arbor tuum. **S**ecundo quantum ad lapsum culpe. Et ecce vigil tuum. **T**ertio quantum ad remedium proprieatis. **C**erunam germen tuum. **Q**uantum ergo ad primum nota quod haec arbor magna est anima existens in gratia. et ipsa magnitudo arboris est immensum robur virtutis; magna arbor est qui fortia opera facit. In medio quod est terra; quia intima bona desiderat; altitudine nimia; quia de sublimibus subtiliter sentit. **N**ec est arbor magna ad bona agenda. fortis ad mala toleranda; perita ad sublimia contemplanda. **A**nde perititia eius cerealiter rabeatur; quod investigationis eius subtilitas celestia penetrabat. magna ergo in actionibus; fortis in tribulationibus; sublimis in investigationibus; vel altitudo nimia investigationis est presumptuosa que est causa scelusionis aspectus eius. **I**n fame seu non minus celebritas usque ad terminos vniuersae terre ut a bonis diligatur et a malis timeatur. Ergo in arbore notata virtus; in aspectu virtutis noticia. vel aspectus usque ad terminos vniuersae terre patet quando, proprieatis virtutis experientia nec in magnis nec in minimis latet. folia eius pulcherrima et fructus eius nimius; in foliis habet in fructu scientiam; in eius doctrina nam esca universorum in ea. Folia itaque pulcherrima sunt verba discreta. Fructus copiosus sensus eruditus multiplex intellectus. Esca universorum plena eruditio omnium discretarum admixtio singulorum. Folij est fructus vestitus; et verbis compostis sententia ornatus. Fructus bonus sapit et pascit; et scientia spiritualis per sacram admixtionem suavitatem reficit; folijs abundabat Job dicens: Qui me inquit audiebat expecta. **T**u. Fructu autem sapiens ille qui dilectus est. Nibi autem dedit omnium que sunt scientia tuum. Sap. vii. vniuersus dabit qui dilectus est grecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitorum.

sum; *Roma*, i. *Tel est fructus nimis sci-
tia curiosa;* *Ecc*. iii. In rebus supernacis
noli scrutari multipliciter; subter ea habi-
tabat animalia & bestie t^c. Per animalia
intellige mentes voluptati editas. Per
bestias mentes iracundas. Per volucres
accipe spirituales bonorum studioz & sancto-
rum desideriorum alis ad celestia volantes.
subter eam ergo habitabat animalia & be-
stie; eo q^m homini mentes p^o concupiscentiam
& iracundiam dissipante iuste quidem pmi de-
bent rigore discipline. Sed in ramis supe-
rioribus cōuersabantur volucres celestes; eo q^m
viri p^o plati & celestibus desideratis accē-
si merito debeant & auctoritate erigit & di-
gno honore sublimari; t ex illavelecebatur
omnis caro. Ex illo omnis caro vescit; eu-
ius virtutū exemplo omnes edificant; cuius
gloriosissimis omnies fouent; cuius bū-
ficijs omnes recreantur; cuius p̄siliis omnes
robozant & doctrina reficiunt. Tel p volu-
cres intelligunt subtiles cogitationes; p
animalia & bestias carnales affectioes. Per
arborē ergo ut dicta est accipimus robur
fortitudinis; p ramos opa & exercitus vir-
tutis; ex quibus ramis meritorum bonorum
fructus tempore suo colligimus. Rami ergo
volatilia celi suscipiunt; qz. l. bona opera ad
sublimes cogitationes deducunt sed subter
animalia & bestie habitant; qz. carnis impe-
tus deosium p̄mit: *Dpls*, i. *Corinth*, ix. La-
stigo corpus meū & in seruitute redigo ne
forte cū ali. p. lpe repro. esti. Debent ergo
aues. p tempore ad celestia elevari; t in eterni
tempore suspensi; t iter post sub-
limes volatus ad arboris sue ramos re-
uerti ibi immorari cogitationes cordis
ad morum operūq; suorum consideratio-
nem frequenter reuocare; eozum circu-
spectioni frequentius insistere. Secun-
do agit de vita spirituali quantum ad lap-
sum culpe cuz dicit: *Ecce vigil.* l. *angelus*.
Angeli enim vigiles sunt; quia ad nostrā
custodiam & protectionem impigne insistunt;
quibus somnus erroris & obliuionis cir-
ca nostram custodiam nūc surrepit. Et
sanctus vt intelligat angelus bonus nō
malus De celo descendit: quia huiusmo-
di sententiam de celo cognovit; t in terra
dispositus. Hoc enī est angelos de celo de-
scendere q; in summis discunt in terra dis-
ponere. Et clausor, t sic sit p. ar. Boni ani-

De visionibus & somniis

274

geli bona per seipso faciunt: mala autem p malos fieri pmittit. Unde angelus hic: quia recitudinis statum subuertere malum esse cognouit arbores pcedere noluit. Veruntamen quia hic vnius meritum vel uniuersitatis bonum exigere cognouit fieri pmisit. Unde q dicit arborem pcedite: pmissionem intellige non pceptionez. Unde non est p hoc spiritibus malis obedientia inuncta: sed licentia indulta. Et dicit q fortiter clamauit ut notetur distantia inter voluntatem sive intentionem spiritus boni et mali: quia nos fortiter clamamus cum longe positis aliquid innotescere volumus. Sed ex his accipe: quia nō possunt nos mali angeli p sua voluntate nisi accepta licentia qua pmittantur perturbare: alios qut nemo posset eorum impetum tolerare. Nam arbores succiderunt potuerint et voluerint: et tamē non nisi pmitti succiderunt: quia sine dei pmissione nil faciunt. Sed nisi arbor ista nimis alta fuisset et de sua virtute intymuisset: sententiam sucessionis nō accepisset. Arbor itaq succidit quando constante virtus tentationibus paulatim attenuat: tandemq funditus tollit: Ps. xxvii. Dereliquit me xpus mea. Succisa arbore rami pcedunt: quia virtute animi deficiente bona opera paulatim substrahuntur. Arbor succidit et rami pceduntur quādō virtus in occulto et virtutis opus deficit in aperto. Proximus igit subtrahit virtus animi postmodum autem substrahitur etiam facultas et occasio bene operandi. Et succisa arbores ramisq pcessis folia excutiunt: fructusq dispersuntur: quia deficiente virtutum pposito et virtutum exercitio prius gratia bene loquendi tollit: tandem etiam gratia recte intelligendi substrahit. Et recte postq deficit studium bone operationis substrahit facundia sermonis: quia scandalizare magis edificare audetes potest omnis castigatio vel exhortatio depravati pdicatoris. Foliorum ergo gratia excutit: quando ex suspitione fami prius habita facundia loquendi vel auctoritas amittitur. Fructus dispersuntur quando eius doctrina contemnit: que quis p sensus consilij utilis forsitan videatur: p prauum tamen vite exemplum facile conculeat. Fructus dispersuntur quando in fortuna variarū pcupiscentiarū in incurso ne studiū meditationis dissipat: et subtletas iustigādigz facultas cogitationū euagatione psumit. Sequit̄: Fugiat bestie q sub ea sunt. Hoc sit quando amissis virtutibz ramis et fructu psumit et honestate vite et auctoritate doctrine subiecti eius ip̄ obedientia detractat: et carnales qz eius malisteriū ptemnūt: volucres qz celi de ramis eius fugiūt: qz etiā spuales viri psonit eius declinat et infamia horrebit: Ps. lxxvii. Eloquist a me amicūt: proximūt et nos tos meos a miseria. Ad subter habitates bestie fugiūt cū vigore animi tentationibus exhausto iā nō valet mens carnales impietus cobiberet vel qlibet irronabilis desideria sub rōnī magisterio coercere. Alium quoq habitationē amittimus: cū sublimiū investigationi locanda spectacula fantasmata curssione turbati exercere nō valeamus. Vel in ramis suis inhabitates volucres celi arbor amittit: cum meditations suas circa assuetā mox suoz circūspectio, nē exercere tā negt. Contubernia talū volucris nos amissis sepius dolemus: cū cogitationes nostras ab inepta euagatione restringere nō valeamus. Tertio describit̄ vita spnalis qz ad remedium pntie vel diuina misericordie. Magna enim est admiratio dignum q diuina miseratione nec tales homines sepe funditus deserit nec post tā lapsum tantāq ruinā penitus destituitur: sed adhuc tales sepe ad correctionē expectat et ad penitentiā reseruat. Unde subdit̄: Verūtamen germē eius radicē finit in terra, si vnde possit itez reparari: et ad pristinam pulchritudinem reformari. Tunc arbor radicibus euellit quādō post ppetrata mala in desperationez pcipitat. Quasi est radices suas arbor amittit qz oēz corruptionē pdit et i desperationē cadit: ergo hoc ē huius arboris germē radicē post ruinā remanere: quēlibet post peccati lapsū pntie ppositū babere et penitē fructum de diuina pietate sperare: aliquādo post multa et maxima et diuturna mala aliquā spem vel ppositū resipiscendi amittit. An de subdit̄: Alliget viuelo ferreo et creo in herbz q foris sunt. Viciūlū ferreū et ereū ē pueritatis indomabilis cōfuetudo. In ferro nota audaciā: in ereptinaciā: in herbis bona infima et terrena. Quasi ergo in vinculo ferreo et herbis terre mēs depauata

Liber septimus

alligat qn̄ carnaliū voluptatum amore ex
praua consuetudine obdural. Ferrum em̄
quod cetera metalla domat audacia est q̄
neminē formidat. Unde qn̄ mēs suis des-
deriis audacter t̄ p̄tinaciter insistit: quasi
vinculo ferreo t̄ ero ligata existit: t̄ rōe
celi pfundat. i.e. subtiles suggestiones di-
aboli erroribus imbuat. Mā ex p̄tumelia/
rūz suaz eralatione tantā incurrit calig-
ne erroz: vt ci bonū malū t̄ malū bonū vi-
deat: ergo q̄ in herbis terre foris ligat: ro-
re celi pfundat: q̄ post deprauationē mor-
sensus deprauat t̄ multis erroribus fasci-
nat t̄ implicat. Sequit̄: t̄ cū feris ps eius
in herba terre. Ferre terrestri homines cru-
deles. Unde fere a ferocitate dicuntur: her-
be terrestri sunt oblectamenta vite. Unū cū fer-
ez ps eius qn̄ id qd̄ nō pōt p̄ industria fa-
tagit p̄ violentiā t̄ rapinā: cor ab humano
comutat qn̄ nulla compassione mouet vel
humanitatem. Itē cor fere accipit qn̄ spō
te scuit: t̄ gratis in aptā maliciā erumpit.
Motandū est aut̄ q̄ de hm̄i somnijs q̄
de arboribus apparet homib⁹ somnioz
interpret̄ dicit q̄ aliud signat rōne sitū:
aliud rōne pt̄u: aliud rōne fructū. De si-
tu aut̄ arbor⁹ exemplū adducit: q̄ si q̄s vi-
derit p̄ somniū arbores ortas in mari aut
petra aut̄ alijs locis q̄ nō recipiūt arborū
germinatione: viroſ in consuetoz habituū
in loca illa intraturos p̄stoleſ fm̄ rōnenī
multitudinī arbor⁹. De p̄tibus q̄z arborū
exemplū adducit dicētes: q̄ somnia q̄ de
arboribus apparet ad hominū ūditiones
referunt: q̄ robur trunci q̄d̄ in altū por-
gil ut dicūt orōne signat. stipites aut̄ sive
rami ad folia referunt: fructus aut̄ refe-
runt ad fidē et diuitias: s̄ folia ad sensuz.
Mā in somnio folia q̄ bene vident virere
t̄ bene narrare rectitudinē sensus signifi-
cat: languida x̄ labētā succoq̄ destitu-
ta sensus, p̄tendūt imbecillitatē. De fru-
ctibus aut̄ dicūt q̄ aliud rep̄sentant rōne
saporis: aliud rōne téporis: aliud rōne ar-
boris. Quantū em̄ ad sapoze dicūt q̄ om-
nes fructus acetosū t̄ stiptici in somnio vi-
si referunt ad malū euētūm. Unū si alicui vi-
deat in somnio q̄ colligat ex palmeto fru-
ctum acerbū tribulabīt t̄ cruciabīt fm̄ rō-
ne excerpti fructus: eo q̄ stipticus sit. Itē
si q̄s arborē oline cōplexus fructus excer-
p̄soriat: viroſ hilari ac mīlē amaritudinē t̄

Ec visionis
in gloriis magnis capi-
tum est. quod nescio nisi ab
imperatore datur. caput detin-
it mortalitate carnium.
et corpora hactenam
in ignis intime fabri-
camentis complicito.
subiungit. ut de capo
originis. ut de capo
et si hanc carnem nullam
ad lapsum culpo-
natur. ut de celo in terra.
ut de celo in terra poterit
deus qui carnes hanc
ad pedicula. ipsi enim
qui amos pedibus
sunt fine gladiorum
decollationis. cõtem-
perat. ut de terra inheret via
ab omnibus rebus terrenis
ut sic hanc in aliis
apportionis sine pectore
et in aliis. ut de humiliis
et in aliis. ut de exaltatis.
ut de declaratione
et in aliis. ut de exaltatis.
ut de amariora. ut de ac-
cedentia. ut de exaltatis.
ut de exaltatis. ut de exaltatis.
ut de exaltatis. ut de exaltatis.
ut de exaltatis. ut de exaltatis.
Sed pro purificante
et mundu brevis. Non a
profecta. Sed pro pectore
et pro partitione et
in alius. ut de exaltatis.
et de exaltatis. ut de exaltatis.
Tributes p
ab omnibus sine lepte. quibus
et quod habet finis. et
et videt sommam
et calmo.

De visionibus et somniis

275

me est velut quoddam vas magnum capax quoddam/
mo omnium, unde Iohannes dicit: quia alia est quodammodo
omnia. Quia enim capit per sensum vel intellectum:
immo est quodammodo capax deit: unde nihil mi-
nus deo ea implere potest. Sed est homo quasi
linceus propter mortalitatem carnis: quia lin-
teis mortuorum corpora hactenus involue-
bantur. Item quatuor initios submissum, id.
quatuor elementis compositum. Sed de ce-
lo in terram submittitur: quod de celo spiritus: caro
de terra originatur. Tunc vero de celo in ter-
ram submittitur cum spiritu carni unius. **A**tel de-
scribit hunc quantum ad lapsum culperet eo quod
vas submittebat de celo in terram, id est gra-
in culpam, vel de celo in terram petro submit-
tit: quod dimisso spiritu carne sequitur: et ideo
sunt in eo quadrupedia. Igitur luxurie: quod
petrum carnis quasi quatuor pedibus gradit:
quod si quatuor acribus sine gradibus perficitur.
suggestione: delectatio: consensu: et opere.
Terre serpentes qui terre inherentur ventre, id est pec-
cata anaricia abusus rebus terrenis inher-
emus in te. **T**erre volatilia qui in altu volant
per signant appetitus sive petram superbie.
Tertio describit status pueri: quod facta est
vox ad eum: surge. sed a pueris auaricia qui insi-
ma petit: occide delectationes luxurie qui
in carne vivuntur duca. id est appetitus
superbie qui pterne se erigit. Hoc quod superbus
iustus quisque iactanter se commendat et despici-
t ceteros et ostegi renuit humili penitenti-
ti sic phariseus qui dicebat: Non sum sicut hic
publicanus. Subdit: Nunquam manducavi
omne comedere et imundum. Hoc huius iactantia repromovit
eum Act. x. Quod de purificauit. sed quod pueria
tu non comedere et imundum diversit. Nam pueria omne
imundum purificauit. Nam pueria necessaria est
triplex. sed in corde per tritionem: in ore per gemitum
onere: in ope per satisfactionem. Et ideo addidit quod
hoc factum est per te. Et talis pueria etiam in ce-
lo acceptata et approbata. Nam subinfertur et
stat recipit et vas in celum. **A**tel hic dicit: quod
talis pueria ianuam celi aperte et ipsum penitentem
in celestem gloriam finaliter introducit.

Capitulum: XXXV

Virtutes principales sunt septem: quibus septem vi- tae opponuntur: quod per se omnia pharaonis qui habebat Hen. xli. ubi dicitur quod pharaoh dormiuit et vidit somnum: septem spiculae pullulabat in culmo uno plene atque for-

mose. Alioquinque totidem spiculae tenues et percutiente
vredine oriebant deuocantes oculum per pul-
chritudinem. Per septem autem spiculas plenas
potest intelligi septem virtutes. **P**rimo propter nu-
merum: quod septem erant spiculae: et septem sunt virtu-
tes aie principales ad quae cetero reduciuntur. So-
 tres theologicae: et fides: spes et charitas.
Et quatuor cardinales: et iustitia: et tempera-
tia: fortitudo: et prudenter. **M**aria fide ordinat
rōnalis: spes confortans: iustitiae: charitate or-
dinata: temperantiae: gubernatrix corporis: iustitia regis mundus: fortitudine
vincit diabolus: prudenter dirigit et perficit
omne opus. Est enim prudenter secundum Iacobum recta
ratio agibilium. **S**econdo propter exemplum: quod re-
cte assimilans spiculae quod dicuntur spiculae a quibusdam
spiculae quibus sunt minute exteri. Sic etiam quod
libet virtus haec spicula sua et tela quibus defen-
dit se. **M**aria fides haec spicula miraculorum: spes
spicula orionum: charitas spicula elemosynarum: iustitia spicula suppliciorum: sine punitione
num: temperantia spicula letitiorum: fortitudo
spicula punitorum: quod consideratio punitum minuit
viam flagelli: prudenter autem spicula haec proba-
rum: quod sapientum quod stimulat. **T**ertio
propter fundamentum sive principium: quod pullu-
labat in culmo uno. **I**ste culmus a quo omnes
virtutes oriuntur: et in quo fundantur et vniuersitas
est gratia dei. **A**hi sicut omnes poterit aie oriun-
tur ab eius essentia: ita omnes virtutes oriuntur
a gratia. **Q**uarto rōne preti: quod erat plene.
Plene enim virtutes sunt granis et seminibus
meritorum ex quibus etiam suscipiunt fructus p-
miorum. **Q**uinto propter aspectum: quod formosa
est. et pulchra in aspectu. Sic virtutes reddunt
vitam hois pulchram et gratiam ad imitandū. **P**er
septem autem spiculas tenues intelliguntur septem virtus
capitalia ex quibus cetera virtus oriuntur. **P**rimo
propter numerum: quod totidem erant sive spiculae plene. sed
secundo. Et sicut principalia virtus septem sunt. sed supra
bia: anaricia: gula: luxuria: ira: inuidia: et
accidia. Supbia quod ex excellentias: auaricia
quod diuitias: gula expertit delitias: luxuri-
a quod delectari: ira vult vindicare: inuidia
stritatem: pugna: aliena: accidia fugit labo-
riosus. **S**econdo propter exemplum: quod assimilans spiculae
sunt. quod dicuntur a spiculae punctionum: quod sicut scien-
tia: et pugna: et luxuria: et ira: et inuidia: et accidia.
Ribulatio et angustia. **T**ertio propter defectum: quod
tenues erant. Carens civitatis pinguedine gratiae
plenitudine iusticie: et fructu mercedis eternae

Liber septimus

¶ **Quarto** ppter incendii: qz per cussione
vredine, i. inflammatio e suggestionis diabolice. Ihe esti diabolus e vetus vrens: xtu-
tes vastas: et vitia inflammatis: Job. xxvi.
Tollet cu vel' vires. **M**uito pp effectu
qz deuorabat oez por pulchritudinē qz.
vitia dissipat omni pulchritudinē xtitū.
Hā pulchritudinē fidei vastat auaricia q
est idolo fuit: pulchritudinē spei vastat
accidio q dū labore refugit qsi euacuat spē
meritis: pulchritudinē charitatē destrui-
tū inuidia: pulchritudinē iusticie supbia:
pulchritudinē prudētie ira: pulchritudinē for-
titudo luxuria. **A**ttuo virtutes car-
dinale assūmilant qtuor fabri q descri-
bus in visione: q habebat Zach. i. vbi dixit:
Audi et ecce qtuor cornua. et dixit angelus:
Hec sūt cornua q vētilauerūt iudā et isrl et
hierlm. Et ondit mīhi dñs qtuor fabros:
et ait agel. Aenirūt istiūtēcūt cornua.
Quattuo g cornua sūt qtuor
passioes aliaz ipugnates et perturbates. s. ti-
mor: amor: dolor: et gaudiū. his cornibz vē-
tilant et dissipant iudā. et penitētū fessio:
et isrl. et replantius speculatio: et hierlm. i.
actiuo: et pacifica querlatio. Hā iuda fessio:
isrl dñi vidēs: hierlm pacifica interp-
taf. Sz h̄ec cornua. i. vitia qtuor: fabri q
si qtuor boni medici nō cernunt a ppba:
sz odūnt a deo. s. qtuor virtutes: et pru-
dētia: iusticia: fortitudo: et temperatia. Hā
em xtures edificat qcqd vitia destrunnt.
Un fortitudo deiecit cornu timoris: iusti-
cia cornu inordinati amoris: prudētia cor-
nu doloris: et temptantia cornu gaudiū et de-
lectationis. Ps. xlxiij. Cornua peccatorum
xfringā. **C**aplm: XXVI

OChristus vocat
c leo in visione bti Jobis: que ha-
bet Apoc.v. Abi vnu de seni-
oribus q̄ in visione apparebat dixit: Ecce
vicit leo de tribu iuda radix David aperi-
re libz t soluere septē signacula eius. Abi
p̄mo exp̄ssit xp̄i p̄tiaz cū dicit: Ecce: Esa.
xxv. diceſ in illa die: Ecce deus noster ex-
pectamus eū. Est em̄ ecce adiuerbiū demo-
strādi. An ecce vicit q̄ visibilē est q̄ vicit.
Credo exp̄ssit xp̄i victoriā: qz̄ dicit s.m̄
dū p̄tēndō: Job. xv. Tōtū dicit oī vici
mundū. Itē vicit diabolū c̄clēdo: Job.

xii. **M**ic pinceps huīus mūdi ejuslef foras.
Tte vicit carnē crucifigendo: Ap̄ls Ro-
ma. vij. Actus homo nōster simili crucifi-
xus ē vt destruāt corpus petri. **C**erto ex-
p̄sūt eis potentiā qr̄ leo. Xp̄s cū fuit vt
leo in natuitate. Dic̄s cū q̄ leo cauda de-
let vestigia sua vt nō comp̄bēdat. Sic xps
cauda hūanitatis vestigia deditatis absēd̄
dit ne diabolus cū inueniret: Esa. xi. Leo
q̄s̄ bos paleas comedet. i. fragilitatē t̄ hu-
militates nostre hūanitatis assūmēt. vt di-
abolo suā diuinitatē absēd̄at. **T**te fuit
vt leo in p̄dicatione: qr̄ audacter t̄ sine hu-
mano timore arguebat maiores: Osee. xi.
Quasi leo rugiet: qr̄ ip̄e rugiet t̄ formida-
bit filii maris. **T**te fuit vt leo in passione:
qr̄ t̄cū diabolus p̄proie vicit t̄ p̄dā de manu
eius tulit: Hen. xlrx. Catulus leonis iuda
ad p̄dā asēdisti: filii mi rechescēs accubui-
sti vt leo. **T**te vt leo fuit in resurrectiōe:
qr̄ mortuus tertia die x̄tū pris q̄s̄ x̄tu-
te vocis eius suscitatus fuit: Mūeri. xliij.
Accūbans dormiuit vt leo: t̄ quasi leona
quā suscitare nullus andebit. Item leo
erit in iudicio q̄i emittet rugitū terribilē:
Amos. iiij. Leo rugitet quis nō timebit?
Quarto exp̄ssū xpi plāpiā: qr̄ de tribu
sula supple natus: Michēe. v. Et tu beth
lē ephrata quila es in milibus iuda: ex-
te mihi egredief q̄ sit dn̄ator in Isrl. Et ex-
hoc excludit error illorū q̄ dicūt q̄ xps nō
assumperit carnē de x̄gine: t̄ de ethere fe-
cit sibi corporis. t̄ sic trāfūdit se in vter vir-
ginis. An dicūt q̄ xps natus ē de x̄gine:
t̄ nō factus de x̄gine: t̄ q̄s̄ dicūt Ap̄ls ad
Hal. iiiij. Et vbi venit plenitudo t̄c̄pis mi-
sit dens filiū suū factū ex muliere factū s̄b
lege. Dequit radix dauid. Glo. i. p̄cedēs
a dauid vel fundamētū dauid: in oītrū
p̄cedēs a dauid q̄ ad humanitatem: Esa. xj.
Egredief x̄ga de radice iesse. Fundamētū
dauid q̄ ad diuinitatem q̄ est radix t̄ p̄ncl
piū omnīū: Job. i. Osa p̄ l̄m facta sunt.
T̄p̄c̄. xxi. Ego sum radix t̄ genus dauid
stella sp̄lēd̄ia t̄ matutina. **Q**uinto ex-
p̄sūt xpi efficaciā. sap̄re libru t̄ soluere se-
p̄ter signacula eius: q̄s̄ dicat. In B q̄ vicit
libru aperuit t̄ diuinā dispositionē imple-
uit. t̄ genus hūanū redemit. Et septē signa-
cula soluit. i. occulta mysteria declarauit.
Dic̄s aut̄ aperiuſe septē signacula: q̄ se-
p̄tem r̄b̄s in se manifestauit nostrē redēm-

De visionibus et somniis

ptionis sacramenta in lege figurata et a prophetis predicta. Primum fuit receptio sine incarnatione quod fuit figurata in receptione Isaiae: Gen. xvii. et prophetata Esai. viii. Accessit ad prophetam etcepit filium. Sed est eius natura quod fuit figurata in nativitate Isaiae: Gen. xxi. et prophetata Esai. viii. Ecce virgo coepit et parlet filium. Ut ergo figuratum fuit Iudee. xvii. in virga aero quod nomine fructum floruit et fructum fecit. Terminus est passus quod figurata fuit in morte abel: Gen. iii. et in immolatione vitule rufe: Numeri. xix. et agni: Exo. xxii. et prophetata Esai. liii. Sicut ovis ad occisionem ducet: Hieros. vii. Ego quasi agnus mansuetus quod portaret ad victimam. Quartus est decessus ad inferos qui fuit figuratus in Salsone: quod tulit portas gase. Iudic. xvii. et prophetatus Zach. ix. Tu autem in sanguine testamenti eduxisti victimos de loco carcoris tecum. Quintus est resurrexio quod figurata fuit in resuscitatione filii mulieris sareptanei: Iesu. xvi. et prophetata Osee. vii. Unificabit nos post duos dies: et in die tertia suscitabit nos. Sextus est ascensio que figurata fuit in translatione Enoch: Gen. v. et in rapto Melch. iiiij. Regl. vii. et prophetata Esai. liiiij. Quis est iste qui venit de edom: Ps. xlii. Ascendit deus in tubilo tecum. Septimus est aduentus ad iudicium: qui figuratus fuit in arcu celesti post diluvium per colorum ignem: Gen. vi. et prophetatus est Esai. iij. Unde ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Tercie Christi vita assimilat illi libro: de quo agit Apocalyp. x. vbi dicitur: Accipit liberum apertum de manu angeli stantis supra mare et super terram: qui aptius diceretur: Ex vita Christi accepit eruditio: quod liber est unde accipit liberum istum ut erudiatur. In eum libro tot sunt litterae quod virtutes humilitatis enim est una pars: partitio est alia: charitas alia. et sic de aliis: quod sunt pars ipse Christus scripsit in se Job. xxvij. Liberum scribat ipse quod iudicat: filius cuius per omnes iudicium dedit: Job. v Ad exemplar igitur huius libri scribere gloriam suam dicitur: quod est exemplar verarum. Unde in iudicio omnibus aptius ostenditur ut videat oculis in eo falsitates librorum suorum: Apocalyp. xx. Liber quod est vita aptius est: et iudicari sunt mortui ex his quod scripta erant in libro. Tertie pars te ad lecturem: quod liber iste apostoli est: et ideo dicitur liberum aptius. Hoc liber fuit clausus in armario veteri virginalis in incarnatione:

tractus inde in nativitate: sed aptius fuit in passione. Ibi enim Christus clavis ferreis habuit aptas manus ut erudiret nos de agendis. Tertie lacea habuit aptum latus ubi est cor ut erudiret nos de credendis. Nam corde eredit ad iusticiam: vel de diligendis Luc. x. Diliges dominum tuum ex toto corde tuo. Tertie aptos pedes ut erudiret nos de appetendis: quod pedes alicui sunt eius affectus. Tertie ad opes imitationem: quod liber ille de manu angelii accipit eiusdem est. Angelus est predicatorum quod non tam verbo quam ex propulo annunciat vitam Christi. Unde talis liber istum a vita habet in manu alicui in opere imitationem. Qui ergo talis predicatorum sequitur exemplum recte de manu angelii librum accipit eisdem. Unde terrestris angelus Paulus librum istum accipit de manu nostro hosti dicens: Cor. iiiij. Imitatores mei esto. sic et ego Christus. Ergo liber accipit de manu angelii exemplum tene boni magistri qui facit et docet opera Christi. Talis magister est qui mare et terram pedibus calcat: et aduersa et prospera suppetat. Unde dicitur: Statim supra mare et super terram. Per mare enim aduersa: prospera vero per terram intelliguntur.

Finitus septimi libri.

Incepit prologus libri octauit: in quo continentur exempla de legibus: id est de iure canonico et ciuilis.

Egredi cōditores insta decernunt: Propter. viii. et liberi arbitrii boissex et opera humana prouenient non est determinatum ad unum: ut sit hoc non in suis opibus sponte procedere sed potest errare: quod quod fuit necessarium hoc habere in suis actibus regulare dirigere. Quod autem hoc ratione potest errare: sit cōsideratio eiusmodi regula operum humano: et diuisa tamen hoc opera mediatis dicitur habilitas ab ea regulare. Nam opera humana extriseca quod ad vitam ipsorum hominum pertinet corporaliter regulare ratione humana arte mediante. Unde in primo Meraph. dicitur quod homo genere arte et ratione vivit. et est ars ut diffinit probis in. vi. Ethica recta ratione facilius: et vocat ipsum factibilis opera quod per se existit in materia fieri corporali. Et hoc opera opera quod pertinet ad vitam morale gen-